

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

ROČNÍK XXIV | 1 | 2018 |

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

**RYCHLÁ DETEKCE ORGANICKÝCH
ROZPOUŠTĚDEL A ALKOHOLŮ**

**NÁLEZY DROG A NÁSLEDNÁ MOŽNOST JEJICH
ZNEUŽITÍ VE VĚZNICÍCH VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY
METAMFETAMINOVÝ FARAON
VERSUS ZAKROČUJÍCÍ POLICEJNÍ HLÍDKA**

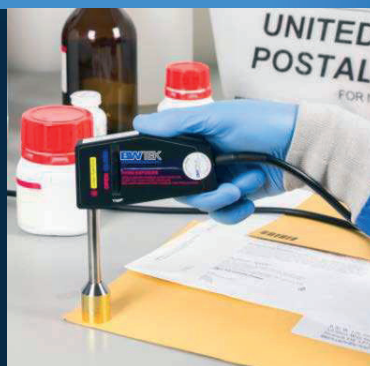
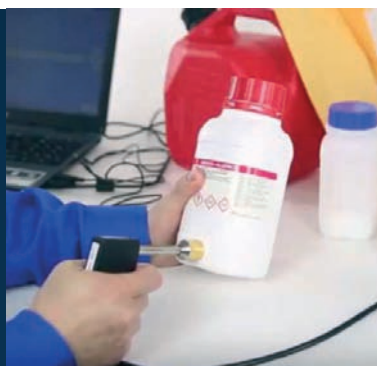
RAMANOVA SPEKTROSKOPIE

V TERÉNU I LABORATOŘI

i-Raman PRO ST

- ✦ Identifikace narkotik, ředicích a dalších látek používaných pro jejich výrobu
- ✦ Identifikace potencionálně toxických rozpouštědel a složek biologických zbraní, výbušnin a látek používaných pro jejich výrobu
- ✦ Identifikace metanolu v lihovinách
- ✦ Inspekce materiálů přes obaly různých typů (netransparentní polymerní nádoby, papírové/manila obálky, tašky, tablety přes coating, sklo, atd.)
- ✦ Připojení k mikroskopu na místě činu!

- ✦ Autoexpozice, autofokus a konfokální design
- ✦ Pět různých excitačních laserů
- ✦ Regulátor výkonu laseru
- ✦ Vynikající vizuální kvalita
- ✦ Patentovaný systém automatické justáže pro maximální výkon
- ✦ Automatická mnohobodová kalibrace pro jistotu v identifikaci
- ✦ Laserová bezpečnost třídy 1

Ramanův mikroskop DXR2

DRUGS & FORENSICS BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vědecká rada: Předseda vědecké rady: prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc. (VŠCHT Praha), **Členové:** prof. Ing. Karel Ventura, CSc. (FCHT UPCE), pplk. RNDr. Michael Roman (KÚP), MUDr. Tomáš Páleníček, Ph.D. (NUDZ), plk. JUDr. Ing. Marek Blažejovský, Ph.D. (Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze), **Redakční rada: Redakce:** plk. Mgr. Jakub Frydrych (NPC SKPV PČR), plk. JUDr. Břetislav Brejcha (NPC SKPV PČR), plk. Mgr. Miroslav Hrachovec (NPC SKPV PČR), Ing. Martin Kuchař, Ph.D. (VŠCHT Praha a NPC SKPV PČR), Ing. Petr Kočí (NPC SKPV PČR), Mgr. Karel Lehmert, Ph.D. (CBRN VAKOS XT), kpt. Ing. Martin Látal (CPJ), Doc. PhDr. Miroslav Nožina, Ph.D. (Ústav mezinárodních vztahů Praha), Mgr. Jaroslav Šejvl (1. LF UK a VFN v Praze, Klinika adiktologie), **Vedoucí redakce:** kpt. Bc. Petr Procházka (NPC SKPV PČR), **Grafické zpracování:** Iva Holbová, **Jazyková korektura:** Mgr. Michaela Macháčová, **Vydavatel:** Policie České republiky, Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování, **Tiskne:** Tiskárna MV, s. p. o., Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, **Předplatné a distribuce:** A.L.L. production, s. r. o., P. O. Box 732, 111 21 Praha 1, tel.: 840 30 60 90, e-mail: bulletin@predplatne.cz, **Předplatné a distribuce do zahraničí:** MediaCall, s. r. o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, tel.: 532 165 165, e-mail: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz, **Cena jednoho čísla:** 80 Kč (vychází 4x ročně), **Cena za roční předplatné:** 320 Kč (Cena je uvedena včetně DPH a poštovného), **Adresa pro zasílání příspěvků:** Policejní prezidium České republiky, poštovní přihrádka 62/NPC, 170 89 Praha 7, e-mail: petr.prochazka5@pcr.cz.

Za věcnou správnost příspěvků ručí autor. Příspěvky podléhají recenznímu řízení. Nevyžádané příspěvky nevracíme. Přetisk či jiná reprodukce obsahu je povolena pouze s písemným souhlasem redakce. **Podávání novinových zásilek povolila:** Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha, č.j.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996,

Povoleno MK ČR – 7834, ISSN 1211-8834.

Foto na titulní stránce: VAKOS XT.

Editor-in-Chief: Petr Procházka, **Editors:** Jakub Frydrych, Břetislav Brejcha, Miroslav Hrachovec, Martin Kuchař, Petr Kočí, Karel Lehmert, Martin Látal, Miroslav Nožina, Jaroslav Šejvl, **Board of Science:** Jiří Straus (head), Karel Ventura, Michael Roman, Tomáš Páleníček, Marek Blažejovský, **Graphic Editor:** Iva Holbová, **Text Correction:** Michaela Macháčová, **Publisher:** Police of the Czech Republic, National Drug Enforcement Agency of the Service of Criminal Police & Investigation, **Published by:** A.L.L. production, s. r. o., P. O. Box 732, 111 21 Praha 1; landline: 840 30 60 90, e-mail: bulletin@predplatne.cz, www.predplatne.cz, **Overseas Subscription & Distribution:** MediaCall, s. r. o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, Czech Republic; landline: +420 532 165 165, email: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz, **Print:** Ministry of Interior Prints, P. O. Box 10, Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, Printed quarterly. **Manuscript Submission:** Police Presidium of the Czech Republic, P. O. Box 62/NPC, 170 89 Prague 7, Czech Republic; e-mail: petr.prochazka5@pcr.cz.

Authors themselves are responsible for factual correctness. All papers are subject to peer review process. Unsolicited contributions will not be refunded. All rights reserved. No part may be reproduced in any form without the express written permission of the Editorial Board. Neither the author nor the publisher assumes any responsibility for the use or misuse of information contained in this magazine.

Distribution allowed by the Czech Post no. 6119/96 (10/15/96), Ministry of Culture Permission no. 7834, ISSN 1211-8834

OBSAH:

ABSINT A ÚČINNÁ LÁTKA PELYŇKU PRAVÉHO THUJON ABSINTHE AND THE ACTIVE SUBSTANCE OF WORMWOOD THUJONE <i>Tomáš Kratina</i>	4
NÁLEZY DROG A NÁSLEDNÁ MOŽNOST JEJICH ZNEUŽITÍ VE VĚZNICÍCH VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY DRUG TRIPS AND THE FOLLOWING POSSIBILITY OF THEIR ABUSE IN THE CIVIL SERVICE OF THE CZECH REPUBLIC <i>Bohumil Skála</i>	9
SLOVNÍK – JAZYK RUSKÝCH NARKOMANŮ DICTIONARY – THE LANGUAGE OF THE RUSSIAN DRUG ADDICTED PERSON <i>Anna Taran</i>	16
RYCHLÁ DETEKCE ORGANICKÝCH ROZPOUŠTĚDEL A ALKOHOLŮ QUICK DETECTION OF ALCOHOL AND ORGANIC DISSOLVENTS <i>Karel Lehmert a Jakub Rak</i>	22
PACIFIKACE OSOBY POD VLIVEM NÁVYKOVÝCH LÁTEK CALMING OF ADDICTED PERSON <i>Jan Váňa a Vít Svěrák</i>	28
METAMFETAMINOVÝ FARAON VERSUS ZAKROČUJÍCÍ POLICEJNÍ HLÍDKA METHAMPHETAMINE PHARAON VERSUS POLICE INTERVENTION <i>Jiří Růžička</i>	33
MOŽNOSTI POLICEJNÍ SPOLUPRÁCE S VIETNAMSKOU SOCIALISTICKOU REPUBLIKOU PROSTŘEDICTVÍM STYČNÉHO DŮSTOJNÍKA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY CZECH POLICE COOPERATION WITH VIETNAMESE SOCIALIST REPUBLIC BY LIASON OFFICER OF THE CZECH POLICE <i>Robert Knobloch</i>	38
VLÁDNÍ RADA JOSEF VAŇÁSEK – REPREZENTANT ČESKOSLOVENSKÉ POLICIE NA MEZINÁRODNÍCH JEDNÁNÍCH MR. JOSEF VAŇÁSEK, THE GOVERNMENT COUNCILLOR, WHO REPRESENTED THE CZECH POLICE IN INTERNATIONAL MEETINGS <i>Miloš Vaněček</i>	42

Úvodník

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v prvních měsících roku dokončujeme analýzu trestně právních dat za uplynulý rok a snažíme se identifikovat nejen perspektivy dalšího zvyšování efektivity vymáhání práva v oblasti snižování nabídky nelegálních drog v České republice, ale zároveň formulovat nejdůležitější úkoly, které před námi v tomto roce stojí i v oblasti naplňování strategie protidrogové politiky a smyslu naší vlastní existence.

Nastavené cíle nejsou malé a zahrnují represivní, metodické, preventivní, organizační i legislativní úkoly. Témat, která bychom posunuli rádi dále, je několik. Za nejdůležitější považujeme aktivní participaci na dokončení účelné personální konsolidace kapacit Policie České republiky, alokovaných pro vymáhání práva v oblasti drog ve všech úrovních, a jejich další odborné vzdělávání. Rádi bychom posunuli na vyšší kvalitativní úroveň i komunikaci s veřejností, zejména v oblasti zveřejňování informací o rizicích spojených se zdravotními riziky zneužívání nelegálních drog i míst jejich nelegální produkce. Neméně velkou výzvou je prostředí internetu a nelegální aktivity, dotýkající se porušování drogových zákonů.

Česko – německý drogový problém zjevně nemá tendenci kulminovat, na straně poptávky i nabídky, bude tedy nezbytné přicházet s novými způsoby mezinárodní policejní a justiční spolupráce, stejně jako aktivitami směřujícími k zvýšení efektivity preventivního působení vůči uživatelským populacím. Environmentální problémy, které sílí v důsledku velkoobjemové produkce metamfetaminu na našem území, jsou sice spíše tématem veřejného zdraví než vymáhání práva, nicméně jsou s nelegální činností pachatelů drogové trestné činnosti komplementárně spojeny a zaslouží si významnou mezioborovou pozornost.

I v tomto roce můžete ze strany Národní protidrogové centrály samozřejmě očekávat ofenzivní boj proti mezinárodnímu organizovanému drogovému zločinu. Kromě již etablovaných organizovaných zločineckých skupin, které působí na našem území, očekáváme i posílení trendů spojených s renezancí zájmu o opiáty, včetně syntetických, a zvýšený zájem o kokain.

Drugs & Forensic Bulletin Národní protidrogové centrály budeme i nadále používat jako tematicky otevřenou informační platformu naší komunikace s odbornou veřejností a zdroj informací o tématech bezprostředně spojených s vymáháním práva v oblasti nelegálních drog.

Rostoucí zájem vás, čtenářů, nás těší a zároveň zavazuje.

*plk. Mgr. Jakub Frydrych
ředitel NPC SKPV PČR*

Editorial

Dear readers.

At the beginning of the year 2018 the analysis of criminal data over the past of 2017 is being completed. We are trying to identify not only prospects of further enhancing law enforcement to reduce the offer of illicit drugs in the Czech Republic, but also want to formulate the most important tasks in the strategy of drug policy for the year 2018 and therefore support the core of our work.

The main goals set are not minor and are focused on repressive, methodical, preventive, organizational and legislative tasks. There are a lot of topics we would like to push forward. One of the most important active tasks considered is to consolidate effectively human resources of the Police of the Czech Republic allocated at the field of drugs enforcement at all levels and to rise level of their professional education. We would also like to increase higher level of communication with the members of public, especially in the field of disclosing information connected with the health risks of illicit drug abuse and with the locations of their illegal production. Internet crime problematics and illegal activities in the field of drug law violations are great challenge for our Unit.

Drug-related activities probably don't tend to culmi-

nate at the Czech-German borders both on the demand side and offer side. It would be necessary to come up with new ways of international police and judicial cooperation as well as focus on activities aimed to increasing the effectiveness of prevention. The health and environmental problems have grown due to large volume of the methamphetamine production in our country and are discussed now more as topic of public health rather than law enforcement. Both issues are complementary connected to the illegal activities of drug crime violators and we mean they deserve significant interdisciplinary attention. Also, this year you can expect offensive against international organized drug crime from our Unit. In addition to established organized crime groups operating at our territory, we also expect increased interest in opioid products, new synthetic drugs and cocaine products.

Drugs & Forensic Bulletin of the National Drug Headquarters will be your open information platform and source of information thematically focused to professionals directly related to law enforcement in the field of illicit drugs.

We are very pleased of your increasing interest as the readers of our bulletin.

*Col. Jakub Frydrych, MSc.
Director of National Drug HQ*

ABSINT A ÚČINNÁ LÁTKA PELYŇKU PRAVÉHO THUJON

TOMÁŠ KRATINA^a

^a Criminal Police Unit TOXI, Prague III, Czech Republic

Klíčová slova:

absint; *artemisia absinthium*; alkoholismus; byliny; pelyněk pravý; thujon

Abstrakt:

Známý alkoholický nápoj absint obsahuje mimo jiných látek monoterpen thujon. Oblíbený byl zejména v 19. a na začátku 20. století u umělců, bohémů, intelektuálů a básníků. Pod vlivem absintu měla vznikat vzácná umělecká díla, jako například obrazy Van Gogha. Jednou z výchozích surovin pro výrobu absintu je bylina *Artemisia absinthium*, česky pelyněk, obsahující alfa – thujon a beta – thujon.

Úvodní informace o absintu a pelyňku – historie konzumace

Absint je známý silný alkoholický nápoj s charakteristickou chutí a vůní. Jeho barva se různí podle specifických postupů během louhování bylin, může být sytě zelená, modrá, čirá ale také nahnědlá. Ke hnědému zabarvení dochází vlivem degradace rostlinného chlorofylu, který je přítomen v louhovaných bylinách. Základními bylinnými složkami jsou pelyněk, fenýkl a anýz. Pro získání odlišných kombinací chutí bývají přidávány i další byliny (například meduňka). Nejvyšší popularity destilát dosáhl v pozdním 19. století a na počátku stolení 20., kdy byl jedním z nejoblíbenějších alkoholických nápojů v Evropě a Severní Americe. Byl konzumován lidmi všech tříd a povolání. Zejména oblíben byl mezi umělci, intelektuály a básníky. Zatímco nižší třídy oslavovaly „l'heure verte“ (zelenou hodinu) v četných barech a kavárnách, malíři a básníci vytvářeli údajně pod vlivem absintu díla věnovaná takzvané „zelené víle“.¹

Obr. 1: Sklenička absintu

(Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Absint>)²

Historie užívání alkoholických nápojů s přídavkem pelyňku nebo nealkoholických odvarů pelyňku se však nevztahuje jen výlučně k 19. a 20. století. Je zdokumentováno medicínské užívání pelyňku ve starém Egyptě z papyru datovaného k roku 1552 př. n. l.,¹ je ale pravděpodobné, že se jedná o kopii ještě staršího svitku knih Thota z dob až 3500 let př. n. l. Již v této době byl pelyňku přisuzován odčervující účinek, kdy konzumací louhovaného pelyňku mělo docházet k ničení helmintů v gastrointestinálním traktu. Naproti tomu ve Starém zákoně mu jsou přisuzovány spíše negativní vlastnosti spojené s prokletím, nespravedlností, pomstou a špatností. V kapitole Jeremiáš: „Proto praví Hospodin zástupů, Bůh Izraele, toto: „Hle, nakrmím tento lid pelyňkem a napojím je otrávenou vodou.““ V kapitole Ámos se praví: „ty, kdo převracíš právo v pelyněk a spravedlnost srážejí k zemi“. A konečně v kapitole Zjevení: „Zatroubil třetí anděl, a zřítla se z nebe veliká hvězda hořící jako pochoděň, padla na třetinu řek a na prameny vod. Jméno té hvězdy je Pelyněk. Třetina vod se změnila v pelyněk a množství lidí umřelo z těch vod, protože byly otráveny“.³ Řekové a Římané užívali louhovaný pelyněk pro léčivé vlastnosti. Řecký matematik a filozof Pythagoras (570 – 510 př. n. l.) doporučoval louhovat lístky pelyňku ve vínu a podávat je ženám při porodních bolestech. Hippokrates (460 – 370 př. n. l.) užíval pelyněk pro léčbu menstruačních bolestí a revmatismu. Římský učenec Plinius starší (23 – 79 n. l.) ve své knize *Historia Naturalis* uvádí, že výtažek z pelyňku je lék proti všem neduhům a jedná se o bylinu samotného boha Marta.¹ Představa o léčivých účincích pelyňku vedla k jeho louhování, destilaci a konzumaci již v období renesance. Autorem prvního receptu destilátu absint je francouzský lékař dr. Pierre Ordinaire a vznikl

pravděpodobně koncem 18. století (pravděpodobně 1792). Dr. Pierre Ordinaire unikl před krvavými lázněmi francouzské revoluce do švýcarského města Val-de-Travers. Pravděpodobně zde vznikl první destilát s obsahem ethanolu 68 %.¹ Po smrti dr. Ordinaire recept přešel do vlastnictví Henri-Louis Pernoda, který roku 1797 začal ve Francii destilát prodávat.¹ Odtud se obliba absintu začala šířit do celé Evropy a Severní Ameriky.¹

Pelyněk pravý – *Artemisia absinthium*

V České republice roste 17 známých druhů pelyňku. Tato práce se zabývá pouze pelyňkem pravým, který je přidáván jako hlavní součást do destilátu absintu. Přírodně roste na území Evropy, Asie, Severní Afriky a Severní Ameriky. Daří se mu ve výše položených kamenitých půdách, více prosvětlených oblastech (až do výšky 2000 m n.m.) a v půdě bohaté na dusík a vápník. Často zplaňuje a bývá k nalezení například na šterkovištích, rumištích, podél cest či u skládek. Jedná se o nízkou křovinu dorůstající až do výšky 1 metru. Má dřevnatý stonek, ze kterého vyrůstají husté listy. Stonek není vhodný pro další úpravy a konzumaci. Spodní listy mají tupé kopinaté laloky. Květy jsou drobné a žluté, plody jsou vejčité nažky.⁴

Obsahuje monoterpeny thujol a thujon, seskviterpenové laktony, flavonoidy, trísloviny, absinthin a anabsinthin a další látky.¹ Pro účely této práce se budeme dále zabývat pouze thujonem, který je mimo jiných látek obsažen v destilátu absintu.

Obr. 2: Pelyněk pravý (*Artemisia absinthium*) (Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pelyn%C4%9Bk_prav%C3%BD)⁵

Obr. 3: Pelyněk pravý fotografie (Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pelyn%C4%9Bk_prav%C3%BD)⁶

Slavní umělci pod vlivem absintu

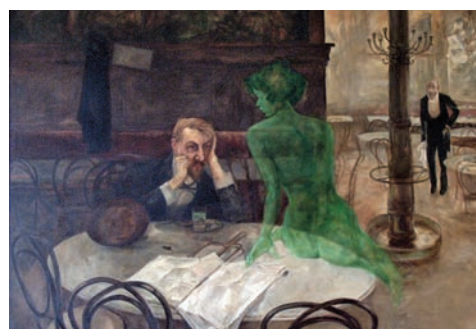
Pití absintu je neodmyslitelně spojeno s francouzskými bohémy a umělci 18. a 19. století.

Absintu byly přisuzovány výrazné halucinogenní účinky, neboť ve své době nemohly být jeho účinky popsány současnými moderními poznatky. Halucinogenní účinky měly napomáhat umělcům v jejich tvorbě.

Umělci slavných jmen jako byli Paul Gauguin, Toulouse-Lautrec, Manet, Degas, van Gogh, sir Edgar Allan Poe údajně pod vlivem absintu tvořili. Někteří ze svých děl přímo absintu zasvětili. Známy je například Manetův „Piják absintu“ (viz obrázek 4).⁷ Malíř Van Gogh a básník Ernest Dowson uváděli, že absint zbystruje umělecké smysly a lépe se pod jeho vlivem tvoří.⁸

Obr. 4: Edouard Manet a dílo Piják absintu (Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Absint#/media/File:Manet,_Edouard_-_The_Absinthe_Drinker.jpg)⁹

Obr. 5: Obraz Piják absintu v kavárně Slavia od Viktora Olivy (Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Absint#/media/File:The_Absinthe_Drinker_by_Viktor_Oliva.jpg)¹⁰

Absint se v Čechách rozšířil zejména v 80. letech 19. století zvláště díky českým umělcům, např. Viktoru Olivovi. Dá se říci, že v současné době zažívá konzumace absintu určitou renesanci, zejména kvůli uvolnění trhu s tímto destilátem.¹

Prohibice absintu

Konzumace, obliba a produkce destilátu absintu na přelomu 19. a 20. století nabývala na rozměrech. Například jen v roce 1878, čili ještě před evropskou prohibicí, byly z Evropy do USA vyvezeny 2 miliony galonů tohoto nápoje. Jelikož konzumace destilátu dosáhla v evropských zemích alarmujících hodnot, přikročily vlády k vydání zákazu výroby a konzumace, přičemž zákaz se rozšířil i do USA. V době absintové prohibice se objevovaly jeho náhražky, které však byly vyrobeny bez přídavku pelyňku (například nápoj „Pernod“). K zákazům absintu, obsahující psychoaktivní složku thujon, došlo shodně roku 1908 ve Švýcarsku, Belgii a Itálii, roku 1912 v USA, ve Francii roku 1915 a konečně v Německu roku 1923.¹ Paradoxně největší tažení pro zákaz konzumace absintu ve Francii vedly vinařské společnosti, a to i přesto, že se na kampani proti absintu podílely i lékařské a státní organizace.¹ Toto opatření vedlo konzumenty ke dvěma protiopatřením. Došlo k legálnímu nahrazování absintu jinými destiláty neobsahující thujon (například Pernod) nebo si lidé „absint“ vyráběli louhováním bylin a následnou destilací. V jiných státech byl pelyněk nahrazován různými bylinami.

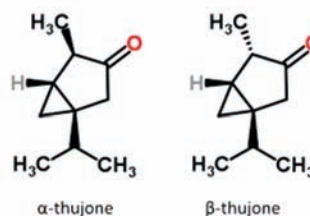
V tehdejším Československu se přidávala máta, ale už ne anýz a fenykl. Ve Švýcarsku meduňka, yzop lékařský či andělíka lékařská. Ve Francii koriandr.¹ Naopak v některých evropských státech nikdy k zákazu absintu nedošlo (Španělsko a Velká Británie).¹

K zákazu absintu vedlo vlády několik aspektů. Zejména se jednalo o prohlubující se závislost na nápoji, z tohoto pohledu je však tento názor diskutabilní, protože se mohlo jednat i o závislost na alkoholu. Teprve až roku 1988 vydala Evropská rada direktivu, ve které byla stanovena maximální přípustná koncentrace thujonu v absintu. V dnešní době tak pití tohoto nápoje zažívá jakousi renesanci.¹

Účinná látka pelyňku thujon z pohledu moderní vědy

Thujon, chemický vzorec $C_{10}H_{16}O$, se řadí mezi monoterpeny. Thujon (bod varu $203\text{ }^{\circ}\text{C}$, molekulová hmotnost $152,23\text{ g/mol}$) je bezbarvá kapalina silně hořké chuti zapáchající po mentolu. Je prakticky nerozpustný ve vodě, dobře rozpustný v ethanolu, éteru a chloroformu. Jeho množství v nápojích je ale regulováno legislativou (v Evropské unii nařízením směrnicí Rady č. 88/388/EEC).¹¹ Thujon se přirozeně vy-

skytuje ve dvou formách: (-)-*alfa* thujon a (+)- *beta* thujon (viz obr. 7).¹²

Obr. 7: Strukturální vzorec *alfa* thujonu a *beta* thujonu.

Mimo pelyňku pravého je thujon přítomen v rostlinách pelyňku černobýlu, šalvěji lékařské, šalvěji muškátové, vratiči obecném, či zeravu západním. Zdá se, že největší obsah thujonu v rostlinách bývá v květnu.⁸ Čistý thujon je získáván buď destilací a následnou krystalizací, nebo může být z přírodních olejů izolován pomocí hydrogensířičitanu, také může být vyráběn synteticky.⁸ Během kampaně proti konzumaci absintu v 19. století bylo vědecky publikováno, že destilát působí halucinace. Novější zkoumání však tato tvrzení vyvracejí.

Nejvyšší možný přípustný obsah *alfa*-thujonu v absintu je v současné době regulován nařízením Evropské unie (viz shora číslo předpisu 88/388/EEC) tak, aby byly minimalizovány jeho toxické účinky na lidský organismus. Ve vyšších množstvích nebo opakovanou dlouhodobou konzumací může vést až ke kómatu. Z provedených výzkumů vyplývá, že aktivní složka *alfa*-thujon je 2x toxičtější než *beta*-thujon.. Primární toxický účinek těchto látek se tedy projevuje na centrální nervové soustavě.¹ Akutní otrava *alfa*-thujonem či *beta*-thujonem se projevuje symptomatickými projevy (zvracením, žaludečními křečemi, závratěmi, zadržením moči, poruchami funkce ledvin, poruchami funkce centrální nervové soustavy).⁷ Přeměna *alfa*-thujonu na metabolity probíhá v játrech za působení cytochromu P450 a dalších enzymů. Z thujonu vznikají celkem čtyři metabolity a to 7-hydroxy-thujon, 4-hydroxy-thujon, 2-hydroxythujon a carvacrol.¹²

Dlouhodobé užívání thujonu (například v destilátu absint) může vést k projevům (halucinace, nespavost, třes, křeče, paralýza) souhrnně nazvaným absinthismus.¹³

Zajímavostí je, že lidský organismus má určitou vlastní formu obrany před akutní otravou thujonem. Ta spočívá v aktivaci chuťových receptorů vnímajících hořkou chuť thujonu. Při aktivaci těchto receptorů dochází k odmítavým reakcím organismu přijmout tuto látku. Vzhledem k silně hořké chuti jsou do destilátu přidávána aditiva, která jeho chuť upravují.¹

Vzhledem k tomu, že thujon dráždí centrální nervovou soustavu, může být užít jako antidotum při otravě opiáty.

Letální koncentrace thujonu na člověka není známa. LD50 směsi *alfa* a *beta* izomerů podané *per os* byly: krysa 192 mg/kg, myš 230 mg/kg, morče 396 mg/kg. Podání letálních dávek vedlo u laboratorních zvířat k silným křečovým stavům a poté ke smrti.¹⁴

Výsledky vědeckých výzkumů zaměřených na thujon vedly k legislativnímu zavedení maximální koncentrace tohoto monoterpenu v prodáváných destilátech. Z nařízení Evropské rady vyplývá, že v zemích Evropské unie může být prodáván absint, jehož koncentrace thujonu nesmí přesáhnout 35 mg/l. Ve Spojených státech amerických je prodej destilátu absint zakázán i nadále.¹

Moderní rehabilitace absintu a jeho užívání v dnešní době

Věda 19. a počátku 20. století přisuzovala absintu řadu nepříznivých zdravotních účinků.

Paradoxně vědci nebrali v potaz množství zkonsumovaného alkoholu a dalších látek v destilátu obsažených mimo thujon. Bylo například zjištěno, že se pro získání modrozelené barvy absintu přidávaly soli mědi, chloridu antimonitového nebo umělá barviva.¹ Rovněž vznik a rozvoj alkoholové závislosti (bez ohledu na druh konzumované lihoviny) byl přisuzován absintu.

Dlouhodobá konzumace absintu může způsobovat řadu negativních zdravotních stavů projevující se nespavostí, křečemi, duševní degradací, špatnou neartikulovanou řečí a v horších případech zvukovými a vizuálními halucinacemi či otravou a smrtí. Tyto popsané negativní účinky mohou naznačovat neurotoxické působení thujonu na lidský organismus.

Otázkou však zůstává, nakolik jsou pozorování přesná, neboť vychází z informací sbíraných na začátku 19. století. Zejména s jakou mírou byly brány v potaz další ukazatele, jako je samotná toxicita ethanolu (v absintu se pohybuje v koncentracích mezi 60 % až 80 %) a nakolik přítomnost výše uvedených chemických sloučenin, které měly lihovinu zbarvit. V době absintové prohibice vědecké údaje hovořily o koncentraci thujonu 260-350 mg/l. Dle provedených měření za pomoci plynové chromatografie bylo toto tvrzení vyvráceno. U dochovaných vzorků je zjišťovaná koncentrace thujonu z tehdejších zdrojů v relativně nízkých hodnotách. Ty se pohybovaly

v různých rozmezích od 1,3 do 45 mg/l. Legální Pernod měl v některých vzorcích naměřenou koncentraci 2 až 6 mg/l thujonu. Průměrná koncentrace se pohybovala okolo 25 mg/l.¹ Pokud hodnoty porovnáme se současnou legislativou (35 mg/l thujonu), limit by byl splněn.

Zdravotní účinky pelyňku na lidský organismus

Pelyněk, potažmo v něm obsažené látky (včetně thujonu), mohou mít také příznivý vliv na lidský organismus. Předně se jedná o antipyretický účinek. Má pozitivní vliv na zažívání, podporuje vylučování žluči a enzymů slinivky. Má silné antioxidační účinky proti volným kyslíkovým radikálům. Dále se vyznačuje antibakteriálním a antihelmintickým účinkem. Působí proti vzniku zánětů zubů a dásní. Odstraňuje problémy s nechutenstvím, zažíváním, pozitivně působí při onemocnění žlučníku a slinivky. Byla prokázána pozitivní terapie při Crohnově chorobě po postoperačních stavech pacientů. Zejména jde o aktivaci imunologických mechanismů zamezujících vzniku povlaků. To vede k lepšímu hojení a menší pravděpodobnosti recidivy. V rámci studie, která zahrnovala 40 pacientů s Crohnovou chorobou, byl částí pacientů podáván extrakt pelyňku (s obsahem thujonu) a částí byly podávány kortikoidy. Podávání pelyňku trvalo 8 týdnů. U 65 % pacientů, jimž byl podáván pelyněk, došlo ke zlepšení, či celkovému vymizení symptomů.⁷ V minulosti se používal v tradičním léčitelství proti symptomům malárie a v kombinaci s octem (kyselina octovou) při otravě houbami a bohlavem (účinná toxická látka koniin).⁷

Závěr

Absint byl a stále je kontroverzní nápoj, který má své příznivce a odpůrce. Jsou vědecky prokázány škodlivé účinky dlouhodobé nebo intenzivní konzumace tohoto destilátu. Thujon může ve vyšších dávkách působit neurotoxicky na lidský organismus. Naopak v nižších dávkách má samotný pelyněk příznivé účinky na lidské zdraví. Moderní výzkumy ukázaly, že toxicita absintu v 19. a začátkem 20. století byla nadhodnocena. Ukázalo se, že koncentrace thujonu v destilátu byly mnohdy podstatně nižší, než jsou v současné době povolené limity stanovené nařízením Evropské unie. Škodlivost absintu v této době vyplývala spíše z nekvalitních přísad, barviv a dochucovadel. Vysoké koncentrace ethanolu měly také nezanedbatelný negativní vliv na zdraví.

Literatura:

- 1) Padosch, S. A.; Lachenmeier, D. W.; Kröner, L. U. Absinthism: A Fictitious 19th Century Syndrome with Present Impact. *Subst. Abuse Treat. Prev. Policy* **2006**, 1 (1), 14.
- 2) Absint: Sklenička absintu se speciální lžičkou, 2017. Wikipedia. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Absint> (accessed Dec 10, 2017).
- 3) *Bible: překlad 21. století*, 2009. Praha: Biblion. 1564 s. ISBN 978-80-87282-02-1, s. 989.
- 4) Ghédira, K.; Goetz, P. Artemisia Absinthium L.: Absinthe (Asteraceae). *Phytothérapie* **2016**, 14 (2), 125.
- 5) Pelyněk pravý, 2017. Wikipedia. https://cs.wikipedia.org/wiki/Pelyněk_pravý (accessed Dec 10, 2017).
- 6) Pelyněk pravý: V Pražské botanické zahradě, 2017. Wikipedia. https://cs.wikipedia.org/wiki/Pelyněk_pravý (accessed Dec 10, 2017).
- 7) D'Ulivo, L. The Absinthe Challenge. *Anal. Bioanal. Chem.* **2014**, 406 (7), 1815.
- 8) Albert-Puleo, M. Mythobotany, Pharmacology, and Chemistry of Thujone-Containing Plants and Derivatives. *Econ. Bot.* **1978**, 32 (1), 65.
- 9) Absint: Édouard Manet: Piják absintu, 2017. Wikipedia. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Absint> (accessed Dec 10, 2017).
- 10) Absint: Obraz Piják absintu v kavárně Slavia od Viktora Olivy, 2017. Wikipedia. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Absint> (accessed Dec 10, 2017).
- 11) *Směrnice Rady č. 88/388/EHS ze dne 26. června 1988 o Eblizování právních předpisů členských států týkajících se látek určených k aromatizaci pro použití v potravinách a výchozích materiálů pro jejich výrobu.* Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:31988L0388>.
- 12) National Center for Biotechnology Information. PubChem Compound Database; CID=261491, <https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/261491> (accessed Dec. 10, 2017).
- 13) Deiml, T.; Haseneder, R.; Zieglgänsberger, W.; Rammes, G.; Eisensamer, B.; Rupprecht, R.; Hapfelmeier, G. α -Thujone Reduces 5-HT₃ Receptor Activity by an Effect on the Agonist-Induced Desensitization. *Neuropharmacology* **2004**, 46 (2), 192.
- 14) Pelkonen, O.; Abass, K.; Wiesner, J. Thujone and Thujone-Containing Herbal Medicinal and Botanical Products: Toxicological Assessment. *Regul. Toxicol. Pharmacol.* **2013**, 65 (1), 100.

por. Bc. Tomáš Kratina, e-mail: tomas.kratina@pcr.cz

Obvodní ředitelství, SKPV Praha III, 4. oddělení OOK (TOXI), Praha 3, Lupáčova 1065/11, 130 00 Praha 3

Keywords:

Absinthe; artemisia absinthium; alcoholism; herbs; wormwood; thujone

Abstract:

Famous alcoholic beverage absinthe contains, among other substances, monoterpene thujone. It was especially popular in 19th and early 20th century among artists, bohemians, intellectuals and poets. Influenced by absinthe they should create rare works of art, such as paintings by Van Gogh. One of the raw materials for the production of Absinthe is the herb Artemisia absinthium, wormwood, containing alpha - thujone and beta – thujone.

NÁLEZY DROG A NÁSLEDNÁ MOŽNOST JEJICH ZNEUŽITÍ VE VĚZNICÍCH VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY

BOHUMIL SKÁLA^a

^a Olomouc Detention Facility, Czech Republic

Klíčová slova:

drogy; zneužívání drogy; vězeňská služba; nálezy drog; pozitivní testování

Abstrakt:

Zneužívání drog v prostředí věznic a vazebních věznic je problémem nejen zdravotním, Jedná se také, a to zejména, o bezpečnostní problém. Ve specifickém světě vězeňské populace je abusus drogy nejen vázán na finanční problematiku, ale také v kolektivu relativně malého množství lidí na jednom místě, v jednom čase, různě dlouhém, může docházet k nečekaným situacím, násilí nebo i sebepoškozování. Z pozice vězeňského lékaře bylo analyzováno v období let 2013–2016 denní hlášení mimořádných událostí, z nich bylo vybráno prokazatelné zneužití návykové látky a nález návykové látky, vše ve vztahu ke konkrétní vězni.

Úvod

Drogy jsou problémem v civilním životě, jiným problémem je jejich nezpochybnitelná přítomnost ve věznicích v České republice. Tedy jak průnik zakázaných látek, drog, do věznice, tak jejich další zneužívání ve vězeňském prostředí. Drogy ve vězeňské subkultuře, která žije svým vlastním životem, jsou nejen klasickým únikem, ale také platidlem.

Právní úprava drogové problematiky ve Vězeňské službě

Základním dokumentem, který vymezuje strategii kontroly a sledování abusu drog ve věznicích, je Nařízení generálního ředitele vězeňské služby České republiky¹ (dále jen „nařízení“). V něm je definováno několik zásadních myšlenek, především pak toto nařízení upravuje a stanovuje pravidla zacházení s již známými uživateli drog, potencionálními uživateli drog a osobami zneužíváním drog ohroženými. Nařízení v základu definuje několik forem, jak zacházet s těmi, kteří návykové látky zneužívají, kteří s nimi jen občasně či zřídka experimentují, nebo ti, kteří se již řadí mezi drogově závislé. Ve věznici se jedná o několik stupňů realizované prevence aplikované v těchto formách:

- Poradna drogové prevence,
- Bezdrogová zóna se standardním zacházením,

- Bezdrogová zóna s terapeutickým zacházením,
- Oddělení specializované pro provádění ochranného léčení protitoxikomanického,
- Oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou abusem drog.

Poradna drogové prevence ve věznicích ČR

Základním článkem protidrogové prevence ve věznici je poradna, která se zřizuje právě nařízením ředitele věznice nebo vazební věznice. Poradními členy jsou jmenováni psycholog, speciální pedagog, vychovatel – terapeut, sociální pracovník a vedoucí lékař (nebo jím pověřený zdravotnický pracovník) zdravotního střediska. Poradna drogové prevence je zároveň poradním orgánem ředitele věznice, přičemž současně koordinuje a navrhuje opatření k plnění protidrogové strategie Vězeňské služby.

V roce 2012 a 2014 proběhla novelizace nařízení². Zpřesnila se role a úkoly poradny, včetně zavedení sběru statistických dat z dané oblasti, poradna zajišťovala nově poskytování protidrogových služeb a započala plnit další úkoly v oblasti prevence zneužívání drog, včetně pravidel zacházení s uživateli návykových látek a ostatními vězni ve vztahu k obecným zásadám bezpečnosti ve věznicích.

Činnost poradny vyplývá přímo z nařízení, ve kterém je stanoveno zejména obsazení poradny podle

¹) Nařízení Generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 36/2010, kterým se upravuje protidrogová politika Vězeňské služby ČR, ve znění novel Nařízení č. 33/2012 a Nařízení č. 47/2014.

²) Nařízení č. 33/2012 a Nařízení č. 47/2014.

daného typu věznice, dle personálních možností. Současně upravuje i časový interval schůzek členů poradny, způsob vedení evidence a dokumentace a pravidla předávání informací do bezpečnostní komise. Bezpečnostní komise vždy hodnotí mimo jiné i dopad jakéhokoli opatření, tedy i opatření při záchytu či nálezu nepovolené látky – drogy.

Ředitel věznice schvaluje plán činnosti poradny, který je jedním ze základních koordinačních nástrojů provádění protidrogové politiky ve věznici, a kde jsou stanoveny termínované úkoly a další činnosti poradny na období kalendářního roku, včetně dalších úkolů vyplývajících z protidrogové politiky Vězeňské služby na dané období, které souvisí s poskytováním protidrogových služeb zajišťovaných poradnou. Ředitel rovněž ustanoví osoby, které v poradně působí, a pověří je konkrétními činnostmi, včetně aktivit pro vězně, které v rámci protidrogových služeb poradna ve věznici nabízí.

V oblasti koordinace protidrogové politiky poradna jakožto poradní orgán předkládá řediteli věznice návrhy metod a forem spolupráce jednotlivých vězeňských oddělení a navrhuje koncepční opatření v rámci drogové prevence. Tyto návrhy jsou předkládány nejméně jedenkrát ročně, a to zpravidla při zasílání požadavků na přidělení rozpočtových prostředků účelově určených na realizaci protidrogové politiky.

Návrhy metod spolupráce uvnitř i vně konkrétní věznice předkládá řediteli věznice zaměstnanec pověřený řízením poradny prostřednictvím vedoucího oddělení výkonu vazby a trestu, který takovýto návrh a řešení schvaluje v rámci své kompetence.

Poradna se podílí také na vyhodnocení mimořádné události související s drogami a v této souvislosti předkládá řediteli návrhy na nápravná opatření. Dalším z významných úkolů je koordinace spolupráce s dalšími subjekty, také ve spolupráci s pověřeným orgánem Vězeňské služby s postavením policejního orgánu³ (oddělení prevence a stížností), orgány a institucemi, včetně zabezpečení zapojení věznic do systému protidrogové prevence, sociální a zdravotní péče o uživatele drog v regionu působnosti věznice. V neposlední řadě se poradna podílí se na vzdělávací činnosti v rámci odborné přípravy zaměstnanců věznice.

V oblasti poskytování protidrogových služeb a dalšího zacházení s vězněnými osobami poradna rovněž eviduje odsouzené, u nichž hodnotitel v rámci posouzení nástrojem SARPO⁴, vyhodnocuje prostřednic-

tvím dynamického faktoru charakter závislosti uživatele a v rámci stadia užívání vyhodnocuje škodlivé užívání nebo syndrom závislosti. Veškeré tyto údaje se evidují v modulu VIS⁵. Stejně se postupuje i v případě, kdy zaměstnanec oddělení výkonu vazby a trestu, mimo posouzení nástrojem SARPO, vyhodnotí, že odsouzený splňuje kritéria škodlivého užívání nebo syndromu závislosti. Takto evidované osoby poradna cíleně kontaktuje, nabízí jim možnost využít protidrogové služby a poskytuje další intervence s cílem snížit rizikovost jejich chování a pravděpodobnost recidivy trestné činnosti. V období zpravidla tří měsíců před propuštěním z věznice těmto osobám poradna poskytne alespoň jednorázově intervenci ve formě individuálního nebo skupinového poradenství zaměřeného na rizika spojená s propuštěním z věznice a na možnosti využití drogových služeb po propuštění z věznice. Odsouzený však může intervenci výslovně odmítnout. Poradna také v rámci evidence sleduje odsouzené se zvýšeným rizikem předávkování a těmto poskytuje v období zpravidla tří měsíců před jejich propuštěním z věznice alespoň jednorázově intervenci ve formě individuálního poradenství zaměřeného na prevenci rizika předávkování. I zde může odsouzený intervenci výslovně odmítnout. Mimo jiné jsou poskytovány vězněným osobám informace o protidrogových službách v dané věznici i ostatních věznicích Vězeňské služby, jakož i mimovězeňských poskytovatelích těchto služeb, včetně nestátních neziskových organizací. Pro tento účel má věznice vypracován systém informování vězněných osob o těchto službách a systém přístupu vězněných osob ke službám. Mezi další aktivity poradny náleží zmapování a evidence požadavků vězněných osob, které se obrátí na poradnu s žádostí o poskytnutí protidrogové služby.

V souhrnu realizuje poradna komplexní preventivní a poradenskou činnost, do které patří zejména intervence, tedy zhodnocení stavu a potřeb klienta včetně posouzení rizika předávkování, dále informační servis, sociální práci, kontaktní práci, individuální nebo skupinovou terapii nebo poradenství zaměřené zejména na minimalizaci zdravotních a sociálních rizik, rovněž i motivaci k abstinenci během výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody i po propuštění z věznice, motivaci k odvykání a využití protidrogových služeb včetně účasti na léčení, prevenci přenosu infekčních chorob, prevenci předávkování a další. Při stanovení obsahu, rozsahu a podmí-

³) Ust. § 3 zák. č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční stráži ČR.

⁴) Stanovení Analýzy Rizik a Potřeb Odsouzených – elektronický program a nástroj, kterým se analyzují a zpracovávají údaje každé vězněné osoby, resp. osoby nastupující výkon trestu odnětí svobody, a podle této analýzy se nastavuje program zacházení s vězněnou osobou.

⁵) Intranetová aplikace Správa vězňů.

nek poskytování těchto intervencí se členové poradny přiměřeně řídí interním předpisem, kterým je Seznam a definice výkonů drogových služeb, výběr a skladbu těchto intervencí volí pak s ohledem na cílovou skupinu a její potřeby a na možnosti věznice.

Členové poradny spolupracují se zdravotnickým střediskem věznice na realizaci substituční léčby a soudem uloženého ochranného léčení, a to v rozsahu stanoveném zdravotnickým střediskem věznice. Ve spolupráci s mimovězeňskými poskytovateli drogových služeb, včetně nestátních neziskových organizací a ve spolupráci s krajskými protidrogovými koordinátory zprostředkovává poradna vězněným osobám následnou péči po propuštění z věznice, a to zejména poskytnutím pomoci při zprostředkování kontaktu se zařízením následné péče. Na činnosti poradny se mohou podílet i externí specialisté, např. psychiatr nebo zaměstnanec mimovězeňského poskytovatele drogových služeb, včetně nestátní neziskové organizace, která s věznicí uzavřela dohodu o spolupráci.

Bezdrogové zóny

Bezdrogové zóny ve věznicích jsou zřizovány ve formě standardního charakteru, i terapeutického charakteru. Jejich primárním úkolem je dozor nad abstinencí uživatelů a ochrana potencionálních nových uživatelů před přístupem k droze.

Praktický dohled a monitoring výskytu drog přímo v prostředí věznic je definován v několika interních právních předpisech⁶. Zde je popsán systém testování na možnou přítomnost drogy u vězněné osoby, respektive na možnost odhalení nedovoleného užití zakázané látky vězněnou osobou, včetně potřebných lhůt.

Další úkoly věznice v oblasti protidrogové prevence

Věznice (vazební věznice, resp. vězeňská služba) v rámci své kompetence dále zajišťuje vstupní plošné testování během vstupní lékařské prohlídky u všech obviněných nastupujících do výkonu vazby a u odsouzených nastupujících do výkonu trestu s délkou trestu vyšší než 4 měsíce. Při převodu osoby z výkonu vazby do výkonu trestu se ale testování neprovádí (pozitivní výsledek se eviduje a je s ním pracováno anamnesticky). Vězeňská služba rovněž provádí nepravidelně náhodné systematické testování nejméně

u 5 % obviněných každý měsíc a cílené testování (v případě podezření z nelegálního užití návykové látky), a to na základě rozhodnutí ředitele věznice nebo jeho zástupce, generálního ředitele Vězeňské služby nebo jím pověřeného zaměstnance. V rámci substituční léčby pak věznice provádí testování u všech léčených každý měsíc, současně je realizováno náhodné systematické testování nejméně u 50 % odsouzených vykonávajících trest v bezdrogových zónách, odděleních specializovaných pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním návykových látek a odděleních specializovaných pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického, a to každé pololetí, s ukončením testování k poslednímu dni každého pololetí. Také probíhá cílené testování při podezření na požití alkoholu na základě rozhodnutí generálního ředitele Vězeňské služby, nebo jím pověřeného zaměstnance, ředitele věznice či jeho zástupce. Vězeňská služba má také upraven postup k zacházení, uskladnění a likvidaci návykových látek, ať již nalezených, tak zabavených nebo zabraných, včetně nepovolených léčiv⁷.

Ze shora uvedených informací je zcela zřejmé, že Vězeňská služba ČR má v rámci boje proti návykovým látkám ve věznicích tuto problematiku upravenou velmi detailně ve svých normativních aktech.

V případě pozitivního nálezu při prvotním testování odsouzeného vězně se tato informace zaznamenává pouze do zdravotní dokumentace vězněné osoby, nehlásí se na oddělení výkonu vazby a trestu, anonymizuje se do počtu pozitivních záchytů a odesílá se dvakrát do roka protidrogovému koordinátoru na Generální ředitelství Vězeňské služby do Prahy. Prvotní testování slouží zejména k upřesnění diagnostiky a k analýze zdravotního stavu, kdy v součinnosti s ostatním pracovníky věznice, s přihlédnutím na anamnézu zdravotní i sociální, se stanoví zdravotní klasifikace vězně. Tato klasifikace slouží pro úvodní zařazení do typu věznice, do zaměstnání, případně do terapeutického programu.

Pokud se snažíme porozumět problematice návykových látek ve vězeňství, je nutno na jedné straně vnímat tu skutečnost, že škodlivé užívání a závislost na zakázaných návykových látkách je chápáno jako nemoc. Na straně druhé ale stojí jednoznačný úkol vězeňské služby – výkon trestu je opatřením, které má nejen potrestat, ale i izolovat odsouzeného, a tím ho omezit na svobodě, na jeho běžných denních

⁶) Metodický list č. 2/2010 ředitelky odboru zdravotní služby a vrchního ředitele pro penologii, ve znění novel a doplňků (nyní Metodický list ředitele odboru zdravotnické služby a ředitele odboru výkonu vazby a trestu), Metodický list č. 5, kterým se mění metodický list ředitelky odboru zdravotnické služby a vrchního ředitele pro penologii č. 2/2010, o provádění monitoringu omamných a psychotropních látek ve Vězeňské službě České republiky.

⁷) Pokyn ředitele odboru vězeňské a justiční stráže č. 1/2008, o likvidaci návykových látek, který stanoví, jak zacházet s nalezenou, zabavenou nebo zabranou látkou (návykovou látkou, nepovoleným léčivem).

aktivitách. Zde je nutno říci, že s abusem⁸ drog je spojena i celá škála trestné a společensky škodlivé činnosti související s opatřením si drog, alkoholu a jiných látek. Ve výkonu trestu odnětí svobody je nutné zamezit užívání alkoholu i drog, jednak z důvodů samotné podstaty výkonu trestu, tak i z důvodů bezpečnostního rizika, resp. nezákonné činnosti přímo páchané za zdmi věznice. Jedinou tolerovanou legální návykovou látkou je nikotin - tabák. Abusus drog, nepovolených látek, alkoholu, je ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody, zcela zakázán a je přinejmenším postižován jako kázeňský přestupek.

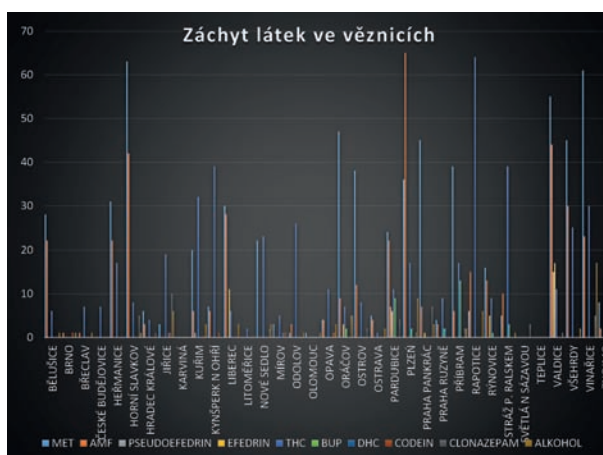
Problémy ve věznicích ale působí i zneužívání relativně běžných léků jako jsou např. analgetika nebo antikonvulsiva, s ohledem na definici závislosti jako nemoci a na specifika života za zdí věznice, na možnosti opatřit si zakázanou látku, jsou tato léčiva ve vězeňském prostředí, resp. mezi vězni, velmi výhodným artiklem.

Analýza a testování přítomnosti návykových látek v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody

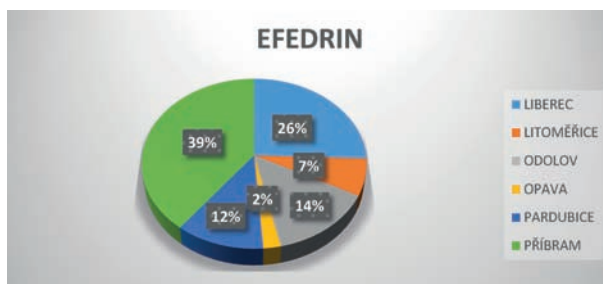
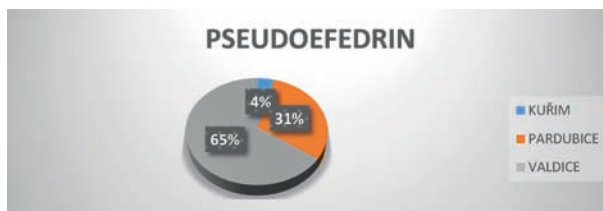
Z praktického pohledu je nutno konstatovat, že jakýkoli lék, který užívá, užije, nebo si opatří vězněná osoba sama o své vůli, je závažným porušením řádu výkonu vazby a trestu. Prevencí je snaha o zamezení vniknutí návykových látek a léčiv do věznice a následné náhodné či cílené monitorování. Tedy i tipování osob, jichž se to dotýká a následně testování odebraného vzorku moči u vytipované vězněné osoby. Zde se pak dostáváme k druhému pohledu na problematiku výskytu a zneužívání návykových látek za vězeňskou zdí. Zájem je upřen zejména k cestám, kterými se drogy do věznic dostávají a k možnostem selhání systému nastavených preventivních opatření, zda šlo o selhání záměrné, úmyslné nebo neúmyslné.

Každý vedoucí vězeňský lékař je pravidelně informován formou denního přehledu běžných i mimořádných událostí, které jsou zaznamenány operačním střediskem Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR v Praze. Prokázání pozitivního testu, ověřeného konfirmačním procesem v akreditované laboratoři, kdy výsledkem je pozitivní nález metabolitů drogy, takovou mimořádnou událostí je.

V rámci analýzy mimořádných událostí ve Vězeňské službě ČR za období tří let, od 1. ledna roku 2013 do 31. prosince roku 2015, na základě hlášení jednotlivých věznic, byl zpracován dozorčími inspektory Generálního ředitelství Vězeňské služby níže uvedený přehled záchytů nedovolených látek.

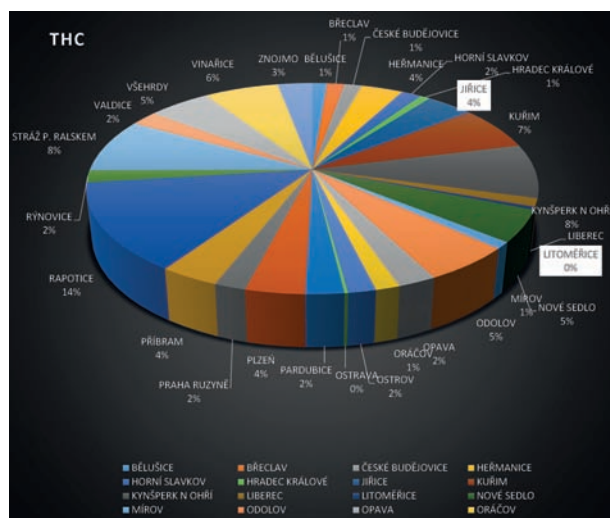
Obr. 1: Počet pozitivně ověřených záchytů drog (cílených nebo náhodných) v testovaném vzorku moči. Určitou metodologickou chybou je splývání a nejednotný popis mimořádné události, především různě interpretovaný popis metabolitů – poněkud promiscue⁹ jsou slučovány metabolity metamfetaminu, amfetaminu, pseudoefedrinu, efedrinu. Celkově se dá říci, že pod těmito pojmy se jednoznačně rozumí užití pervitinu. Na stranu druhou se jedná o prokázané užití drogy, neboť orientační pozitivní nález v moči získaný při kontrolním testování, je vždy potvrzován v akreditované laboratoři.

Obr. 2, 3: Mezi jednotlivými věznicemi i vazebními věznicemi jsou sice patrné značné rozdíly, nicméně lze vysledovat, že pervitin je ve vězeňském prostředí nejčastěji zneužívanou drogou. Za zmínku stojí i další skutečnosti vyplývající z analýzy hlášení za období tří let, ve vztahu k recidivě užívání, věkovému průměru a pohlaví – přehled jednoznačně vedou muži, resp. mladí muži do 40 let věku. V praxi dochází k záchytu ve věznici, nikoli vazební věznici. Pro zajímavost – věznice Věhrdy figuruje v tabulkovém přehledu na šestém místě v pořadí metabolitů pervitinu a sedmém v pořadí metabolitů THC.

⁸⁾ Nadměrné užívání, nadužívání, zneužívání.

⁹⁾ Střídavě, zaměnitelně, smíšeně.

Obr. 4: Procentuální počet zjištění metabolitů THC v jednotlivých věznicích v ČR

Obr. 5: Podíl zneužívání alkoholu jako návykové látky v jednotlivých věznicích

Případy nálezů nedovolených látek ve věznicích – kazuistika

Pokus o vnesení nedovolených látek – léků do věznice

Obr. 6: Nález léku Tramadol mezi léky předepisované na vysoké krevní tlak (bílé tablety Prestarium Neo Combi) (Zdroj: Vězeňská služba ČR)

Odsouzený muž měl být převezen k soudnímu líčení. Při nástupu a převozu z kmenové věznice do druhé věznice, odkud měl být eskortován k soudu, požadoval lékařské ošetření a současně doplnění léků. V příručním vaku veze eskortovaný vězeň při převozu z věznice mimo jiné i zdravotní dokumentaci a zásobu léků, která je zapečetěna tak, aby nedošlo k ohrožení lékařského tajemství. Lékař v ordinaci při kontrole krabičky s lékem následně zjistil, že kromě léků, které vězněná osoba užívá na obtíže spojené s vysokým krevním tlakem, obsahuje krabička i jiné léky (viz obrázek č. 6). Po bližším prozkoumání (viz obrázek č. 7, 8) bylo zjištěno, že se jedná o lék s obsahem 200 mg Tramadolu (slabý opioid, užívaný k léčbě bolesti, který není ve věznici volně vězňům k dispozici, ale je vydáván jednotlivě zdravotním personálem věznice). Vězeň tvrdil, že mu není známo, jak se uvedené léky dostaly do krabičky s jím užívaným léčivem. Oddělení prevence a stížností následně zahájilo šetření. Z rozhodnutí pověřeného policejního orgánu Vězeňské služby¹⁰ byl u vězně proveden odběr moči. Vzorek byl zaslán ke konfirmační analýze, která vyhodnotila výsledek jako pozitivní s přítomností léčiva Tramadol. Z dalšího šetření vyplynulo, že si vězeň v rozporu s vnitřními nařízeními věznice opatřil Tramadol a užíval jej bez indikace lékaře. Na zdravotním středisku odesílající věznice bylo následně zjištěno, že lék tohoto typu bral vězeň již před půl rokem v rámci indikace stomatologem. V souladu s pravidly věznice mu byl Tramadol jednotlivě vydáván, vězeň jej v té době ale neužíval, nýbrž schraňoval. Odsouzený byl převezen zpět do kmenové věznice, s ním putoval spis o kázeňském přestupku. Výsledek kázeňského řízení s vězňem dosud není znám.

¹⁰⁾ Ust. § 3 zák. č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážce ČR.

Obr. 7, 8: Prestarium Neo Combi, Tramadol
(Zdroj: Vězeňská služba ČR)

Nalezené, nepovolené léčivo:

Obr. 9: Nález nepovoleného léčiva
(Zdroj: Vězeňská služba ČR)

Nález léků u osoby umístěné ve vazební věznici

Obviněný, umístěný ve vazební věznici, evidovaný dle lékařské dokumentace jako epileptik, trpěl opakovanými a četnými záchvaty, jejich rozsah a frekvence však byla často zpochybňována. To vedlo příslušníky vězeňské služby k provedení komplexní, velmi důkladné prohlídky vězeňské cely, při níž byly následně nalezeny v různých úkrytech v prostoru cely nespolykané léky, které před zdravotní sestrou i dozorcem obviněný převzal a vložil si do úst.

Pravdivost diagnózy epilepsie se jevila jako velmi sporná, stejně tak skutečnost, jak byl vězeň před nástupem do věznice léčen. Po tomto zjištění byl vězeň převezen na kontrolní vyšetření na neurologické oddělení. Po vyšetření mu byly léky redukovány, včetně nastavení dalších opatření formou důsledné kontroly skutečného užívání předepsaného léčiva. Obviněný, umístěný ve vazební věznici, byl následně odsouzen a převezen do kmenové věznice k výkonu trestu odnětí svobody. Veškerá dokumentace a spis související s nalezením léčiva, které vězeň nedovoleně přechovával v cele, byl rovněž odeslán do kmenové věznice ke kázeňskému řešení.

Závěr

Tento článek je fokusem na problematiku drog ve vězních, snaží se interpretovat základní shromážděné statistické údaje, ale neklade si za cíl ani kritiku zjištěného stavu, ani hlubší analýzu. Na problematiku zneužívání návykových látek v prostředí vězeňského života je pohlíženo komplexněji za konkrétní časové období. Článek se snaží demonstrovat aktuální situaci v problematice nedovolených látek ve vězních, chce ale i poskytnout podnět k možnému dalšímu nastavení bezpečnostních opatření, případně i změnu pohledu na drogy ve věznici. Analýza shromážděných hlášení byla provedena s cílem předat výsledky odboru kontroly Vězeňské služby. Tyto pak byly konzultovány pracovníky Vězeňské služby – psychology, příslušníky oddělení prevence a stížností i s dalšími lékaři.

Je důležité si uvědomit, že návykové látky ve vězních jsou vážným problémem, jejich průnik do věznice není možný bez selhání bezpečnostních opatření. Nejspíš se bude jednat o selhání jednotlivce, který je zaměstnán jako občanský pracovník, nebo příslušník vězeňské služby přímo ve věznici. Nelze také podceňovat rafinovanost úkrytů drog, často ukrývaných v sáčcích v tělních dutinách a jiných tělních oblastech.

Trend návykových látek ve věznicích v posledních letech bohužel pokračuje. Už jen orientační pohled na výčet mimořádných událostí za posledních několik let ukazuje, že záchyt nebo nález samotné drogy před vstupem do věznice jasně zaostává před nálezem cíleným, nebo před nálezem v rámci náhodně testovaných osob ve výkonu vazby nebo trestu (převažují osoby ve výkonu trestu – se zaběhlými zvyky, kontakty, pravidly *sui generis*). Počty hlášení mimořádných událostí zůstávají, počty nahlášených záchytů vězněných osob, které užily zakázaný lék nebo drogu, opticky mírně klesly (na druhé straně narostl počet nalezených a zachycených mobilních telefonů, což je už ale jiná problematika).

A závěrem také několik málo dalších statistických dat z vězeňství. V současné době je v České republice

okolo 23 000 vězněných osob, jejichž častou anamnézou je právě zkušenost s alkoholem nebo nealkoholovou drogou. Vězni jsou rozmístěni v celkem 35 věznicích, kde jsou dozorováni více než jedenácti tisíci zaměstnanci Vězeňské služby ČR. Společně s těmi, kdo zajišťují pracoviště sice mimo věznice, ale jsou v denním kontaktu s vězni, se dostáváme až k číslu téměř 40 000 osob. Výsledky studií z posledních let ukazují, že až 10 000 osob nastupuje do výkonu trestu už s drogovou anamnézou.

I když trest odnětí svobody je opatřením represivním, i ve věznicích se střetává život za zdí s normálním civilním životem. Veškeré snahy o humanizaci vězeňství a zlepšení prognózy recidivy jsou směřovány ke konceptu větší volnosti. Jaké přinese výsledky, nezbyvá než vyčkat.

Literatura:

1. Vězeňská služba ČR. *Sbírka Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR 2010-2016*.
2. Marešová, A.; Sochůrek, J.; Válková, J. (2000). *Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, ISBN 80-86008-84-3.
3. Miovský, M., Spirig, H., Havlíčková, M. (2003): *Vězeňství a nelegální drogy*, Sborník textů z oblasti užívání nelegálních návykových látek ve věznicích, Úřad vlády České republiky, ISBN 80-86734-03-X.
4. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (2006). *Poziční dokument o drogách, věznicích a harm reduction*, Praha, Úřad vlády ČR. ISBN 80-86734-76-5.

MUDr. Bohumil Skála, Ph.D., e-mail: bskala@vez.olc.justice.cz

Zdravotní středisko, Vazební věznice Olomouc. Švermova 2, 772 00 Olomouc

Keywords:

drugs; drug abuse; prison service; drug findings; positive testing

Abstract:

Drug abuse in prisons and detention facilities is a problem not only in the health care sector, as it is based on the fact that abuse or drug addiction is considered as disease. This is also and probably the most important a matter of security issue. It is necessary to ask the question of which part of the prison system is failing if the target user receives drug in the prison, whether in custody or serving sentence. In the specific world of the prison population, drug abuse is not only tied to financial problems but also in a relatively small amount of people in one place, at one time, and at different times, unexpected situations, violence or self-harm can occur.

SLOVNÍK – JAZYK RUSKÝCH NARKOMANŮ

ANNA TARAN^a

^a General Directorate of Customs, Division of Investigation, Czech Republic

Klíčová slova:

slang; narkomané; kriminalita; funkce slangu; argot; OPL; odhalování drogové trestné činnosti; feňa

Abstrakt:

Předmětem následující článku je poskytnout čtenářům, zejména pak policejním orgánům, informace týkající se problematiky jazyka užívaného ruskými narkomany a osobami podílejícími se na trestné činnosti spojené s drogami. S ohledem na skutečnost, že současná drogová scéna je charakteristická svým zahraničním přesahem, mohou se příslušníci podílející se v boji s nelegálním obchodováním s omamnými a psychotropními látkami setkat s ruskojazyčnými organizovanými skupinami či jedinci užívajícími z konspiračních důvodů právě specifický jazyk, jehož následným dekódováním lze přispět k odhalení skutečného obsahu komunikace.

Úvod

Řeč představuje významný nástroj, který lidskému společenství umožňuje se dorozumívat, navazovat mezilidské vztahy a vyjadřovat své myšlenky a pocity. Současně je nutné konstatovat, že prostřednictvím řeči můžeme rovněž vyjadřovat příslušnost či sounáležitost s určitou subkulturou – v takovém případě budeme hovořit o tzv. „slangu“, který můžeme definovat, jako nespisovnou vrstvu speciálních výrazů, které mezi sebou užívají v běžném dorozumívacím styku lidé, jež spojuje stejné pracovní prostředí či stejná oblast zájmů.¹

Druhů slangové mluvy lze v současné době dohledat bezpočet – slang lékařský, umělecký, studentský, sportovní atd. Vedle slangu je rovněž nutné uvést jazyk užívaný marginálními skupinami či v jedinci z kriminálního prostředí, známý jako „argot“, přičemž dle řady jazykovědců nejsou hranice mezi oběma formami jazyka jednoznačně vymezené.

Feňa

V souvislosti s výše uvedeným nelze opomenout tzv. feňu – neboli tajný jazyk užívaný rukořazyčnými kriminálními strukturami. Vznik se datuje do období konce 15. až 16. století, kdy začali na ruském území vznikat první „zločenské skupiny“ užíající jazyk „ofeňu“ (potulných obchodníků). Od této doby „blatnyje“ neboli profesionální zločinci zaujímající v hierarchii kriminálního světa vyšší status a současně dodržu-

jící systém neformálních pravidel tzv. „pravilnyje ponjatija“, hovoří feňou neboli „botajut po feňu“.² Povinnost ovládat argot je rovněž ukotvena v tzv. „vorovském kodexu“, kdy „zakonniki“ nebo též „vorové v zákoně“ (osoby z řad profesionálních zločinců, které byly korunovány a na vorovském sněmu „schodce“ získaly status vora v zakone).³

Oproti feňe je jazyk narkomanů mnohem mladší, datuje se do období počátku 90. let, v podmíněnosti na postupné rozšiřování samotného jevu narkomanie. V daném kontextu se studiem předmětného jazyka zabývali odborníci z řad kriminalistů, psychiatrů, a to – S. V. Berezin, A. G. Danilin, K. S. Liseckij, A. G. Lomtev, L. D. Miroshnichenko, E. A. Nazarov. Současně je nutné uvést, že na území Ruské federace bylo publikováno několik dizertačních prací zabývajících se právě slangem narkomanů, jako například práce s názvem „Slang narkomana v současném Rusku“, která obsahovala slovník s více než 1500 slangovými termíny.

Jazyk narkomanů

Jazyk užívaný ruskými narkomany představuje zvláštní soubor slov a slovních spojení, jejichž význam je zpravidla srozumitelný právě této ohraničené skupině jedinců, což jednak komplikuje, ne-li znemožňuje možné dekódování ze strany sociálního okolí – zejména pak orgánů činných v trestním řízení a tím spojeného efektivního boje s tímto druhem trestné čin-

¹) Jaklová, A. K. Výzkumu slangu. In: Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. Spisovná čeština a jazyková kultura 1993: Sborník z olomoucké konference 23. – 27. 8. 1993. sv. 1. Praha: Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, 1995, s. 132-135. ISBN 80-85899-02-7.

²) Мухин, А. А. Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений, Москва: 2003. s. 9. ISBN 5-93866-011-4.

³) Šmíd, T. Organizovaný zločin v Ruské federaci. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4846-1.

nosti. Dále je nutné podotknout, že jazyk narkomanů sehrává mimo již zmíněnou funkci „konspirace“ i další významnou roli a to funkci „příslušnosti/členství“ k dané subkultuře, kdy si začínající narkoman společně s postupným růstem drogové závislosti, současně začíná rovněž postupně osvojovat specifické výrazy užívané ostatními příslušníky, na což navazuje další klíčová funkce – „poznávací“, prostřednictvím, které je narkoman schopen odlišovat „své“ od „cizích“, a s tím související vyčleňování z většinové společnosti a hlubší identifikace s novou skupinou, kde se stává „svým mezi svými“. V návaznosti na uvedené je rovněž nutné podotknout, že jazyk narkomanů je rovněž v určitém smyslu a z určitého úhlu pohledu obohacením jazyka v obecném smyslu, kdy v návaznosti na neexistenci spisovných ekvivalentů jsou vytvářena nová slova.

Současně stojí za zmínku skutečnost, že shora uvedené funkce vedle slangu či argotu vyplňují rovněž i specifická tetování, která nejenže symbolizují inklinaci k subkultuře narkomanů, ale jsou i významným identifikátorem umožňujícím snadnější způsob si opatřit drogu s ohledem na fakt, kdy se dealéři obávají „nechtěných“ kontaktů s příslušníky policie, tetování takové riziko pochopitelně eliminuje. Mimo jiné nositel daného tetování o sobě rovněž vypovídá, jakou drogu užívá, jakým způsobem a jakém stádiu závislosti se nachází. Je to tedy do jisté míry určitý komunikační signál, který jedinec vysílá vůči svému okolí a v neposlední řadě i vůči členům skupiny, s nimiž sdílí určité hodnoty. Dále tetování stejně, jako specifický jazyk narkomanů odráží předměty, jevy a děje spojené právě s drogovou závislostí.

Obr. 1: Tetování č. 1 – 8 obecné označení uživatele drog, tetování č. 9 – 13 označení pro uživatele opiátů, tetování č. 14 – 22 označení pro uživatele konopí.
Tetování č. 2 – „Л.О.Н.“ – Люблю Общество Наркоманов (Miluji společnost narkomanů),
tetování č. 8 – symbol silné vnitřní tíhy k užívání drog, tetování č. 14 – označení pro jedince odsouzeného za drogovou trestnou činnost,
tetování č. 18 nanáší se na palec v podobě prstenu a je označením pro silnou vnitřní tíhu k užívání drog,
tetování č. 21 – nanáší se na ruku a je označením pro těžkou závislost na drogách,
tetování č. 22 nanáší se na hrud' a je symbolem pro euforii po požití drogy
(Zdroj: Archiv autorky).

Obr. 2: Rozšířené mezi muži a ženami – nanáší se na přední stranu beder či rameno (Zdroj: archiv autorky)

Obr. 3: Rozšířené mezi muži a ženami v 80. letech – nanáší se na bedra (Zdroj: Archiv autorky)

Obr. 4: Současné tetování narkomana – nanáší se na bedra (Zdroj: Archiv autorky)

Obr. 5: Tetování narkomane – nanáší se na bedra (Zdroj: Archiv autorky)

V souvislosti se specifickými výrazy užívanými ruskými narkomany je dále nutné poznamenat, že některá slova či slovní spojení se překrývají s tzv. „mládežnickým slangem“ přičemž stejně znějící slova mají odlišný význam, užívají se v odlišném kontextu a postrádají utajovaný charakter. Jako příklad lze uvést slovo „безпонтный – bezpontovyy“, které v mládežnickém slangu má význam „špatný“, „nekvalitní“ „neúspěšný“, zatímco pro narkomany má význam pro drogu s nízkým obsahem účinné látky. Jiná slova se zase postupem času natolik „zobecnila a ustálila“, že jsou běžně užívána širokou ruskou populací např. slova mající svůj původ v ruském argotu, jako „беснпедель-безпредел“ označující hrubé narušení „vězeňského po-

řádku“ v souvislosti s tzv. nepsanými zákony ruských kriminálních elit „ворů в законе“ (současně masově užívané v souvislosti se stavem bezzákonní, překročení zákonných mezí), „нацан – pacan“ osoba zaujímající vysoké postavení mezi mladistvými odsouzenými (současně masově užívané pro označení – chlapce, kluka), „бардак – bardak“ označení pro doupě neřesti, nedodržování nepsaného řádu a pravidel mezi odsouzenými v místech výkonu trestu odnětí svobody či v cele (současně masově užívané pro označení nepořádku obecně). Zároveň je nutné poznamenat, že samotné užívání termínů mající základ v ruském argotu nemůže vést k jasnému závěru, že je takový uživatel členem nějaké marginální subkultury či vyloučené zločinecké struktury, ale mělo by být posuzováno v určitém kontextu (např. dlouhodobé odposlechy), a to především s ohledem na skutečnost, že kromě prolínání jednotlivých slangů může docházet i k prolínání argotu či slangu se samotnou ruštinou. Jako příklady lze uvést např. „фонарь – fonar“ označení pro baterku, ale ve feně se jedná o podvod. Podobně, jako nař. „nepo – pero“ označení pro peří, ale pro uživatele feni, jde o nůž – „пощекотать перышком – poshchekotat peryshkom“ v překladu „polechtat peříčkem“ neboli bodnout či někoho pořezat nožem.

Termíny užívané narkomany se dají kategorizovat do několika skupin v závislosti na skutečnosti, zda se týkají věcí (např. jednotlivé názvy OPL či nástroje užívané k jejich výrobě), stavů a účinků či pocitů navozených užíváním OPL (např. abstinční příznaky, stavy po požití OPL), označení osob participujících na trestné činnosti spojené s oblastí OPL, případně slovních termínů spojených se samotnou výrobou OPL či způsobem jejich užívání.

Latentní komunikace představuje jeden z elementů kriminální subkultury. Znalost utajeného významu slangových termínů či argotu poskytuje orgánům činným v trestním řízení široké spektrum možností, jak lze efektivně bojovat s trestnou činností na úseku drogové problematiky. Předkládaný výčet slov a slovních spojení není taxativní, jde pouze o vybraná nejčastěji užívaná slova či slovní spojení. Jazykové výrazy uvedené v níže přiloženém slovníku se mohou v závislosti na drogové scéně průběžně měnit či mít jiný význam s ohledem na samotný kontext komunikace. Současně je nutné podotknout, že „ruskojazyční“ jsou velmi širokým komplexem různých etnik a národnostních skupin, kteří pro vnější komunikaci (mezi sebou) používají ruštinu, která však právě v důsledku této diverzity může trpět některými odlišnostmi či modifikacemi. Stejně tak, jako nejsou výjimkou případy, kdy jsou ruskojazyční jedinci přejímány slangové výrazy jazyka země, kde kupříkladu dlouhodobě pobývají či trvale emigrovali. Jako typické příklady prolínání českého slangu uvnitř ruskojazyčné komunity, lze uvést termíny jako „fízlboys (физлбойс)“ policie, „vejvar

(вейвар)“ – zisk či „vyfič (вифич)“ – zmizni, vypadni.⁴

Jazykový slovník užívaný ruskými narkomany

V následujícím výčtu nejčastěji užívaných slangových výrazů ruskojazyčnými narkomany byly využity především veřejně dostupné ruskojazyčné internetové zdroje.

Омamné a psychotropní látky:

Amfetamin – фен (směs amfetaminů), апер, быстрые – či jiná psychotropní látka, меф, speed- скорость, белое;

Droga – *obecně* – балда, база, беда, Бешеные, буреха, наркота, отравка, Гадость, Яд, Веревка (může označovat i žílu), Вещество, ханка, химия (i označení toxických látek), чума, ширево, ширевка, ширь, шпиганка (či označení pro jednu dávku), Лекарство, Товар;

Hašiš – Ан – деш, Галя, Гарик, Гарисон Форд, Гарсон, Гаш, Гашик, Грапха, Граммофон, Гыча, Свежак, Камень, Хлеб, Аршин, Геннадий, Хэш, Бангр, Джамба, Дорн, Кафур, Кенаф, Ланапас, Маджон, Маконга, Пал, Ручник, Ямба;

Heroin – ера, Герыч, Герик, Герман, Гертруда, Гавно (v Sant Petěrburgu), Греча, Гречка, Второй, Хмурый, Перец, Барбадос, Белый, Гаррик, Гербалайф, Гердос, Герасим, Гриша, большая дурь, большой, гера, гертруда, гирик, главный, грустный, дурь, ковырялка, коричневый, косой, кэг, лекарство, лошадь, медленный, мульташка, перец, светлый, скучный, слон, султан убойный, хлеб, чёрный, эйч;

Kokain a krek – Кокс, Кокос, Иней, Мел, Номер 1, Первый, Орех, Снег, Чума, Кикер, Лед, Марафет, Мел, Си, Снежок, Цэ, Дутый, кекс, мука, кикер, нос, свежий, сырой, ускоритель, энергия, Благородный;

LSD – Кислое, Кисляк, Лиза, Лизер, Лимон, Люся, волшебник (či jiná psychotropní látka), Эйсид;

Halucinogen – *obecně* – Глюк, Грибы (název pro halucinogeny získané domácí výrobou z hub);

Konopí – *obecně* – Анаша, Драп, План, Хэш, Шала, Шмаль, Анашист – *uživatel konopí obecně, травка*;

Marihuana – Ганджа, Ганджубас, Дагга, Джа, Мара, Маша, Мэр, Волшебник, Беспонтовка (marihuana či jiná droga nízké kvality), Бутор (marihuana nízké kvality), *joint* – дурь женатая, косак;

Morfium – Майка, Марафет, Марфа;

Opium – встань-травка, жмых, кокнар, конар, мача, маچه, опиуха, папа, папавер, турьяк, ханка, чернуха, черный, черняшка, шняга, Гара-Хан, Гаян, Лала, Мекон;

Pervitin – болт, варево, вареный, винт, „В“, виктор палыч, витёк, карбид (droga velmi nízké kvality),

кроссвордный, масло, сила, скорость, стимул, умный, шуруп, Дурбазол;

Obecný název pro léčiva s obsahem efedrinu – Солют, Сопли, Тефа.

Nejčastěji se v souvislosti s utajením skutečného významu lze setkat s komunikací typu:

«Мне нужно немного свежего белого хлеба»
Potřebuju trochu čerstvého bílého chlebu.

«Пришли мне банку чёрной икры» Pošli mi konzervu černého kaviáru.

«Хочу нашего молока» Chci našeho mléka.

Osoby či místa spojená s drogovou trestnou činností:

Dodavatel drog – Верблюд;

Dodavatel drog – velkého množství – шука, шука наборная;

Drogové douře – Видла, Вписка (či dávka drogy), Хата;

Narkoman – obecně – Балдежник, нарк, наркот, наркоша, двинутый, драпарник, клемент, торчок;

Narkoman začáteník – Молодняк;

Narkoman vdechující toxické látky – Нюхач, Чуфанщик;

Narkoman zkušený/ znalý zákonů – Аристократ;

Chronický narkoman – глухой;

Narkoman užívající drogy vnitřně – *obecně* – Втертый, Вмазанный;

Narkoman aplikující drogy nitrožilně – игловой;

Narkomanka aplikující drogy nitrožilně – задвига;

Narkoman aplikující drogy perorálně – глотарь, Колесник;

Narkoman užívající kokain – чумовой;

Narkoman užívající opium – дурцэфал;

Narkoman užívající různé druhy drog – кругляк;

Narkoman užívající LSD – Йог;

Narkoman užívající pervitin či látky s obsahem efedrinu – Стимульной;

Narkomanie – *obecně* – Игла;

Obchodník s drogami – кровосос, Барыга, Дилер, Зверь;

Obchodník s halucinogeny – Брахман;

Pouliční dealer – Барыга, Барбос, резидент;

Zahradník – Ботаник;

Вýробце drog – химик (může být i označením pro narkomana), Аптекарь (může označovat osobu pracující v lékárně, prostřednictvím které je možné opatřit léčiva s obsahem psychotropní látky), Варщик, Делец, Банкир;

Proces výroby OPL, předměty či nástroje k jejich výrobě či užívání a slangové výrazy spojené s jejich prodejem:

Injekční stříkačka – Баян, Машина, Агрегат, Боинг,

⁴) Grossmann, M. Jazyk esemesek a chatování ruskojazyčných. In: Kriminalistický sborník 5. Kriminalistický ústav Praha, 2014.

Карандаш, Сажало, Снапяд, Насос, Сучок;

Plato tablet – Платформа;

Ředit drogy – Бодяжить;

Komponenty určené na výrobu drog – Компанюха, Дефицит, Товар;

Koupit drogu – Багрить;

Lékárna – Кормушка (může být rovněž označení pro nemocnici);

Místo nelegálního pěstování konopí, máku či hub s obsahem halucinogenních látek – Огород;

Obchodovat s drogami – Банковать (v argotu označení pro rozdávání karet při hře);

Proces výroby pervitinu – Варка;

Připravit drogu k vnitřnímu požití, opatřit si drogue – Замутит (v mládežnickém slangu může být rovněž označením pro „organizování“, „seznámení“ či „nějaký nápad, ideu“);

Připravovat roztok – Мутит (v argotu označení pro provokaci, konfliktní situace, narušování řádu v době odbývání si trestu ve VTOS, v mládežnickém slangu rovněž označení pro „komunikaci“, „dělat“);

Pravidelně užívat drogy – Сидеть, Плотно сидеть (silná drogová závislost);

Pytlík s obsahem drogy – Книжка;

Kupovat větší množství drog – Весо брать;

Svedení k užívání drog – Подсадить;

Technické vybavení na výrobu pervitinu – Лаборатория;

Ukončit process výroby pervitinu – Загасить винт;

Vyrobít pervitin – Потрясти бутылочку;

Zisk z prodeje drog – хабар, хабара.

Stavy a účinky spojené s užíváním OPL:

Abstinenční syndrom – Абстыг, абстыга, абстык, Ломка, Ломает, Кумар;

Halucinace – Глюки, волты, мультики;

Euforie po požití drogy – Кайф (v mládežnickém slangu rovněž označení pro stav fyzické a psychické „pohody“);

Nacházející se pod vlivem drogy – Подогретый;

Stav absence vnímání reality – Аут;

Stav drogového opojení – Бал, Балдеж, В торбе быть, чумовой (drogově opojený jedinec);

Stav silného drogového opojení – Вумат;

Stav blízký předávání – Вдребезги, Вмясо;

Stav čilosti, bodrosti – Бодряк;

Stav po odeznění účinku drogy – Отходняк;

Šlehnout si – вмазать;

Opojení z halucinogenů – цветомузыка;

Přechod ze silných drog na slabší – сниматься, сняться;

Přestat užívat drogy – Слезть;

Užít drogy – Заразиться;

Začít vnitřně užívat drogy – Сесть на иглу.

AZBUKA – pomocná tabulka

Písmeno	Čte se	V češtině
А а	a	a
Б б	be	b
В в	ve	v
Г г	ge	g
Д д	de	d
Е е	je	j, e
Ё ё	jo	jo
Ж ж	že	ž
З з	z	z
И и	i	i
Й й	j	j
К к	ka	k
Л л	el	l
М м	em	m
Н н	en	n
О о	o	o
П п	pe	p
Р р	er	r
С с	es	s
Т т	te	t
У у	u	u
Ф ф	f	f
Х х	cha	ch
Ц ц	ce	c
Ч ч	če	č
Ш ш	š	š
Щ щ	šč	šč
Ъ ъ	tvrdý znak	
Ы ы	ы	y
Ь ь	měkký znak	
Э э	e	e
Ю ю	ju	ju
Я я	ja	ja

Literatura:

1. Артемова, Т. В., Катышев, П. А., Оленев, С. В., Паули Ю. С., Соколова, С. К. ФУНКЦИИ ЖАРГОНА НАРКОМАНОВ И СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ СРЕДСТВА ИХ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ (на материале социолингвистических опросов и словарей жаргона). Вестник Кемеровского государственного университета 2014 No 3 (59) Т. 3. ISSN 2078-8983.
2. Dlouhá, O. Česko-ruský odborný slovník policejné právní terminologie a kriminálního slang. Praha: Vydavatelství POLICE HISTORY, 2002. ISBN 80-86477.12-6.
3. Grossmann, M. Jazyk esemesek a chatování ruskojazyčných. In: *Kriminalistický sborník 5*. Kriminalistický ústav Praha, 2014.
4. Jaklová, A. K výzkumu slangů. In: Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. Spisovná čeština a jazyková kultura 1993 : Sborník z olomoucké konference 23. - 27. 8. 1993. sv. 1. Praha: Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, 1995, s. 132-135. ISBN 80-85899-02-7.
5. Мухин, А. А. Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений, Москва: 2003. s. 9. ISBN 5-93866-011-4.
6. Šmíd, T. Organizovaný zločin v Ruské federaci. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4846-1.

<https://модные-слова.рф>

<http://criminallaw.uf.nstu.ru>

<http://fenya.academic.ru>

<https://www.azbuka.cz>

<http://readaptation.ru>

<http://www.my-luni.ru>

<http://addiction.eurodoctor.ru>

<http://beznarkotikov.at.ua>

<http://mediaknowledge.ru>

<http://slanger.ru>

<https://vk.com>

<http://как-понять.ru>

<http://kurs.znate.ru/docs/index-176021.html?page=3>

<http://tatl.ru/interesting-tattoo/interesnye-fakty/tatuirovka-narkomana-kleymo-s-podtekstom.html>

<http://www.narcozona.ru/tattoo.html>

Corresponding author:

por. PhDr. Anna Taran, e-mail: a.taran@cs.mfcr.cz

Generální ředitelství cel, odbor Pátrání Praha, oddělení Protidrogové, Budějovická 7, 140 96 Praha 4

Keywords:

jargon of drug addicts; crime; jargons functions; argo; narcotic and psychotropic substances; detection of drug crime; fenya

Abstract:

The subject of the following article is to provide readers, especially law enforcement officers, the information concerning the language used by Russian drug users and persons involved in drug-related crime. In view of the fact that the current drug scene is known for its international overlap, the members involved in fight against illicit trafficking in drugs may encounter Russian organized crime groups or individuals which are using a specific language (for conspiracy reasons). Its decoding can contribute to reveal the true content of the communication.

RYCHLÁ DETEKCE ORGANICKÝCH ROZPOUŠTĚDEL A ALKOHOLŮ

KAREL LEHMERT^a, JAKUB RAK^{b,c}

^a CBRNe Forensic Sampling Laboratory – VAKOS XT, Prague, Czech Republic

^b National Institute of Mental Health Prague, Czech Republic

^c Charles University in Prague, 1. Faculty of Medicine, Czech Republic

Klíčová slova:

detekce; methanol; alkohol; metamfetamin; triacetonperoxid; nápoje

Abstrakt:

Metanolová kauza, výroba metamfetaminu a popularita acetonperoxidu se staly důvody pro vývoj rychlé a spolehlivé detekce v terénních podmínkách. Specializovaná Odběrová laboratoř CBRNe – VAKOS XT vyvinula na zakázku Ministerstva vnitra nejen detekční kit SolvKit 4 pro čtyři cílové chemické látky, ale i technickou sadu SolvKit Uni pro určení devíti chemických látek. Mimo zadání byl vyvinut i detekční set k identifikaci ethanolu/methanolu v barevných alkoholických nápojích či míchaných nápojích. Různorodé testy prvotních modelů proběhly při specializovaném semináři k určení limitů detekce i vnímání. Finálně vzorky testovali koncoví uživatelé v reálném prostředí nelegálních laboratoří.

Úvod

V září 2012 se v České republice objevila netušená série otrav methanolem. První známky počínající krize se objevily 6. září 2012, když policie oznámila úmrtí tří osob v Havířově na otravu methanolem. Dalších sedm otrávených bylo hospitalizováno v nemocnicích v Ostravě, Orlové a Havířově, jeden muž byl ošetřen ambulantně. Vyšetřování trvalo 18 dní, než se podařilo identifikovat zdroj kontaminovaných alkoholických nápojů. Ministerstvo zdravotnictví vyhlásilo 12. září 2012 plošný zákaz stánkového prodeje alkoholických nápojů s vyšším obsahem alkoholu než 30 % (tj. vybraných likérů a pálenek), který byl o dva dny později rozšířen na úplný zákaz prodeje, nabídky či distribuce alkoholických nápojů s obsahem alkoholu vyšším než 20 %. Prohibice zasáhla 16. září i Polsko, které zakázalo nakládání s veškerým alkoholem původně z České republiky na dobu 30 dní. Obdobně zakázalo 18. září obchodní transakce s českými alkoholickými nápoji i Slovensko. Ministerstvo zdravotnictví ČR omezilo 20. září distribuci a export alkoholických nápojů včetně konzumního lihu. Dne 27. září byly v návaznosti na postupující objasňování otravy zmírněny podmínky prohibice omezením prodeje na alkoholické nápoje vyrobené od 1. ledna 2012 včetně, pokud pro něj dodavatel nezajistil doklad o původu lihu. Celkem do 29. ledna 2013 zemřelo na následky otravy 47 občanů České republiky a 3 občané Polské republiky. Desítky dalších byly hospitalizovány, mnozí přežili s trvalým postižením na zdraví, zejména zraku. Další jednotlivé případy navazujících otrav se obje-

vily později díky velkému množství kontaminovaných alkoholických nápojů v oběhu.

Specializovaný tým METYL zřízený Policejním prezidiem ČR koordinoval činnost policie nejen na základě získaných informací, výsledků expertíz, znaleckých zkoumání, ale také dále shromažďoval a analyzoval informace a oznámení o výskytu, podezřelé výrobě a distribuci alkoholu. Intenzivní kontrolní činnost zahájila i Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Hygienická služba Ministerstva zdravotnictví ČR, Česká obchodní inspekce a Celní správa MF ČR. Problémem se ukázala neexistující metoda rychlé a robustní identifikace methanolu ve směsích podávaných jako alkoholické nápoje. Rychlý nákup analytických přístrojů na bázi Ramanovy spektroskopie byl s ohledem na jejich cenu nouzovým postupem, nikoliv řešením plošného problému.

Na základě těchto zkušeností vypsalo Ministerstvo vnitra ČR v roce 2015 zakázku v rámci programu bezpečnostního výzkumu na vývoj detekčního kitu pro vizuální identifikaci organických rozpouštědel. Součástí projektového záměru bylo identifikovat jednorázovými testy pomocí barevných změn nejen ethanol a methanol, ale i aceton (používaný kromě jiného i pro výrobu třaskaviny triacetontriperoxidu) a toluen jako rizikové složky při výrobě metamfetaminu.

Vybrané chemické principy rychlé detekce

S ohledem na dlouhodobé operační zkušenosti řešitelského týmu byly k dalšímu rozpracování připraveny a testovány indikátory na bázi solvatochromismu v kombinaci s chromatografií. Částečně se zde proje-

vuje také solvatomorfismus v závislosti na rozpustnosti indikátoru ve stanovovaném rozpouštědle.

Solvatochromismus je definován jako změna barvy sloučenin, která souvisí se změnou absorpčního nebo emisního spektra molekul při rozpouštění v různých rozpouštědlech a je způsoben specifickými i nespecifickými mezimolekulárními interakcemi sloučeniny s molekulami rozpouštědla. V případě nespecifických interakcí často barva do určité míry koreluje s fyzikální charakteristikou rozpouštědla, nejčastěji s polaritou.

Jako příklad lze uvést např. Reichardtovu barvu, 2,6-difenyl-4-(2,4,6-trifenyropyridinium-1-yl) fenolát, jenž má extrémně citlivé absorpční spektrum na malé změny polaridy média. S rostoucí polaritou rozpouštědla mění barvu ze zelené na modrou a na fialovou, červenou, oranžovou až žlutou. Přidává-li se k acetonu s Reichardtovou barvou na Petriho misce voda, mění se barva z modrofialové přes fialovou do oranžové. Tetrachlormethan je s touto barvou šedomodrý (barva je hůře rozpustná), ethanol fialový a voda oranžová. S přidavkem piperidinu nebo fuchsonu je aceton zelený, isopropanol modrý a ethanol fialový.

Solvatomorfie je schopnost sloučeniny krystalovat v různých krystalografických soustavách a zároveň inkorporovat do své struktury molekuly rozpouštědla a tím tvořit tzv. krystalické solváty (nejobvyklejší jsou tzv. hydráty se zabudovanou molekulou vody). Solváty resp. hydráty mohou mít stechiometrické nebo nestechiometrické složení. U stechiometrických solvátů jsou molekuly rozpouštědla integrální součástí krystalové mřížky a ovlivňují makroskopické fyzikálně chemické vlastnosti, včetně zabarvení látky.

Chromatografie jsou fyzikálně-chemické separační metody, jejichž podstatou je rozdělování složek směsi vzorku mezi dvě fáze, a to fází nepohyblivou (stacionární fází) a pohyblivou (mobilní fází). Tyto dvě fáze se od sebe odlišují některou základní fyzikálně-chemickou vlastností, např. polaritou. Spolu s pohybující se mobilní fází je soustavou unášen také vzorek. Dělené složky vzorku (analyty) interagují v různé míře se stacionární a mobilní fází. Analyty, které se poutají více ke stacionární fázi, se pohybují pomaleji a jsou zadržovány déle než analyty, které se ke stacionární fázi poutají méně. Na základě tohoto principu dochází k rozdělení složek směsi. Pro oba vyvinuté produkty byly použity principy adsorpční chromatografie. Adsorpce je proces, při kterém se látka interaguje s adsorbentem.

Možnosti adsorpce jsou fyzikální i chemické. Původ sil v chromatografických procesech je především v interakcích ion-ion, dipól-dipól, ion-dipól, interakcích indukovaných dipólů, vodíkových můstků a hydrofobních sil. Stacionární fází je v takovém případě pevný sorbent. Sorbent je látka, která ke své hmotnosti má obrovský povrch, na němž obsahuje skupiny, které tvoří slabé vazby s rozpouštěnými lát-

kami. Tyto slabé vazby zadržují molekuly látek, které jsou rozpouštěny v mobilní fázi. Nejběžnějšími sorbenty používanými v chromatografii jsou silikagel (oxid křemičitý), alumina (oxid hlinitý) a křemelina. Povrch těchto látek obsahuje polární skupiny schopné interakce s různými funkčními skupinami separovaných látek. Alternativou jsou sorbenty modifikované různými funkčními skupinami, jenž mění druhy uplatňovaných interakcí. Nejčastějšími jsou modifikace dlouhými alkylovými řetězci, aromáty a perfluorovanými aromáty. Samotné analyty, v tomto konkrétním případě barevné indikátory, mohou interagovat se sorbentem (stacionární fáze) a stanovovaným rozpouštědlem (mobilní fáze) samy o sobě, či mohou být *in situ* modifikovány chemickou reakcí probíhající během chromatografického procesu (tzv. derivatizace), dále mohou tvořit komplexy, které pak dále interagují se jmenovanými fázemi odlišně od svých mateřských látek.

Podstata zvoleného principu se odlišuje od běžně používaných postupů založených na více či méně specifických chemických reakcích. Příkladem chemických reakcí může být např. stanovení acetonu pomocí jódu (tvorba jodoformu s charakteristickým pachem), nitroprusidu (červené zbarvení), furfuralu (červené zbarvení) nebo o-nitrobenzaldehydu (modré zbarvení) či stanovení methanolu kyselou oxidací na formaldehyd (např. manganistanem nebo dichromanem) a jeho detekce Schiffovo činidlem (vínová barva) či kyselinou chromotropovou (rudá až červenofialová barva). Nevýhody těchto důkazových reakcí spočívají především v nutnosti tušit, co chceme dokazovat, dále v poměrně náročném provedení (zkumavkové reakce o několika krocích). Pro detekci zcela neznámých rozpouštědel se proto příliš nehodí. Volba solvatochromismu se tudíž zdá být vhodnější pro stanovení zcela neznámého vzorku oproti chemickým reakcím. Toto lze provést v roztoku, kdy je vzorek rozpouštědla přidán do zkumavky obsahující solvatochromní indikátor. Tento způsob stanovení může sloužit jako ověřovací test či rozlišovací test (např. methanol vs. ethanol), avšak pro stanovení zcela neznámého vzorku je potřeba zkombinovat několik paralelních experimentů.

Primární testy v reálných podmínkách

Laboratorně připravované modely byly otestovány v širší paletě modelů na workshopu „Termické dekontaminace chemických látek“ pořádaném ve vlastním výcvikovém areálu řešitele VAKOS XT a.s. Zde účastníci dostali k identifikaci za různých světelných i teplotních podmínek různá organická ředidla jednodruhová i směsná ve vnějším i vnitřním prostředí. V průběhu testovacích pokusů bylo zjištěno, že schopnost průměrného člověka jednoznačně rozeznat a popsat barvy nezávisle na světelných podmínkách (intenzita a zabarvení zdroje světla) je omezena pouze

na základní barvy (žlutá, červená, modrá, zelená), čímž je také omezen maximální počet analytů stanovitelných jedním testem na čtyři. Vzhledem k velkému počtu možných analytů (rozpouštědel) je proto třeba využít paralelně více testů, což ovšem s sebou nese náročnost a zdoluhavost a výhoda oproti chemickým reakcím není již tak významná. S výhodou lze však použít koncept depozice více indikátorů na nosič a jejich vývoj ve stanovovaném rozpouštědle paralelně během jednoho experimentu. Na základě výsledků workshopu bylo technické řešení rozděleno na nejjednodušší identifikační sadu dle primárního požadavku zadavatele a vícedruhový test pro použití specializovaným technickým personálem.

Technické řešení

Na základě testů solvatochromismu a chromatografických vlastností byla vybrána skupina vhodných indikátorů, jejichž kombinací lze od sebe odlišit nejvýznamnější organická rozpouštědla. Kombinace solvatochromismu a poměru afinit indikátoru k rozpouštědlu a nosiči (princip chromatografie) přináší větší citlivost a robustnost detekčního systému. Indikátory byly dodatečně studovány z hlediska chromatografických vlastností (poměru afinit indikátoru k rozpouštědlu a nosiči).

Prvotní ideový koncept založený na identifikačních stripech na nosičích se ukázal nevhodným z hlediska jistoty identifikace běžným uživatelem. Další vývoj byl veden směrem k individuálnímu testu, jenž by v sadě byl použitelný pro operační využití jakýmkoliv uživatelem. Jedná se o destičku se sadou barevných indikátorů, na které po vyvinutí neznámým rozpouštědlem a srovnání pozorovaných barev a jejich poloh s přiloženým barevným klíčem lze určit, o jaké rozpouštědlo se jedná. Tento design byl v laboratorním prostředí na základě experimentů shledán jako vyhovující a připraven pro operační testování. Testování v operačních podmínkách probíhalo v rámci vlastní činnosti operačních týmů řešitelské skupiny při likvidaci nelegálních laboratoří na přípravu omamných a psychotropních látek.

Na základě laboratorních experimentů bylo finalizováno provedení individuálního testu v podobě destičky se sadou excindčních testovacích stripů. Jako základní provedení byly vyrobeny testy TOLUEN-ACETON a METHANOL-ETHANOL. Tento model se však ukázal v praxi jako nevhodný, neboť docházelo ke vzlínání vnitřní strukturou obalové destičky a následnému nerovnoměrnému vývoji kolorimetrických indikátorů.

Během testování primárního prototypové řady na skupině kvalifikovaných probandů byly zjištěny významné rozdíly ve vnímání a vyjadřování barev. Schopnost rozeznávání barev zásadně ovlivnily světelné podmínky (denní světlo, šero, žárovka, zářivka). Odlišné vnímání barev i jejich pojmenování ovlivnilo

odlišení jednotlivých cílových látek. Rozdílné barvy a teplota osvětlení dokázaly efektivně smazat rozdíl mezi výsledky identifikace u některých cílových látek s podobným kolorimetrickým vývojem. Neméně významným rizikem se ukázala průkaznost a verifikace výsledků, které si vyžádaly změnu konceptu indikace. Pro prvoliniový personál byl připraven nový model na bázi separační kolony, který by umožnil efektivní práci bez nutnosti specializovaných schopností či znalostí.

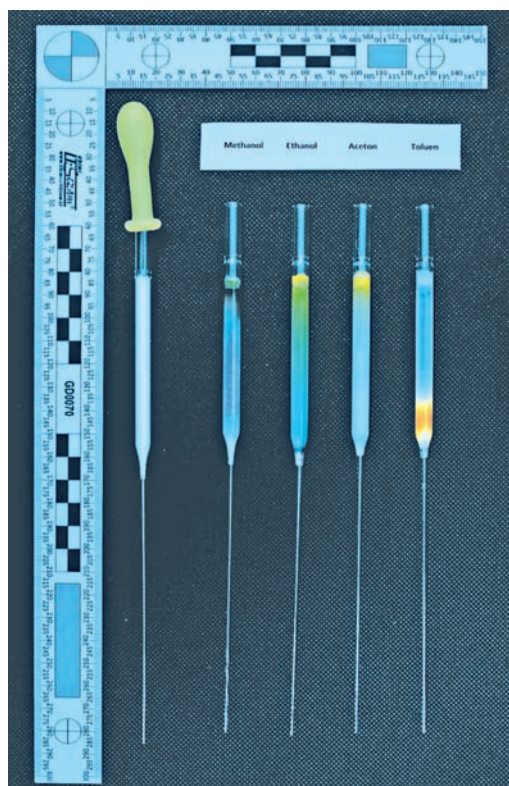
Depozice indikátorů na nosiče vždy vede k částečné supresi solvatochromismu způsobené interakcemi indikátoru s nosičem, tudíž barevné změny nejsou tak výrazné jako v roztoku. Výhoda získaná možností využití chromatografického principu však tuto supresi solvatochromismu výrazně převyšuje, neboť je tím nejen získána další dimenze stanovení (mobilita), která není na rozdíl od vnímání barvy subjektivní, avšak navíc zachovává informaci. Na základě tohoto byly solvatochromní indikátory doplněny látkami o méně výrazném solvatochromním efektu, avšak výrazně barevně s nejvhodnějšími chromatografickými vlastnostmi. Vhodnou kombinací lze dosáhnout praktické univerzálnosti, avšak nejširší vyvinutý test čítal 36 použitých indikátorů a univerzálnost byla vykoupena komplikovaným vyhodnocováním. Na základě toho byl zvolen kompromis a vybrané látky byly zkombinovány tak, aby bylo dosaženo uživatelsky co nejjednoduššího a zároveň co nejrobustnějšího testu.

Zásadnějším problémem se ukázalo ovlivnění kolorimetrického vývoje při testování nápojů s podílem ovocné složky či při použití výrazných syntetických barviv (např. u likérů). Ovocná složka se negativně projevuje na vývoji barevnicové škály zejména v přítomnosti výrazných karotenových nebo antokyano- vých barviv, které zbarví nosič a vývoj kolorimetrické stopy je nezřetelný. Podíl suspenzní ovocné složky dále negativně ovlivňuje identifikaci usazováním jemných částic na nosiči. Výrazná syntetická barviva užívaná k barvení alkoholických či nealkoholických nápojů způsobují podobný způsob ovlivnění výsledků testu. Proto byl nad rámec zadaného úkolu a na vlastní náklady řešitele vyvinut pokročilý test, který předřazuje kompartment specificky sorbující barviva z nápoje a odstraňující suspenzní složky. V bezbarvém základu nápoje je pak stanovena přítomnost ethanolu či methanolu výše popsaným kitem. Řešení použitelné při identifikaci neznámého vzorku bylo experimentálně ověřeno a ukázalo se jako vhodné pro použití i v běžných podmínkách.

S ohledem na prokazatelnost výsledků byl upraven samotný koncept identifikace a barevná indikace se rozšířila o pohyb barevného indikátoru na nosiči. To eliminuje zkreslení vlivem odlišného barvocitu a pojmosloví uživatele stejně jako ovlivnění výsledku světelnými podmínkami.

Model SolvKit 4

Pro funkční vzorek SolvKit 4 byl využit princip tzv. sloupcové kapalinové chromatografie, kdy dělicí médium (stacionární fáze) je umístěno ve skleněné trubici, jež je ekvivalentem tzv. chromatografické kolony. V prostoru sloupce kolony jsou deponovány sloučeniny (indikátory). Po ponoření začátku kolony do rozpouštědla a nasátí balonkem dojde způsobeným podtlakem k nasátí rozpouštědla tělesem kolony a k eluci indikátorů (mobilita tělesem kolony). Zároveň v důsledku interakce rozpouštědla s indikátorem dochází k jeho rozpuštění a změně absorpčních vlastností (změna barvy důsledkem solvatochromismu) či v případě nízké rozpustnosti interaguje rozpouštědlo s nerozpuštěným indikátorem a v případě inkorporace do krystalové struktury dochází ke změně zabarvení v důsledku solvatomorfie, avšak nedochází k mobilitě indikátoru v rámci tělesa kolony. Výhodou tohoto řešení je především uchovatelnost informace, tj. definitivní poloha indikátoru na nosiči. Tímto byla odstraněna nevýhoda samotného solvatochromismu (změna barvy indikátoru způsobená interakcí indikátoru s rozpouštědlem), kdy se v případě odpaření rozpouštědla barevná informace ztrácí, a proto je vhodné tuto informaci závčas zdokumentovat. V případě využití pohybu barevné složky na nosiči zůstává poloha indikátoru na nosiči i po odpaření rozpouštědla fixována.

Obr. 1: Alternativní prototyp detekčního kitu pro stanovení neznámých rozpouštědel a ukázka stanovení 4 nejvýznamnějších rozpouštědel (methanol, ethanol, aceton a toluen). (Zdroj: VAKOS XT)

Tento typ testu lze připravit v několika podobách, avšak na základě testování v reálných podmínkách se ukázal jako nejlépe hodnocený model podtlakového nasátí kapaliny přes vrstvu sorbentu s deponovaným indikátorem (test na jedno rozpouštědlo) či směsí indikátorů (rozpoznání několika rozpouštědel). S ohledem na odolnost nutnou v praktickém provozu byla zvolena podtlaková separační kolona formulovaná do průhledné elastické hadičky z plastické hmoty se sacím nástavcem a podtlakovou pumpou na protilehlých koncích. Ověřování účinnosti proběhlo v operačních podmínkách, kdy se ukázala slabina formulace v materiálovém složení. Agresivita testovaných organických rozpouštědel byla potencována směsí s kyselinami či zásadami používanými při výrobě omamných a psychotropních látek. Tomu již plastické hmoty, volené s ohledem na přijatelnou ekonomickou hladinu finálního výrobku, nemohly vzdorovat a docházelo k jejich degradaci. Testováním standardních medicínálních uzávěrů vialek bez pojistky a zejména pružných saviček se ukázal kritický bod práce s neznámými organickými rozpouštědly. Docházelo k rychlé chemické degradaci materiálu končící rozpadem komerčně dostupných dílů. Proto bylo nutné řešitelským týmem otestovat snášenlivost různých technicky vyhovujících materiálů k výrobě jednotlivých konstrukčních prvků. Nejcitlivějším dílem se ukázala právě pružná savička, která kromě par přichází při necitlivém zacházení do styku i s kapalnou frakcí. Byla otestována skupina syntetických materiálů, avšak nedošlo k protnutí výsledných křivek při testech pružnosti a chemické odolnosti. Vlastní vývoj vedl k požadovanému výsledku.

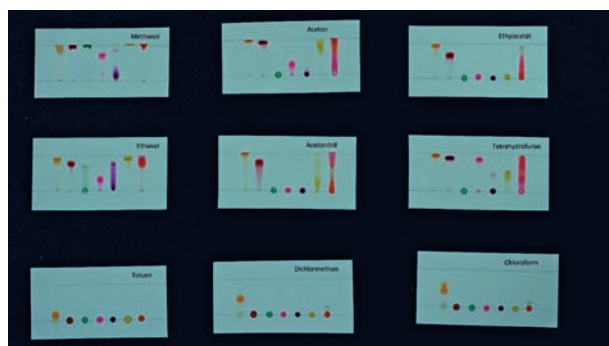
Obr. 2: Testování podtlakového kitu v operačních podmínkách; povšimněte si oranžového zabarvení identifikační kolony v horní části identifikující aceton. (Zdroj: VAKOS XT)

Jako varianta odolná i agresivnějším chemickým látkám ve směsi se ukázal nosič formulovaný do skleněné Pasteurovi pipety se sacím balónkem. Sada pi-

pet uložená v nárazuvzdorném taktickém pouzdře umožňuje efektivní plnění požadavku na identifikaci v operačním prostředí. Toto bylo ověřeno praktickým testem s celkovým úspěchem. Tento model byl rozvíjen dál a použit pro přípravu finálního prototypu. Praktickým požadavkem uživatelů se ukázala nutnost zvýšení robustnosti technického řešení s ohledem na práci ve ztížených podmínkách. Proto jako konečné řešení funkčního prototypu byla zvolena sada podtlakových silnostěnných pipet ve skleněných vzorkovnicích, balená pohromadě v setu s návodem k použití. Konstrukce umožňuje uchování vzorku neznámé kapaliny i po provedení identifikace pro další analýzu.

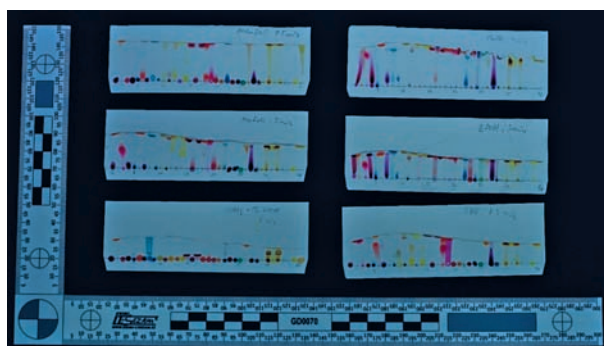
Model SolvKit Uni

Funkční vzorky univerzálního detekčního kitu pro stanovení neznámých rozpouštědel jsou vyrobeny z materiálu, který dokáže odolávat teplotám dosahujícím 60 °C. Tím se rozšiřuje možnost použití, neboť zejména u varen metamfetaminu není třeba čekat na dochladnutí technologických směsí. Dále nespornou výhodou zvoleného materiálu je odolnost vůči slabším chemikáliím a organickým rozpouštědlům.

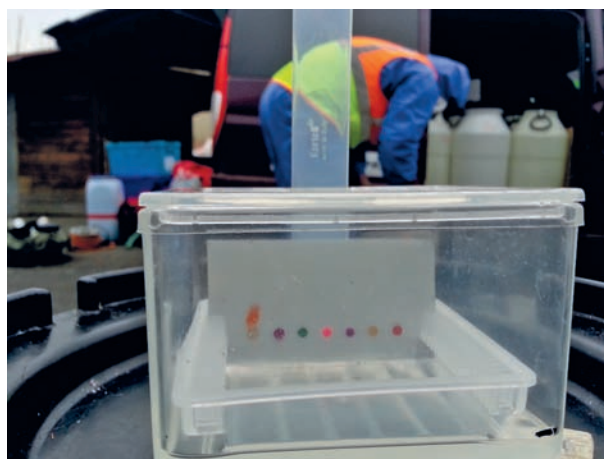
Obr. 3: Ukázka testovacích destiček k prototypu multispektrálního detekčního kitu pro stanovení neznámých rozpouštědel (po použití 9 nejběžnějších rozpouštědel) (Zdroj: VAKOS XT)

Na základě laboratorních experimentů bylo finalizováno provedení individuálního testu v podobě destičky se sadou excindančních testovacích stripů. Jako základní provedení byly vyrobeny testy TOLUEN-ACETON a METHANOL-ETHANOL. Tento model se však ukázal v praxi jako nevhodný, neboť docházelo ke vztlínání vnitřní strukturou obalové destičky a následnému nerovnoměrnému vývoji kolorimetrických identifikátorů. Konstrukce vyvíječe v originální podobě byla při manipulačních testech vyhodnocena jako nevyhovující. Rukojeť vyvíječe byla ergonomicky upravena pro činnost v kontaminovaném prostoru s omezeními danými různými druhy osobních ochranných prostředků. Významným faktorem byla i otázka skladování, kdy jednotlivé části byly složeny po ideálního objemu zajišťujícího efektivní uložení i bezpečný transport.

Obr. 4: Ukázka testovacích destiček k vývojovému „36-indikátorového“ multispektrálního detekčního kitu pro stanovení neznámých rozpouštědel. (Zdroj: VAKOS XT)

Proto byl model TLC destičky modifikován pro využití pouze v širokospektrálním testu vyvíjeném v boxovém držáku. Ten může být použit kvalifikovaným personálem na vhodně vybaveném stanovišti, např. OKTE. Během testování primárního prototypové řady na skupině kvalifikovaných probandů byly zjištěny významné rozdíly ve vnímání a vyjadřování barev. Schopnost rozeznávání barev zásadně ovlivnily světelné podmínky (denní světlo, šero, žárovka, zářivka). Odlišné vnímání barev i jejich pojmenování ovlivnilo odlišení jednotlivých cílových látek. Rozdílné barvy a teplota osvětlení dokázaly efektivně smazat rozdíl mezi výsledky identifikace u některých cílových látek s podobným kolorimetrickým vývojem. Toto bylo ověřeno praktickým testem s celkovým úspěchem. Tento model byl rozvíjen dál a použit pro přípravu finálního prototypu. Praktickým požadavkem uživatelů se ukázala nutnost zvýšení robustnosti technického řešení s ohledem na práci ve ztížených podmínkách.

Obr. 5: Univerzální test SolvKit Uni zkoušený v terénních podmínkách v prostředí nelegální laboratoře na přípravu metamfetaminu. Zde pozitivně identifikován toluen. (Zdroj: VAKOS XT)

Hlavní výhodou využití univerzálního identifikačního setu SolvKit Uni je jeho schopnost identifikovat s pomocí omezeného množství indikátorů imobilizovaných v sedmi nezávislých startovacích bodech velké množství rozpouštědel. Na rozdíl od jednorázových testů, mezi něž lze zařadit i SolvKit 4, které mají ze své podstaty jen omezené množství indikačních stavů (např. jednoznačně odlišitelných barev nezávisle na světelných podmínkách), kombinací více nezávislých bodů v případě SolvKit Uni toto množství možných stavů roste exponenciálně. Tohoto principu bylo využito pro dosažení jednoduchého a zároveň univerzálního identifikačního setu. TLC Alugram

má naznačenou linii, po jejímž smočení vztlínající kapalinou vzorku je vhodné jej z testované kapaliny vyjmout. Nevyjmutí způsobí tzv. převyvinutí, které může mít za následek ztíženou a pro uživatele méně komfortní identifikaci zkoumané kapaliny.

Závěr

V průběhu praktického testování operačními týmy řešitelské skupiny byly prototypy demonstrovány a zkoušeny zástupci z řad policistů, hasičů i celníků. Na základě jejich připomínek docházelo k postupným modifikacím, až byly finální funkční vzorky přijímány bez výhrad – a s dobrým hodnocením.

Literatura:

1. Ministerstvo zdravotnictví vyhlásilo mimořádné opatření v souvislosti s rostoucím počtem případů otrav metylalkoholem [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2012-09-12, [cit. 2012-09-16]. Dostupné online z http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-vyhlasila-mimoradne-opatreni-v-souvislosti-s-rostouci_6749_1.html.
2. Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 14.9.2012, č.j. MZDR 32317/2012.
3. Taneček, David. Metanolová aféra: 47 mrtvých a na 120 různě postižených lidí. deník.cz [online]. 2013-09-03, rev. Deník.cz [cit. 2015-09-07]. Dostupné online z <http://www.denik.cz/moravskoslezsky-kraj/zabijak-jmenem-metanol-rok-pote-20130903-q2fe.html>.

Corresponding author:

Karel Lehmert, Ph.D., e-mail: lehmert@cbrn.cz

Odběrová laboratoř CBRNe – VAKOS XT, Pernerova 28a, 186 00 Praha 8

Keywords:

detection; methanol; alcohol; methamphetamine; triacetoneperoxide; TATP; drinks

Abstract:

Methanol poisoning, methamphetamine production and popularity of triacetoneperoxide bombing are reasons for development of rapid and robust detection for frontline officers. Specialized CBRNe Forensic Sampling Laboratory – VAKOS XT has developed not only detection set SolvKit 4 for four target chemicals according to the task of the Ministry of Interior, but also forensic model SolvKit Uni for 9 target substances. Off placed instructions detection set was developed for methanol/ethanol identification even in coloured or mixed drinks. Differentially tested during specialized workshop, final field tests took part in live clandestine laboratories by professionals of various law enforcement agencies.

PACIFIKACE OSOBY POD VLIVEM NÁVYKOVÝCH LÁTEK

JAN VÁŇA, VÍT SVĚRÁK

The Police Academy of the Czech Republic in Prague

Klíčová slova:

donucovací prostředky; služební zákrok; návykové látky

Abstrakt:

V rámci odhalování a řešení drogové kriminality i v souvislosti se sekundární kriminalitou patří kontakt s uživateli návykových látek ke standardním činnostem příslušníků Policie ČR. Tyto osoby oproti „běžným“ pachatelům vykazují specifické vlastnosti a chování výrazně komplikující realizaci zákroku spojeného s jejich zadržením či zajištěním. Záměrně byly pominuty technické prostředky vzhledem k jejich nedostupnosti pro všechny policisty nebo k působení primárně na bázi bolestivosti a byly řešeny pouze donucovací prostředky okamžitě dosažitelné pro všechny policisty bez ohledu na služební zařazení.

Úvod

Kontakt s uživateli návykových látek v reálných podmínkách výkonu služby patří v současnosti k standardním činnostem příslušníků Policie ČR, a to jak v rámci odhalování a řešení drogové kriminality, tak v souvislosti se sekundární kriminalitou (krádeže, loupežná přepadení apod.), kterou si drogově závislé osoby opatřují prostředky k získání dalších návykových látek.

I tato trestná činnost je závislémi osobami páchána zpravidla ve stavu ovlivnění návykovými látkami. Tyto osoby oproti jiným, „běžným“ pachatelům vykazují specifické vlastnosti a chování výrazně komplikující realizaci zákroku spojeného s jejich zadržením či zajištěním.

Mezi nejtypičtější a zároveň nejproblematictější průvodní znaky ovlivnění patří:

- porušení percepce – bludy, iracionální jednání znemožňující navázání verbálního kontaktu a komunikace,
- paranoia, zvýšená agresivita, eskalace útočného nebo naopak únikového jednání,
- snížený práh bolestivosti, excitace organismu umožňující dlouhodobé fyzické vypětí vysoko nad hranici normálu následované totální pasivitou bez reakce na jakýkoli podnět.

Zákrok proti takovýmto osobám klade na policistu mnohem vyšší nároky jak ze strany psychické zátěže, tak z hlediska fyzické náročnosti. Ne všechny donucovací prostředky, uvedené v zákoně, jsou v případě osob ovlivněných návykovými látkami použitelné. Všechny tyto premisy je nutné zohlednit ve výcviku modelových situací, které policisty připravují právě na tento typ zákroku.

Na žádost kolegů z NPC se pracovníci Katedry profesní přípravy Policejní akademie ČR v Praze zabývali definováním donucovacích prostředků (konkrétní aplikací technik), umožňujících účinnou a bezpečnou pacifikaci osoby ovlivněné návykovými látkami.

Záměrně byly pominuty technické prostředky uvedené v písm. b), d), e), § 52 zák. 273/2008 Sb., a to vzhledem k jejich nedostupnosti pro všechny policisty

(požadavky na speciální proškolení, vybavenost útvarů apod.), pod písm. c) (obušek), vzhledem k působení primárně na bázi bolestivosti (riziko invazivního poranění osoby, vůči níž směřuje zákrok) a byly řešeny pouze donucovací prostředky uvedené v písm. a) § 52 zák. 273/2008 Sb., tedy hmaty, chvaty, údery a kopy, čili donucovací prostředky okamžitě dosažitelné pro všechny policisty bez ohledu na služební zařazení.

Je zřejmé, že látky nejen na bázi stimulantů zapříčiňují změny motorických funkcí, změny percepce, posunují práh bolestivosti. Proto byly z donucovacích prostředků vyselektovány ty, které působí na bázi pák coby primárních technik. Tyto techniky při použití vůči osobě se sníženým prahem bolestivosti zpravidla nejsou účinné, v případě dynamického či výrazně silového nasazení naopak mohou být příčinou fatálních zranění typu luxací kloubů, fraktur dlouhých kostí, svalových ruptur apod., v důsledku čehož by mohly vyvstat pochybnosti o přiměřenosti zákroku.

Po zvážení výše uvedených okolností byly jako účinné vyhodnoceny techniky působící na bázi celkové paralýzy – atakováním a následným ořesem nervového systému je osobě způsobena neurogenní synkopa s následnou dezorientací, kdy je možné osobu zpacifikovat.

Jako hlavní výhody této techniky se jeví především:

- možnost jejího provedení jednou osobou (policistou),
- vysoká účinnost,
- minimalizace fyzického kontaktu s osobou, vůči níž je veden zákrok (snížení rizika zranění či náklady zakročujícího),
- technická nenáročnost.

Za její nevýhody lze považovat:

- výraznou „tvrdost“ (může v policistovi vyvolat obavy z důsledků jejího použití),
- rizika zranění osoby (fraktury obličejce, komoce).

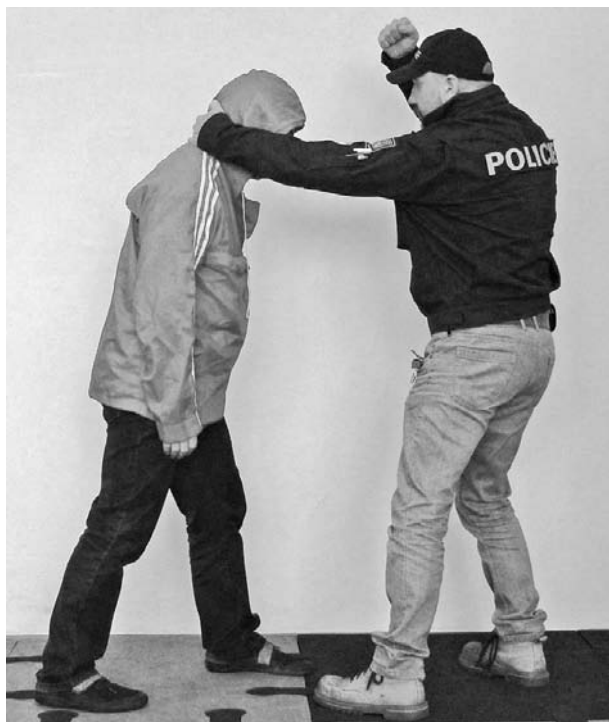
K vlastnímu provedení techniky

V úvodní fázi stojí zakročující proti pachateli čelně, na vzdálenost natažené paže či blíže, paže ideálně ve „vyjednávací pozici“ (viz obrázek 1).

Obr. 1: Vyjednávací pozice. (Zdroj: Archiv autorů)

Následně provede úkrok cca 45° vpřed na nedominantní (tedy u praváka levou) stranu těla, současně s ním nedominantní paže otevřenou dlaní udeří na zátylek pachatele, následně jej fixuje a tlačí hlavu vpřed, přičemž dominantní paže směřuje hranou zavřené dlaně kladivovým úderem na obličej pachatele (viz obrázek 2, 3).

Obr. 2: Zákrok. (Zdroj: Archiv autorů)

Obr. 3: Zákrok. (Zdroj: Archiv autorů)

Pokud nedojde k omráčení pachatele prvním úderem, lze nedominantní paží provést tzv. „strh“, tedy snížení horní části těla pachatele do předklonu a další úder směřovat na zadní část hlavy, čímž dojde k paralýze vestibulárního aparátu (viz obrázek 4).

Obr. 4: Strh. (Zdroj: Archiv autorů)

Nedominantní paže úchopem (ideálně za oděv) kontroluje pohyb pachatele v jeho následném pádu a usměrňuje jej do polohy vhodné pro pacifikaci (přiložení pout atd.), příp. aby též předešla případným dalším poraněním (viz obrázek 5).

Obr. 5: Kontrola pohybu pachatele. (Zdroj: Archiv autorů)

Jak již bylo předznamenáno, uvedená technika působí velmi intenzivně (cílem je pachatele paralyzovat), vzhledem k výše uvedeným případným možným následkům lze její použití doporučit pouze k odvrácení fyzického útoku bezprostředně hrozícího ze strany osoby pod vlivem návykových látek.

Jelikož popsaná technika není aplikovatelná ve všech situacích (mírnější či pasivní odpor apod.), byl hledán další, méně invazivní způsob pacifikace drogově ovlivněného pachatele.

Jako mimořádně vhodný se zde jeví postup pracující výhradně s mechanikou a hmotností lidského těla, kdy pachatel je vyveden z rovnováhy, sveden na zem a zde následně fixován v poutací poloze.

Jako hlavní výhody této techniky se jeví především:

- vysoká účinnost,
- minimalizace rizik zranění osoby, vůči níž zákrok směřuje,
- technická nenáročnost.

Za její nevýhody lze považovat:

- k provedení jsou třeba dvě osoby,
- je nutný předchozí společný nácvik (souhra),
- intenzivnější fyzický kontakt s osobou, vůči níž zákrok směřuje (riziko nákazy, zranění o skryté jehlly apod.),
- bezpečně lze aplikovat pouze proti neozbrojené osobě.

K vlastnímu provedení této techniky:

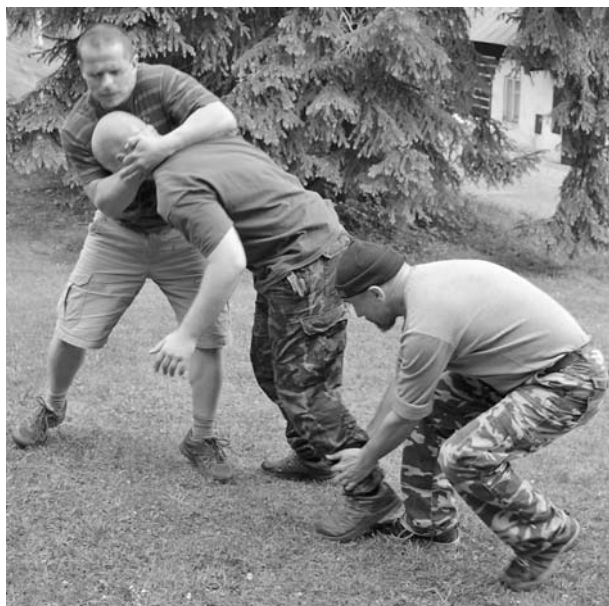
V úvodní fázi stojí jeden z policistů čelně proti pachateli na vzdálenost natažené paže či blíže, paže ideálně ve „vyjednávací pozici“, druhý zaujme pozici na boku pachatele. Policista stojící čelně oběma rukama obemkne zátylek pachatele a jeho hlavu si prudce strhne na hrudník, kde ji následně fixuje (viz obrázek 6).

Obr. 6: Obemknutí zátýlku pachatele. (Zdroj: Archiv autorů)

Současně s ním policista stojící bočně uchopí pachatele za dolní končetinu/y a ustoupí.

V této fázi se pachatel ocitá mimo kontakt se zemí a zcela ztrácí rovnováhu (viz obrázek 7, 8).

Obr. 7: Ztráta rovnováhy pachatele. (Zdroj: Archiv autorů)

Obr. 8: Ztráta rovnováhy pachatele. (Zdroj: Archiv autorů)

Následně je sveden na zem do polohy na břicho, přičemž policista držící dolní končetiny pachatele mu tyto zafixuje zalehnutím v oblasti stehen, aby zabránil jeho zdvižení; možno zintenzivnit pákou směrem k flexi kolene, kdy nehrozí zranění pachatele, ale noha je znehybněná (viz obrázek 9).

Obr. 9: Fixace pachatele. (Zdroj: Archiv autorů)

Policista fixující hlavu se přemísťuje do sedu na záda pachatele a nasazuje páku proti krku (viz obrázek 10, 11).

Obr. 10: Páka proti krku. (Zdroj: Archiv autorů)

Obr. 11: Páka proti krku. (Zdroj: Archiv autorů)

Poté pachatele přiměje k založení rukou za záda, kde si je zafixuje koleny v poloze umožňující relativně rychlé a jednoduché přiložení pout (viz obrázek 12).

Obr. 12: Fixace před přiložením pout. (Zdroj: Archiv autorů)

Možnou alternativou je pouhá fixace hlavy pachatele mezi kolena zakročujícího (viz obrázek 13).

Obr. 13: Fixace hlavy pachatele. (Zdroj: Archiv autorů)

Je zřejmé, že tato technika vyžaduje nácvik pro získání souhry zakročujících policistů. Praxe ovšem ukazuje, že i v minimální časové dotaci, kterou mají policisté na výcvik, je technika lehce zvládnutelná a neklade žádné zvláštní nároky na předchozí vycvičenost a fyzickou zdatnost osob, které ji používají.

Závěr

Zákroky proti osobám ovlivněným návykovými látkami jsou v současné profesní praxi velmi časté. Většina kriminálních činů je dnes prováděna právě pod vlivem návykových látek; je to prostředek i výsledek této činnosti. Pro policisty je zákrok proti osobě pod vlivem návykových látek mimořádně náročný a stresující. Dle výše popsanych technik je však proveditelný. Předkládané techniky mohou policistům napomoci právě při realizaci těchto zákroků. Techniky odpovídají současné legislativě, jejich účinnost je prověřena nejen v laboratorních podmínkách Katedry profesní přípravy Policejní akademie ČR v Praze, ale i v přímém výkonu služby. V současné době je již standardně používají např. příslušníci Vězeňské služby ČR.

Literatura:

1. Dovalil, J. Výkon a trénink ve sportu. 3. vyd. Praha: Olympia, 2009, ISBN 978-807-3761-301.
2. Horzinková, E., Čechmánek, B. Zákon o policii České republiky. 3. vyd. Praha: Eurounion, 2005. ISBN 80-7317-041-8.
3. Macek, P., Filák, A., Pořádková činnost policie (Obecná část). 1. vyd. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-10-X.

pplk. Mgr. Jan Váňa, e-mail: vana@polac.cz

Policejní akademie ČR v Praze, Lhotecká 559/7, 143 01 Praha 4

pplk. Mgr. Vít Svěrák, e-mail: sverak@polac.cz

Policejní akademie ČR v Praze, Lhotecká 559/7, 143 01 Praha 4

Keywords:

coercive means; police action; drugs

Abstract:

Close contact with drug addicts is usual activity for police officers during interventions or investigation secondary criminality or drug crime. Those persons, compared with „general“ perpetrators, show highly specific characteristics distinctively complicating intervention, arrest and detention. Presented article is focused on coercive resources immediately achievable for all police officers of every service classification. Intentionally omitted are technical devices in view of the fact of their primary effect of pain effect or inaccessibility for police officers in general.

METAMFETAMINOVÝ FARAON versus ZAKROČUJÍCÍ POLICEJNÍ HLÍDKA

JIŘÍ RŮŽIČKA

Department of Criminal Police and Investigation, Regional Police Directorate of the South Bohemian Region,
České Budějovice, Czech Republic

Klíčová slova:

drogy; faraon; agrese; vražda

Abstrakt:

Případ popisuje zákrok policejní hlídky z OOP Hluboká nad Vltavou proti L. H., muži ve věku 18 let, který byl od svých 14 let uživatelem zejména marihuany a pervitinu a který pod vlivem návykových látek postupně ohrožoval dne 18. 12. 2016 svým agresivním chováním členy rodiny. Poté, co po požití pervitinu jeho agresivita vyvrcholila tak, že fyzicky napadl otčima, matka z obavy že by mohlo dojít k ohrožení jejich zdraví a obavy o jejich život, napadení matka oznámila na Policii – linku 158 a žádala proti synovi zakročit.

Poklidné mládí narkomana

Měsíc prosinec, zejména jeho druhá polovina, je pro většinu lidí časem, kdy vrcholí přípravy na vánoční svátky, nákupy dárků, úklid domácností, hodnocení roku a setkávání s přáteli. To však není případ 18letého L. H. z poklidné obce Velice na Českbudějovicku. Mladík byl vychováván u rodičů, vychodil 8 tříd základní školy, kde se již projevil agresivní sklony, konkrétně v šestém ročníku, kdy společně s dalšími kamarády psychicky týrali spolužačku. Zřejmě pod vlivem snadného života nenastoupil ani do učebního oboru. Jeho otčím se rozhodl, že výchovu převezme do vlastních rukou. Zaměstná ho ve své firmě, tím ho bude mít pod kontrolou, aby se někde na učilišti případně nechytil nějaké špatné party. Výchovu rodiče nezvládli, podcenili ji. Od své matky dostával kapesné ve výši kolem 2000,- Kč, pokud žádal více peněz, dostal je. Rodiče neřešili, za co peníze utratil, doma mu byla poskytována strava, měl samostatný pokoj. Matka věděla, že syn již od základní školy kouří marihuanu a pije alkohol, ale neřešila to. K tomu, že bere drogy, se ale matce nikdy nepřiznal. Alkohol si buď kupoval sám, nebo ho kradl rodičům, kteří měli zásoby alkoholu doma pro své podnikání. Mladík si zpočátku pěstoval sám marihuanu, ve 14 letech přešel na pervitin, který si kupoval od různých osob. Někdy mu jej vozili do Dřítně za 1300,- Kč/g, někdy si pro něj jezdil do Českých Budějovic, kde platil 1500,- Kč/g. Ve vazební věznici si pak spočítal, že za pervitin utratil téměř 150 000,- Kč. Kromě marihuany a pervitinu užíval také MDMA, houbičky, čichal toluen a benzín. Pervitin užíval nosem, za týden užil tak gram, někdy mu toto množství stačilo jen na tři dny. I přesto, že se

matce zdálo chování syna podivné, podcenila situaci a nevyhledala případnou odbornou pomoc i přesto, že se na tom domlouvala s druhem. Když mu rodiče vytýkali, jak se chová po požití drog, řekl jim, aby mu dali pokoj a zamykal se ve svém pokoji. Chodil v noci po domě, povídal si pro sebe, kontroloval, zda jsou okna v domě zavřená a říkal, že to je proto, aby nepřišli teroristi. Matka si myslela, že to syn hraje a že chce na sebe jen upozornit. Drogy mu dělaly dobře, vše mu šlo lépe, všechno ho bavilo a dokázal nespát i několik nocí. Po požití drog se mu „vzpamatoval“ mozek a mohl začít něco dělat. Dělat? Mladík nikde nepracoval, na brigádě, kterou mu zajistil otčím, vydržel jeden den, jinak chodil doma venčit psa, obstarával si drogy a hrál hry na počítači. Do jakých stavů se L. H. požitím drog dostával, potvrdil i jeho mladší bratr, který rovněž věděl o tom, že jeho bratr pije alkohol, kouří „trávu“ a bere pervitin. L. jej několikrát zmlátil, když byl pod vlivem OPL, také u něj v poslední době sledoval zachvaty agrese, slyšel ho povídat si sám pro sebe, hádat se s duchy. Nikam nechodil, nechal si zatahovat závěsy na okně, aby na něj nemohl někdo střílet. Tvrdil o sobě, že je faraon.

Den faraona

Ten den, 18. 12. 2016, byl pro mladíka z Dřítně skoro jako každý jiný. Až na to, že tento den se z něj stal vrah. Kolem osmé hodiny ranní si dal nosem dávku pervitinu, pak si zakouřil jointa, aby byl účinek pervitinu silnější³. Uváděl, že dopoledne ještě vypil 2 dcl rumu. Tvrdil o sobě, že je faraon, že umí ovládat elektriku, pokud se zadívá na žárovku, umí u jedné ubrat intenzitu a u druhé ji přidat, aby více svítila, když jsou

vedle sebe. V noci chodil po domě a zjišťoval zaklínadla. Ve sklepě našel knihu s ruským nápisem, podle něho asi byla zaklínací a poté, co si ji četl ve svém pokojíku, tak slyšel hlasy, které mu byly povědomé. Když přečetl např. slovo oheň, v kotli zapraskalo, oheň vzplanul a on ho mohl ovládat. Tvrdil o sobě, že má moc, ale že se na to musí zfetovat a až pak je faraon, který má posmrtnou moc v duši a ostatní mu ji chtějí rozdělit. Toho se bál. Aby mu tuto moc nikdo nevzal, činnosti uměl ovládat na dálku, psům mohl dávat nesmrtelnost. Po čtení v knize si dal dalšího jointa. V ten den si myslel, že je opět faraon. Když jej kolem jedenácté hodiny žádal doma otčím o pomoc s opravou umyvadla, toto odmítl a došlo mezi nimi ke slovnímu konfliktu ohledně peněženky, kterou nemohl mladík najít, když si chtěl dojít do Dřítně něco koupit. Otčímá podezíral, že mu ji ukradl, aby nemohl nikam jít. Na chodbě vzal koště, kterým otčímá ohrožoval v bytě a pak za ním vyběhl až na dvůr domu, kam otčím utekl a kde se mu bránil násadou od lopaty. Celou událost sledovala z okna matka

mladíka, slyšela volat svého druha, že syn je jako nepřítel, aby zavolala policii. Matka si myslela, že je syn zřejmě opilý, nebo pod vlivem drog a skutečně napadení oznámila na Policii ČR. Z obsahu telefonátu bylo zřejmé, že se otčím i matka v důsledku jednání L. H. obávali o svoje zdraví a život.

Operačním důstojníkem KŘP JČK byla na místo vyslána hlídka z OOP Hluboká nad Vltavou. Poté co na místo přijela dvoučlenná hlídka uniformovaných policistů, z nichž nrap. V. H. byl oblečen do služebního stejnokroje s nápisem POLICIE, odznakem POLICIE, hodnostním označením a druhý policista prap. J. H. byl oblečen do žluté reflexní bundy se stejným označením, byli před domem informováni silně rozrušenou matkou mladíka a babičkou mladíka, že mladík je ve svém pokojíku v horní části domu. Matka mladíka je zavedla do domu, kam policisté vstoupili s připravenými teleskopickými obušky. Před vstupem do místnosti matka na syna ještě zakřičela „policajti už jsou tady“. Z místnosti se ozvala sprostá reakce.

Obr. 1: Vstup do pokoje L. H. (Zdroj: PČR)

Za otevřenými dveřmi pokojíku stál mladík, který oběma rukama držel před sebou koště s násadou. Policista nrap. V. H. jej vyzval „jménem zákona“, aby položil koště na zem, na což mladík reagoval v úplném klidu slovy „ano pánové, nechám toho, položím to“. Jeho chování se však diametrálně změnilo a násadou koštěte udeřil nrap. V. H. do úst, čímž mu způsobil tržnou ránu spodního rtu s téměř

kompletním odtržením sliznice od výstelky dutiny ústní s obnažením skeletu dolní čelisti s krvácením. Prap. J. H. proti útočícímu muži pak použil teleskopický obušek a rukou se mu snažil koště vytrhnout. V té chvíli se mladík schoulil pod zakročujícího policistu, zatlačil ho na stůl, a přitom jej bodl do břicha kuchyňským nožem délky čepele 16 cm, který měl u sebe.

Obr. 2: Koště, kterým L. H. zaútočil na nrap. V. H. (Zdroj: PČR)

Policista prap. J. H. až po útoku viděl poprvé v pravé ruce L. H. nůž, se kterým útočil. Těžce zraněný se po zádech odplazil z místnosti, přičemž viděl, jak kolega nrap. V. H. proti útočníkovi použil chvat, tzv. kravatu. Útočník však použil kuchyňský nůž i proti druhému policistovi, kterého bodl do zadní pravé části hrudníku. Při napadení nrap. V. H. pomáhal otčím mladíka, který mu vykroutil nůž z ruky a následně ho vzala matka útočníka, která jej odložil mimo jeho dosah. L. H. byl zpacifikován do příjezdu dalších policejních

hlídek osobami z obce, které na místo zavolala jeho babička. Jeho agresivita byla velká, na zemi jej museli držet tři muži, následně byl spoután policisty a ke zklidnění jeho chování došlo až po aplikaci uklidňující injekce lékařem, který byl na místo zavolán. V průběhu vyšetřování pak L. H. tvrdil, že jak byl pod vlivem drog, tak si myslel, že ho přišli přepadnout nějací teroristi nebo gangsteři v černých bundách. To však je v rozporu s tím, v jakých uniformách hlídka PČR zakročovala.

Obr. 3: Kuchyňský nůž, který použil L. H. k útoku na policisty (Zdroj: PČR)

Při ohledání místa činu, kromě stop důležitých pro další vyšetřování a zadokumentování vraždy, byl zjištěn mj. plastový sáček obsahující rostlinný materiál. Kvalitativním stanovením rostlinného materiálu bylo zjištěno, že obsahuje delta-9-THC. Kvantitativním sta-

novením bylo zjištěno, že se jedná o 53,9 g rostlinného materiálu obsahující 47,6 využitelné sušiny, v níž bylo obsaženo 10 % delta-9-THC, tj. 4760 mg. Tato věc byla podle § 101 odst. 1 písm. c) odst. 4 tr. zákoníku zabrána.

Obr. 4.: Plastový sáček s marihuanou zajištěný při domovní prohlídce. (Zdroj: PČR)

V krvi nebyla prokázána toxikologickým vyšetřením přítomnost etylalkoholu či jiných toxikologicky významných těkavých látek, tedy neprokázalo se, že by L. H. vypil před spáchaným činem 2 dcl rumu, jak uváděl v průběhu vyšetřování. Z extraktivních látek byla v krevním séru prokázána přítomnost metamfetaminu, amfetaminu, ketaminu a diazepam. Byla potvrzena přítomnost metamfetaminu a amfetaminu a stanovena koncentrace metanfetaminu 69,3 ng/ml. V krevním séru nebyla prokázána přítomnost delta-9-tetrahydrokanabinolu (THC), ale přítomnost kyseliny 11-nordelta-9-tetrahydrokanabinol-karboxylová (THC-COOH), což není aktivní metabolikum a nemá psychotropní účinky. Pokud se v krevním séru nacházel ketamin a diazepam, pak tato léčiva byla podána před odběrem vyšetřované krve. Propočtem bylo kvalifikovaně odhadnuto, že v době spáchání trestného činu, byla koncentrace v krevním séru L. H. 80–105 ng/ml. Tento odhad platí za předpokladu, že se pachatel v době deliktu již nacházel v eliminační fázi intoxikace metamfetaminem, tedy v době, kdy koncentrace drogy v krevním séru pouze klesala. Jednoznačně tedy vyplývá, že L. H. byl v době činu pod vlivem jediné látky, a to pervitinu, stimulační látky, jejíž koncentrace byla v jeho těle v dolním pásmu střední intoxikace².

L. H. netrpí žádnou duševní chorobou v pravém slova smyslu, jedná se o jedince s polymorfním syndromem závislosti na více psychoaktivních látkách s preferencí stimulací. Jde o osobnost nezralou s disharmonických vývojem a poruchami chování v dětství. V in-

kriminované době trpěl polymorfním závislostí na více látkách s preferencí stimulací, nacházel se ve stavu akutní intoxikace stimulací, která dlouhodobě zneužíval. Účinků látek na své chování, prožívání a jednání si byl plně vědom. Schopnosti rozpoznávací byly u něho sníženy nepodstatně a schopnosti ovládací byly sníženy měrou podstatnou. Nejednalo se o toxickou psychózu. Vzhledem k výše uvedené závislosti bylo u J. H. nařízeno ochranné ústavní protitoxikomanické léčení v ústavní formě. Jeho osobnost překračuje ve svých kvalitách hranice širší normy, kdy jsou vyjádřeny rysy emoční nezralosti, tendence emočně nestálé, impulsivní a disociální. Snažil se vystupovat jako psychicky narušený a egocentricky zaměřený na vlastní potřeby a zájmy, kdy odpovědnost za své problémy se snažil přenášet na druhé či okolí³.

Nrap. V. H. utrpěl kromě zranění rtu po úderu násadou od koštěte bodnořezné poranění pravé plíce, kdy rána pronikala 9. mezižebřím do dutiny hrudní a do dolního laloku pravé plíce, kdy došlo k prokrvácení dolního laloku s následným hemothoraxem pravé pohrudniční dutiny a na následky tohoto zranění policista dne 20. 12. 2016 zemřel. Příčinou smrti byl otok mozku při nedostatečném zásobení kyslíkem při zakrvácení dutiny hrudní. Toto poranění plíce v daných souvislostech bylo smrtící pro svou všeobecnou povahu a smrti bylo možné zabránit pouze teoreticky okamžitou hrudní operací⁴.

Prap. J. H. utrpěl těžké zranění, bodnořeznou ránu pronikající 10. mezižebřím do dutiny břišní s téměř kompletním přetětím slezinné žíly, natětím slezinné

tepny a horní strany slinivky břišní, přičemž při následném život zachraňujícím operačním zákroku bylo nutné odejmout slezinu. Bez včasné specializované chirurgické lékařské pomoci by zemřel⁴. V tomto případě je nutné ocenit chování a jednání zraněného policisty prap. J. H., který ve velmi vážném stavu komunikoval telefonicky z místa s operačním důstojníkem, popisoval mu událost za účelem provedení dalších opatření, zejména pomoci zraněnému kolegovi nrap. Václavu Haasemu a i jemu samotnému a navíc musel sledovat, zda ze strany agresivního J. H. nedojde k opětovnému útoku na jeho osobu. Ještě ze sanitky, kterou byl převážen do nemocnice v Českých Budějovicích, předával informace operačnímu důstojníkovi, aby nedošlo na místě po příjezdu dalších hlídek k neodborné manipulaci s jeho služební pistolí, která zůstala na místě činu a kterou si stačil ještě připravit pro případný další útok ze strany J. H.. Postup policistů v inkriminované době odpovídal aktuální situaci na místě a proběhl zcela v souladu v příslušnými zákony.

Závěr:

Otázkou v tomto případě zůstává, zda se dalo přede-

jít těmto neodčinitelným následkům. Odpověď zní: dalo. Kdyby ze strany rodičů, kteří sami uznali, že podcenili výchovu L., docházelo k většímu zájmu o jeho činnost po skončení základní školní docházky. Jak otčím, tak matka, kteří se podíleli na jeho výchově a věděli, že L. je uživatelem návykových látek, se smířili s tím, že L. sám od sebe přestane být konzumentem. I přesto, když se začal chovat divně, pouze mu nabídli návštěvu psychiatra, ale návštěva se nerealizovala, když ji L. odmítl. Svým způsobem jej podporovali ve způsobu jeho života. Pokud je chlapec ve věku mezi 14 – 18 rokem schopen utratit 150 000,- Kč za drogy, být bez zaměstnání a nechat se živit rodiči, je tento postoj rodičů vůči dítěti nestandardní.

Trestná činnost J. H. byla kvalifikována jako zvlášť závažný zločin vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. a), písm. b) tr. zákoníku, spáchaný dílem dokonaným a dílem ve stádiu pokusu. Krajským soudem v Českých Budějovicích byl nepravomocně odsouzen k 18 letům nepodmíněně a zařazen byl do věznice se zvýšenou ostrahou. Věc bude dále řešena Vrchním soudem v Praze.

Literatura:

1. *Trestní spis Č.j. KRPC-194183/TČ-2016-020070*. POLICIE ČR, SKPV KŘP Jihočeského kraje.
2. Znalecký posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie Ing. Josefa Gottwalda.
3. Znalecký posudek znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie MUDr. Lenky Fiedlerové a Mgr. Václava Šnorka.
4. Znalecké posudky znalců z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství doc. MUDr. Františka Vorla, CSc. a MUDr. Zdeňka Šenkýře.

vrchní komisař kpt. Jiří Růžicka, e-mail: jiri.ruzicka@pcr.cz

Odbor obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Jihočeského kraje, Lannova 26, 370 74 České Budějovice

Keywords:

drugs; pharaon; aggression; murder

Abstract:

The case study describes the intervention of the local police patrol from Hluboká nad Vltavou town, which was done against the L. H., 18th years old man, who since the age of 14 has been a user of cannabis and methamphetamine. On the 18th of December 2016 the young man influenced by drugs gradually threatened with his aggressive behaviour family members. After using methamphetamine his aggression culminated in physical attack to the stepfather, the mother was feared about health and life of all family members, she was called Police department (Police line Nr.158) and requested to take an action to her son.

MOŽNOSTI POLICEJNÍ SPOLUPRÁCE S VIETNAMSKOU SOCIALISTICKOU REPUBLIKOU PROSTŘEDNICTVÍM STYČNÉHO DŮSTOJNÍKA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

ROBERT KNOBLOCH

Police Presidium of the Czech Republic, International Police Cooperation Department, Liaison Officer in Vietnam, Embassy of the Czech Republic in Hanoi

Klíčová slova:

Policie České republiky; Česká republika; Vietnam; spolupráce; styčný důstojník

Abstrakt:

Příspěvek se zabývá obecnými determinanty mezinárodní policejní spolupráce mezi Policií České republiky a Ministerstvem veřejné bezpečnosti Vietnamské socialistické republiky prostřednictvím styčného důstojníka PČR ve Vietnamu, který působí při ZÚ ČR v Hanoji.

Obr. 1: Vlajková věž Hanoi. (Zdroj: Autor)

Úvod

Od dubna roku 2016 působím ve Vietnamu jako styčný důstojník PČR a vzhledem k tomu, že se stále setkávám s nedostatečnou informovaností policejní veřejnosti o činnosti a možnostech styčných důstojníků PČR v zahraničí, rád jsem přijal nabídku přispět na toto téma do Bulletinu NPC, a to formou tří na sebe navazujících článků. První díl této trilogie je věnován obecným determinantům spolupráce s VSR, druhý díl bude zaměřen na konkrétní okruhy možné spolupráce a postupy zjišťování informací ve VSR

a díl poslední se bude zabývat současnou drogovou situací ve Vietnamu.

Vzhledem k intenzivnímu zapojení vietnamské komunity do drogové trestné činnosti páchané na území ČR je zjišťování a ověřování různých skutečností ve Vietnamu cestou mezinárodní policejní spolupráce pro české policisty velmi častou nutností, a to zejména pro policisty zabývající se drogovou problematikou. Mimo základní komunikační kanál pro mezinárodní policejní spolupráci se zeměmi mimo EU, kterým je INTERPOL, lze ke komunikaci mezi

PČR a Ministerstvem veřejné bezpečnosti Vietnamské socialistické republiky (dále jen MVB VSR) využit i styčného důstojníka PČR ve Vietnamu (dále jen SD), který zde působí již od roku 2010. Kanál SD je českými policisty k výměně informací hojně využíván a počet žádostí zasílaných do Vietnamu cestou SD má neustále vzrůstající tendenci. Při své praxi se však často setkávám se dvěma protichůdnými názory policistů na možnosti spolupráce s VSR. Na jedné straně jsou očekávána naprosto nerálná plnění, a to navíc v časových lhůtách, na které jsme zvyklí z ČR. Na druhé straně je rozšířený názor, že s VSR se nedá spolupracovat vůbec a vyžadovat zde cokoliv je ztrátou času. Osobně jsem přesvědčen, že s VSR spolupracovat lze, je však třeba znát technicko – administrativní limity vietnamské strany a další okolnosti současné vietnamské reality a základní právní rámec mezinárodní policejní spolupráce uskutečňované cestou SD PČR.

Právní základ mezinárodní policejní spolupráce prostřednictvím SD PČR

Činnost styčných důstojníků PČR v zahraničí upravuje především ZPPP č. 98/2010 a několik dalších interních norem PČR a Ministerstva vnitra a potažmo i MZV. Z těchto norem vyplývá tato kategorizace SD podle účelu jejich vyslání do zahraničí:

- k plnění úkolů policie v oblasti mezinárodní policejní spolupráce,
- k plnění úkolů v oblasti migrace a dokladů.

Dále je třeba rozlišovat při jakém úřadu, bezpečnostní složce nebo mezinárodní organizaci SD v zahraničí působí:

- při zastupitelském úřadu České republiky (dále jen ZÚ ČR),
- při bezpečnostním sboru jiného státu,
- při mezinárodní organizaci (např. INTERPOL).

Konkrétně SD PČR ve Vietnamu působí při ZÚ ČR v Hanoji a podle výše uvedeného ZPPP č. 98/2010 SD a v souladu s mezinárodními smlouvami zde plní zejména tyto úkoly policie v oblasti mezinárodní policejní spolupráce:

- navazuje a udržuje kontakty s příslušnými bezpečnostními sbory hostitelského státu,
- zajišťuje oboustranný tok informací,
- plní úkoly spojené s koordinací společných akcí policií obou států,
- sleduje vývoj bezpečnostní situace, trendy kriminality a specifické kriminogenní faktory v hostitelském státu a opatření přijímaná v těchto oblastech,
- sleduje a vyhodnocuje dodržování vzájemných dvoustranných a vícestranných mezinárodních smluv týkajících se policejní spolupráce,

- zprostředkovává žádosti útvarů policie o provedení úkonu či šetření u příslušných orgánů hostitelského státu a žádosti hostitelského státu o provedení úkonu či šetření útvarem policie v České republice,
- reprezentuje policii na konferencích a jiných pracovních a expertních jednáních,
- spolupracuje při organizaci návštěv pracovníků ministerstev vnitra a policií obou států, včetně zabezpečení expertních jednání policií obou států i expertních jednání o mezinárodních smlouvách, kterých se podle potřeby i účastní,
- zprostředkovává kontakt s bezpečnostními sbory hostitelského státu při přípravě bezpečnostních opatření k ochraně ústavních činitelů České republiky,
- navazuje kontakty a spolupracuje s bezpečnostními sbory třetích států působících v hostitelském státě.

Mimo tyto úkoly se SD PČR působící při zastupitelských úřadech ČR se při své činnosti podílejí i na plnění úkolů vyplývajících z jejich postavení člena diplomatického sboru, přičemž jsou protokolárně a organizačně podřízeni vedoucímu ZÚ ČR, kterého průběžně informují o své činnosti tak, jak vyplývá z příslušných právních norem. To platí i pro SD PČR ve Vietnamu, který zde má vietnamskou stranou uznaný status diplomata zaměřeného na mezinárodní policejní spolupráci a podle vietnamských zákonů není považován za policistu. V žádném případě proto nemůže ve Vietnamu vykonávat činnosti nebo úkony např. podle zákona o PČR, trestního řádu či dalších zákonů ČR. Občas bývám žádán o provedení výsledku osob, provedení šetření na adrese, doručení písemností atp. Takovéto činnosti jsou však naprosto nepřipustné a VSR by je právem mohla považovat za porušení vlastní suverenity (vykonávání české jurisdikce na území cizího státu). SD rozhodně nemůže požadovaná šetření ve VSR vykonávat sám, ale pouze prostřednictvím vietnamských orgánů na základě písemného dožádání. Vzhledem k tomu, že pracovníci ambasad, a příslušníci ozbrojených složek obzvláště, jsou ve VSR pod drobnohledem, bývá vybočení z daných mezí nezdědka zjištěno.

Realita dnešní vietnamské společnosti

Až na krátké přestávky byl Vietnam od počátku čtyřicátých do konce sedmdesátých let minulého století nepřetržitě sužován různými válečnými konflikty, které způsobily značnou devastaci celé země. První poválečná dekáda však díky centrálně plánované ekonomice, zákazu podnikání a dalším omezením nepřinesla žádný rozvoj. Naopak. Vietnam se ocitl na pokraji ekonomického kolapsu, což na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století přinutilo vládnoucí stranu k výrazným ekonomickým a politickým reformám. Od této doby se Vietnam nepřetržitě

rozvíjí, avšak značně nerovnoměrně. Venkov, kde stále žije kolem 70 % z více než 94 mil. obyvatel Vietnamu, těží z rozvoje společnosti nejméně. Stále zde převažuje zemědělská výroba, která je realizována bez jakékoliv mechanizace, jen za využití lidské a zvířecí pracovní síly. Příjmy venkovského obyvatelstva jsou výrazně nižší než ve městech a dopravní a další infrastruktura se zde rozvíjí jen pozvolna. Nejhorší situace panuje v odlehlých horských a rozsáhlejších zalesněných oblastech, které jsou obývány převážně místními etnickými skupinami. Tito lidé dodnes žijí takřka nezměněným způsobem života jako jejich předkové před stovkami let a jsou odkázáni pouze sami na sebe. Nemají prakticky žádné finanční příjmy a doslova mají pouze to, co si vypěstují, vyrobí nebo smění. Stát je zde schopen poskytovat základní lékařskou péči a přístup k alespoň základnímu vzdělání pouze v omezené míře a sociální zabezpečení zde prakticky neexistuje. Naproti tomu několik největších měst, především Ho Chi Minhovo město (dřívější Saigon) a Hanoj, zažívá raketový rozvoj a mění se v mnohamilionové metropole, kde rychle vznikla vrstva velmi bohatých lidí, kteří však žijí v ostrém kontrastu s převažující městskou chudinou, jež se ve střední vrstvu transformuje jen velmi pozvolna. Prudký nárůst městského obyvatelstva spojený s překotnou výstavbou vede za přispění nedostatečné právní regulace a slabého státního dohledu ke kolapsu dopravy, kanalizačních a rozvodných systémů, prudkému zhoršování kvality životního prostředí a snížení dostupnosti vzdělání, zdravotní péče a přijatelného bydlení pro méně majetné vrstvy. Propast mezi životní úrovní chudých a bohatých se neustále zvětšuje.

*Obr. 2: Fronta před zastupitelským úřadem ČR v Hanoi.
(Zdroj: Autor)*

Technické, administrativní a organizační limity vietnamské státní správy

Zatímco velké zahraniční a nadnárodní firmy přinesly do Vietnamu moderní výrobní technologie a metody řízení, organizace státní správy v rozvoji zůstává. Nedostatky jsou jak v materiálním vybavení, tak i v kvalitě lidských zdrojů a organizačním nastavení celého systému. Největší překážkou při zjišťování informací pro potřeby policejní práce je neexistence elektronických centrálních evidencí. Jedinou skutečně fungující centrální databází je evidence vstupů a výstupů do/z VSR přes oficiální hraniční přechody, kterou spravuje imigrační policie. Již několik let existuje i databáze vydaných dokladů totožnosti (identifikačních karet), která je centrálně spravována. Bohužel, jednotlivé provincie, které doklady totožnosti vydávají, zasílají data správci databáze velmi sporadicky a databáze je tak velmi nespolehlivá a v současné době pro policejní práci prakticky nevyužitelná. Žádné další centrální elektronické evidence využitelné pro policejní práci neexistují a jsou teprve ve fázi budování. V praxi to znamená, že pokud je vyžadována jakákoliv informace ke konkrétní osobě, mimo toho, zda se osoba nachází či nenachází ve VSR, musí být dotaz z Ministerstva VB cestou služebního postupu přeposlán do konkrétního regionu, kde se prověřovaná osoba narodila, žije nebo ke kterému má jiný vztah. Vzhledem k tomu, že vietnamská státní správa používá elektronické prostředky komunikace, jako je např. e-mail či fax, minimálně a veškerá komunikace se nadále uskutečňuje především prostřednictvím tištěných písemností zasílaných kurýrem, je zjišťování informací z regionů spojeno se značnými průtahy.

*Obr. 3: Doprava na venkově
(Zdroj: Autor)*

Obr. 4: Doprava v období dešťů (Zdroj: Autor)

Dalším negativním jevem ve státní správě, ale i ve státem vlastněných podnicích, je vysoká míra nekompetentnosti státních zaměstnanců. Osobně jsem se setkal s celou řadou vietnamských kolegů, kteří jsou na vysoké odborné úrovni a o práci mají skutečný zájem. Netroufnu si však odhadnout, jaké procento vietnamského policejního sboru představují, ale jistě jsou ve výrazné menšině. Místní sdělovací prostředky odhadují, že až 30 % státních úředníků je nezpůsobilých k výkonu svého povolání. To je dáno vysokou mírou korupce ve vietnamské společnosti. Pozici ve státní sféře je totiž možné získat pouze na základě známostí nebo za úplatu (nejčastěji v kombinaci obojího) a nikoliv na základě pracovních předpokladů. Takto dosazení úředníci často kvůli nedostatku pracovních předpokladů kvalitní práci odvádět nedokážou nebo prostě ani nechtějí, protože díky svým vlivným známým nebo vysoké částce, kterou za své místo zaplatili, jsou nedotknutelní a vědí, že o zaměstnání na základě špatných pracovních výsledků nepřijdou. Ti úředníci, kteří jsou dostatečně kvalifikovaní a mají vůli pracovat, bývají svými nadřízenými přetěžováni. Politická reprezentace si uvědomuje, že situace zašla příliš daleko a že korupce je výraznou překážkou ekonomického rozvoje země. Boj s korupcí se proto stal jednou z priorit vládnoucí strany a policie je důsledně úkolována k odhalování korupce ve velkých státních firmách. V posledních letech proběhla a stále probíhá řada velkých soudních procesů s manažery

státních bank a firem, kteří jsou souzeni za korupci a tunelování. Vždy padají velmi přísné tresty odnětí svobody i tresty smrti. Současný boj proti korupci se však týká především nejvyšších pater managementu státních podniků a korupce na nižší úrovni se nechává zcela bez povšimnutí.

Další překážku efektivního fungování státní správy spatřuji v nastavení velmi striktního systému nadřízenosti a podřízenosti, který dává řadovým pracovníkům a nižšímu managementu minimální rozhodovací pravomoci. Žádost o provedení rozhodnutí v určité věci nebo žádost o schválení provedení rozhodnutí tak putuje přes řadu stupňů řízení k odpovědnému funkcionáři ve vysoké funkci a následně se zpětná informace vrací stejnou kaskádou zpět. Rozhodovací proces je tak velmi zdoluhavý a nepružný. To vede k průtahům nejen při komunikaci se zahraničními subjekty, ale i uvnitř vlastního systému.

V neposlední řadě je třeba zmínit i zaostalou dopravní infrastrukturu, která má taktéž negativní vliv na efektivní výkon státní správy. Železniční síť byla ve Vietnamu z převážné části vybudována již za dob francouzské kolonizace a od této doby neprošla větším rozvojem. Hlavní silniční tepny ve městě i na venkově jsou značně přetíženy a silnice nižších tříd jsou ve špatném technickém stavu. Jediným přijatelným dopravním prostředkem na delší vzdálenosti je zde letecké spojení. Cestování do odlehlejších míst, kam se nelze přepravit letecky, je tak velmi náročné.

Závěr

Doufám, že se mi v této kapitole podařilo nastínit obecné rysy a úskalí možností policejní spolupráce s VSR a že z výše uvedeného textu vyplývá, že časté průtahy ve vyřizování žádostí z ČR do VSR mohou mít i řadu objektivních příčin a nemusí se vždy nutně jednat pouze o neochotu vietnamské strany spolupracovat, jak se občas domníváme. V kapitole příští se již budu věnovat konkrétním věcem, které lze ve Vietnamu prověřovat a jakým způsobem.

pplk. Mgr. Robert Knobloch, e-mail: robert.knobloch@pcr.cz

Policejní prezidium ČR, Odbor mezinárodní policejní spolupráce, styčný důstojník ve Vietnamu, Velvyslanectví České republiky v Hanoji, 13 Chu Văn An, Hà Nội, Việt Nam.

Keywords:

Police of the Czech Republic; Czech Republic; Vietnam; cooperation; liaison officer

Abstract:

The article describes general conditions of international police cooperation between the Police of Czech Republic and The Ministry of Public Security of the Socialist Republic of Vietnam through the channel of the Czech Police Liaison Officer who is affiliated to the Embassy of the Czech Republic in Hanoi.

VLÁDNÍ RADA JOSEF VAŇÁSEK – REPREZENTANT ČESKOSLOVENSKÉ POLICIE NA MEZINÁRODNÍCH JEDNÁNÍCH

MILOŠ VANĚČEK

National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

Josef Vaňásek; bezpečnostní oddělení pražského policejního ředitelství; Rada Společnosti národů; Mezinárodní kriminální komise; pamětní deska

Abstrakt:

Vládní rada Josef Vaňásek je výrazná osobnost bezpečnostního oddělení pražského policejního ředitelství. Jednou z oblastí, kde reprezentoval československou policii, byla jednání na mezinárodní úrovni. Od roku 1930 byl oficiálním zástupcem Československa na jednáních Mezinárodní kriminální komise. Jeho osobnost byla připomenuta i odhalením pamětní desky v Praze 5 – Smíchově, kde převážně bydlel.

Osmičkové roky, tedy roky končící osmičkou, jsou v mnoha případech významné v historii Československa. Jedno z osmičkových výročí si také připomínají příznivci policejní historie, konkrétně u osoby přednosty bezpečnostního oddělení, vládního rady Josefa Vaňáska. Je to osmdesát let od úmrtí Josefa Vaňáska. Zemřel ve věku 60 let, 8. února 1938.

Josef Vaňásek se narodil 1. 11. 1877 v Praze. Po ukončení studia na právnické fakultě vstoupil 15. října 1904 do policejní služby. Od počátku pracoval na bezpečnostním oddělení policejního ředitelství v Praze, takzvané „čtyřce“.

Vznikem samostatné republiky se nezměnila ani základní organizace a kompetence policejního ředitelství. Byly provedeny jen některé personální změny na vedoucích místech a místo němčiny se úředním jazykem stala čeština. V roce 1918 byl do čela úřadu s titulem policejního prezidenta postaven Richard Bienert, dosavadní policejní rada v prezidiu policejního ředitelství.

Josef Vaňásek pracoval ve IV. bezpečnostním oddělení. Vypracoval se na mimořádně schopného policejního úředníka. Pro svoje mimořádné kriminalistické znalosti se stal zástupcem přednosty bezpečnostního oddělení, ministerského rady Josefa Knotka.

KARLSRUHE 1925

Ministerstvo vnitra 23. dubna 1925 informovalo Prezidium policejního ředitelství v Praze o mezinárodní policejně technické výstavě v Karlsruhe. Současně dalo na zvážení, zda by se na tuto výstavu neměl vyslat představitel policejního ředitelství, který by podal zprávu o získaných zkušenostech. Na návrh policejního ředitelství byl na tuto výstavu vyslán za československou policejní správu vrchní policejní

rada Josef Vaňásek. O výstavě, která proběhla ve dnech 7. – 24. června 1925, podal zprávu Josef Vaňásek. V ní si mimo jiné všímá toho, co naše policejní úřady postrádají. Cituji:

„Například zavedení jiskrové stanice u policejního ředitelství v Praze a zřízení přijímacích stanic u všech pohraničních komisařství a pohraničních stanic kontrolních. Po rozšíření zdejšího policejního obvodu a splynutí jeho přinejmenším s obvodem Velké Prahy, kdy počet policejních komisařství a počet policejních strážnic patrně se zvětší, bude účelným, aby zejména v případech kriminální policie byl okamžitě uveden v činnost celý policejní aparát, tj. aby veškeré policejní strážnice byly současně o případu tom vyrozuměny, což se může stát jen zavedením typového stroje do dálky. Dosud jsou strážnice v nedostatku tohoto zařízení vyzvučeny jen postupně, což by při velké rozloze budoucího policejního obvodu bylo zdlouhavým a na škodu věci samé.

Jelikož veškeré případy kriminalistické projednávány jsou toliko v bezpečnostním oddělení, bude nutným při větší rozloze policejního obvodu, aby orgány bezpečnostního oddělení mohli rychle a ve větším počtu dostat se na místo činu, nalézajícím se na periferii obvodu, a tam ihned zavést potřebná šetření. K tomu účelu bude třeba rozmnožení policejních motorových vozidel. Že rychlost v provedení domovních prohlídek často přivodí usvědčení pachatele nebo objasnění celého trestního případu, netřeba podotýkat.

Bezpečnost občanstva byla by sice zlepšena zavedením pouličních automatů, ale vzhledem k nákladům spojeným s jejich pořízením jakož i vzhledem k okolnosti, že za nynějších poměrů nelze ke každému policejnímu komisařství nebo policejní strážnici umístit motorové vozidlo pro pohotovostní policejní mužstvo,

dlužno omezit se pouze na zavedení zesílené služby pohotovostní v oddělení bezpečnostním.

O bezpečnost soukromých podniků jako bank, průmyslových podniků, velkých obchodních firem i bezpečnost pokladen různých úřadů jako pokladen poštovních, železničních, berních atd. je postaráno zaváděním zvláštních elektrotechnických zajišťovacích opatření, která v poslední době zařizují různé firmy elektrotechnické, jmenovitě také firma „Jednotný čas spol. s r.o.“ v Karlíně, Královská tř. 88, která je sesterskou firmou té firmy, která zavedla pouliční automaty v Berlíně a jiných městech německých. Případné poplašné signály mohly by být vedeny na policejní strážnice, v jejichž obvodě se závod nalézá.

Postupným vzrůstem obyvatelstva v hlavním městě Praze bude se rozmnožovat také frekvence na některých křižovatkách (jako na Můstku, u Masarykova nádraží atd.) a bude proto v dohledné době potřeba, aby dopravní stráž v místech těch službu vykonávající byla zdaleka učiněna znatelnou zavedením dlouhých bílých rukavic.

Ukázky vystavené policií cizozemskou jak ve všeobecné, tak zvláštní části výstavy v Karlsruhe neobsahovaly žádných zvláštních opatření, která by byla odlišná od zdejších zařízení a jichž zavedení zde by se doporučovalo¹. Konec citace.

ŽENEVA 1929

Velká maďarská padělatelská aféra, při které byly padělané francouzské a další bankovky, vedla k tomu, že Rada Společnosti národů připravila mezinárodní akci proti padělání peněz. Rada Společnosti národů svolala diplomatickou konferenci, na které bude sjednaná definitivní podoba konvence, na 9. dubna 1929. Předsedou této komise byl jmenován guvernér Národní banky Československé dr. Pospíšil. Vedle předsedy dr. Pospíšila se konference zúčastnil profesor dr. Kallab a vrchní policejní rada Vaňásek. Konferenci, které se nakonec zúčastnilo celkem 35 států, zahájil guvernér Národní banky Československé dr. Pospíšil. Byly ustanoveny dvě komise. Komise pro otázky právní, zejména pro sblížení zákonodárství jednotlivých států, kde Československo zastupoval profesor dr. Kallab. Ve druhé komisi pro otázky administrativní, byl za Československo vrchní policejní rada Vaňásek. Závěrečný protokol byl podepsán na slavnostní schůzi 20. dubna 1929².

V roce 1930 odešel na zasloužený odpočinek přednosta bezpečnostního oddělení vládní rada Josef Knotek, jeden ze dvou mužů, kteří dali novou tvář rodící „čtyřce“ v roce 1918. Po jeho odchodu do výslužby se Josef Vaňásek stal přednostou IV. bezpečnostního oddělení.

Obr. 1: Ženeva 1929 – p. Vaňásek druhý zprava. (Zdroj: Archiv autora)

¹) Národní archiv Praha, Policejní prezidium 1921 – 1930, šanon 507.

²) Policejní hlídka, ročník 1929, číslo 13.

MEZINÁRODNÍ KRIMINÁLNÍ KOMISE

Na mezinárodním policejním kongresu, který se konal 3. – 7. září 1923 ve Vídni, bylo přijato prohlášení, že úspěšný boj proti mezinárodní zločinnosti může být veden těsnou spoluprací bezpečnostních úřadů všech kulturních států a usnesl se, aby byla zřízena MEZINÁRODNÍ KRIMINÁLNĚ-POLICEJNÍ KOMISE. Jejím účelem bylo zajistit co největší vzájemnou spolupráci všech bezpečnostních úřadů v rámci zákonů platných v jednotlivých státech. Sídlem komise byla Vídeň. Mezinárodní kriminálně-policejní komise zasedala v těchto termínech:

- I. 19. – 21.5. 1924 Vídeň
- II. 26. – 29.8. 1926 Vídeň
- III. 27. – 30.9. 1926 Berlín také mezinárodní policejní kongres
- IV. 6. – 8.7. 1927 Amsterdam
- V. 10. – 12.9. 1928 Bern také mezinárodní policejní kongres

Československo zastupovaly v těchto komisích jako oficiální zástupce naší vlády bratislavský policejní ředitel vládní rada dr. Klíma, po jeho smrti pak vládní rada Slavíček. Po smrti vládní rady Slavíčka byl jmenován oficiálním zástupcem republiky Československé vrchní policejní rada Josef Vaňásek, který se poprvé v této funkci zúčastnil VI. zasedání této komise 20. – 22. ledna 1930 ve Vídni³.

VÍDEŇ 1930

Řádné zasedání VI. Mezinárodní kriminálně policejní komise bylo svoláno ve dnech 20. – 22. ledna 1930 do Vídně. Komise jednala v budově vídeňského policejního ředitelství, ve Vídni IX, Rossauerlande a jednání bylo přítomných ze 49 delegátů zastupujících 25 států celkem 34 delegátů zastupujících 18 států a to: Anglii, Belgii, Bulharsko, Československo, Dánsko, Finsko, Francii, Holandsko, Itálii, Jugoslávii, Maďarsko, Německo, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Španělsko, Švýcarsko a Turecko. Jednání zahájil vídeňský policejní viceprezident dr. Pauer.

Jedním z důležitých bodů jednání bylo rozšiřování takzvané mezinárodní policejní jiskrové sítě. Policejní radiostanice v Berlíně jako centrála pro celou Evropu udržuje pravidelný styk s Rakouskem, Polskem a Československem, kde je zřízena policejní přijímací a vysílací stanice v Bratislavě. Z úsporných důvodů zatím nelze vybavit přijímacím a vysílacím aparátem každý bezpečnostní úřad. Dále se jednalo o tom, aby se v jednotlivých zemích zřizovaly centrály na potírání padělání peněz.

Na základě usnesení z posledního jednání komise v Bernu byla u policejního ředitelství ve Vídni zřízena mezinárodní kancelář (Bureau Internationales), která zpracovává materiály od jednotlivých centrál – z Československa od Všeobecné kriminální ústředny, ohledně mezinárodních zločinců. Důležitou pomůckou při stíhání je uveřejňování zatykačů v oficiálním časopise *Mezinárodní veřejná bezpečnost*.

Po jednání komise byly podány tyto návrhy:

1. vydávání zločinců (ujednání o prozatímním zatýkání mezinárodních zločinců policejními úřady a uveřejňování takovýchto dožadání v časopise *Mezinárodní veřejná bezpečnost*, opatření na poli vydávání zločinců,
2. sjednání mezinárodní komise k potírání padělání cenných papírů nežli jsou papírové peníze,
3. dočasné zapůjčování vězňů⁴,
4. zastoupení Mezinárodní kriminálně policejní komise v technických komitéttech Společnosti národů,
5. odesílání uveřejněných zatykačů v časopise *Mezinárodní veřejná bezpečnost*,
6. vydání adresáře obsahujícího úřední názvy policejních úřadů v cizině,
7. nové vydání příručky o mezinárodní spolupráci na poli kriminálně policejním.

V souvislosti uveřejňováním různých požadavků v časopise *Mezinárodní veřejná bezpečnost* komise řešila, kdo je oprávněný tyto požadavky odvolat. Byla přijata zásada, že požadavek musí být odvolán ihned, jakmile pominou důvody pro jeho vyhlášení. Úřad, který vypátral hledanou osobu nebo věc bez průtahů vyrozumí úřad, který požadavek uveřejnil. Odvolání požadavku v plném rozsahu přísluší tomu úřadu, který jej vyhlásil. Úřad, který pachatele zatkl nebo našel popsaný předmět je oprávněný odvolat pátrání jen na svém území, pokud je nepochybné, že účel vyhlášení byl na vlastním území skutečně dosažen.

Změn doznal i jednací řád pro kriminální komisi. Prezidentem komise byl opět zvolen rakouský spolkový kancléř dr. Schober, dále byli zvoleni 4 viceprezidenti a počet členů správního výboru byl zvýšen z 5 na 10.

Jednání komise ukončil děkovnou řečí dr. Schober s tím, že další zasedání komise bude v říjnu 1930 v Antverpách.

³) Policejní hlídka ročník 1930, číslo 16.

⁴) Dočasné zapůjčování vězňů úzce souvisí s otázkou vydávání zločinců. Policejní úřad může se zatčeným „disponovat“ jen po určitou dobu. V Československu jej musí po 48 hodinách předat příslušnému soudu. „Zapůjčení“ by bylo možné jen mezi dvěma bezpečnostními úřady v těsné blízkosti státní hranice dvou sousedních států. Komise vyzvala jednotlivé členy, aby se podobné ustanovení snažili prosadit buď ve formě zákona, správního nařízení nebo mezinárodního ujednání.

Účastníci mezinárodní kriminálně policejní komise při jejím zasedání v lednu 1930 ve Vídni. (1. vídeňský polic. president a pozdější spolk. kancléř rakouský Dr. Schober, 2. berlínský vicepresident Dr. Weiss, nyní emigrant v Praze žijící, 3. Dr. Palitsch, president zemsk. saského kriminál. úřadu v Drážďanech, 4. čsl. zástupce vládní rada J. Vaňásek, šéf bezpečn. oddělení a celostátní Všeobecné kriminální ústředny v Praze.)

Obr. 2: Vídeň 1930. (Zdroj: Archiv autora)

ANTVERPY 1930

Ještě v roce 1930 se tato komise sešla na svém VII. zasedání v době od 26. – 30. září v Antverpách, kde se také při té příležitosti konal III. MEZINÁRODNÍ POLICEJNÍ KONGRES pod patronací belgického krále a za čestného předsednictví belgického ministra spravedlnosti dr. Jansona. Kongres, na který odjel vrchní policejní rada Vaňásek 22. září 1930, doporučil přítomným delegátům, aby v zájmu účinného potírání nedovoleného obchodu s omamnými jedy vlády jednotlivých států v rámci mezinárodních dohod sjednotily:

- 1) skutkové podstaty a trestní ustanovení pro mezinárodní nezákonný obchod s omamnými jedy, aby bylo vyloučeno, že tyto skutky budou v jednom státě stíhány jako trestné činy a v dalším byly beztrestné,
- 2) přijetí nezákonného obchodu s omamnými jedy do smluv extradičních,
- 3) dosavadní tarifování zakázaných omamných jedů nahradit jiným systémem, protože současný systém listin o zakázaných produktech následkem stálého chemického produktů umožňuje dalekosáhlé obcházení těchto předpisů.

PAŘÍŽ 1931

V následujícím roce bylo řádné zasedání VIII. Mezinárodní kriminálně policejní komise 28. – 30. září 1931 v Paříži. Jak vládní rada Vaňásek uvádí, bylo toto zasedání význačné, protože v té době zasedala v Paříži i *americká International Police Conference*. Za mezinárodní kriminální komisi bylo přítomných 36 členů z 25 států. Kromě toho bylo přítomno 10 zástupců odborného výboru pro záležitosti mezinárodního policejního jiskrového provozu. Členem tohoto výboru za Československo je velitel sboru uniformované stráže bezpečnosti v Bratislavě Brada. Americká Police Conference byla zastoupena 37 čle-ny, reprezentanty policejních úřadů větších amerických a kanadských měst. Všechny tyto skupiny se zúčastnily 28. září slavnostní schůze. Pařížský policejní prefekt všechny uvítal a uvedl, že kongres kriminalistů se od těch ostatních odlišuje svoji „světovostí“. Policie všech států a národů tvoří totiž mezi sebou jakýsi samostatný celek na celé zeměkouli, a právě tato okolnost vyžaduje úzkou spolupráci všech. Odpoledne zahájily práci jednotlivé skupiny. Rada Vaňásek zvlášť zmiňuje návrh řešení styku mezi mezinárodní kriminální komisí a americkou Police Conference.

ŘÍM 1932

V Římě se na IX. zasedání Mezinárodní kriminálně policejní komise ve dnech 15. – 20. října 1932 jednalo o nedovoleném obchodu s omamnými jedy. Jednání navázalo na výsledky opiové konference z 19. 2. 1925, na výsledky limitační komise z roku 1931 v Ženevě a na výsledky XV. poradní opiové komise z roku 1932 v Ženevě, které se zúčastnili tři členové Mezinárodní kriminální komise. Bylo zjištěno, že řada států již k úmluvám přistoupila. Mezinárodní kriminálně policejní komise se také zabývala otázkou použití letadel pro nedovolený obchod s omamnými jedy. Doprava omamných jedů letadly skýtá veliké výhody pro tento nedovolený obchod.

VÍDEŇ 1934

Jednání X. zasedání Mezinárodní kriminálně policejní komise ve Vídni ve dnech 17. – 21. září 1934 se týkalo hlavně obchodu s děvčaty a dětmi. Byl přijat závěr, aby všichni delegáti navrhli svým vládám, přijetí konvence navržené Společenstvím národů k této problematice a stanovily podle ní přísné tresty pro osoby, jímž bude prokázáno, že zasaňtočily dospělé ženy a děti. Dále se jednalo o mezinárodní výměně trestních rejstříků.

Po skončení vídeňského jednání pozval vládní rada Josef Vaňásek na návštěvu Prahy a policejního ředitelství stokholmského policejního prezidenta Zeterqusta, policejního prezidenta z Osla Vlharowena a šéfa kriminálního oddělení v Kaunusu Tamataitise. Neděli

23. 9. strávili prohlídkou Prahy a okolí a v pondělí si se zájmem prohlédli zařízení pražské policie. Tam je upoutala organizace poplachové ústředny, jedné z nejmodernějších v Evropě.

KODANĚ 1935

Prezident mezinárodní kriminálně policejní komise svolal II. konferenci zástupců ústředních úřadů pro potírání penězokazectví v roce 1935 do Kodaně. Na konferenci byl konstatován vzestup padělání kovových mincí. Pro trestní řízení je důležité opatřit posudek státu, jehož mince byla padělána. Tato povinnost platila pouze pro bankovky. Bylo vypracované doporučení, aby se tato povinnost vztahovala i na mince, které musí mezinárodní ústředna ve Vídni předložit jednotlivým vládám a generálnímu sekretáři Společnosti národů. Referát za ČSR přednesl vládní rada Vaňásek. Konference ve dnech 13. – 15. června předcházela zasedání XI. Mezinárodní kriminálně policejní komise ve dnech 17. – 20. června 1935 v paláci říšského sněmu v Christiansborgu v Kodani za účasti 22 států. Účastníci byli přestaveni dánskému králi Kristiánu Karlu Frederiku Albertu Alexandru Vilémovi. Jedním z nejdůležitějších bodů jednání byl návrh na zavedení jednotného popisu osob a zjednodušení daktyloskopického systému ve všech zemích. Dále byla projednána otázka mezinárodní centrály pro potírání cikánských neplech. (návrh vypracovaný vládním radou Vaňáskem v roce 1934). Vládní rada Vaňásek přednesl návrh, aby v cestovním pase byl otisk prstu majitele cestovního pasu a tentýž otisk aby byl současně na fotografii cestovního pasu. Většina účastníků návrh podporovala a bylo rozhodnuto, aby příslušná komise věc detailně rozpracovala a předložila na příštím zasedání.

BĚLEHRAD 1936

XII. konference mezinárodní kriminálně policejní komise byla zahájena 25. 5. 1936 v Bělehradě. Přijelo 29 delegátů, mezi nimi i vládní rada Vaňásek. Zástupce jugoslávského krále, ministr vnitra dr. Korošec, v zahajovacím projevu zdůraznil význam spolupráce technicky dobře vybavené kriminální policie všech států a s uznáním se vyslovil o jejich dosud velmi uspokojivých výsledcích.

LONDÝN 1937

Poslední konference, které se vládní rada Vaňásek zúčastnil, byla XIII. konference od 7. do 12. června 1937 v Londýně. Na londýnském zasedání 49 členů reprezentovalo 32 států. Předmětem jednání bylo, jak účinně zakročit proti mezinárodní zločinnosti a projednání důležitých věcí z předchozích zasedání, které jsou složité a vyžadují důkladné rozpracování. Hlavní body jednání tak byly znemožnění padělání cestovních pasů, boj proti šíření a prodeji omamných

jedů a stíhání zločinců uprchlých do cizích států. Během jednání navštívili účastníci ústřední budovu Scotland Yardu a policejní učiliště v Hendonu.

V Národních listech si v souvislosti s návštěvou Londýna povzdechl, že v Praze, vlastně Československu, neplatí vztahy mezi policisty a občany jako v Anglii. Angličanům je strážník kamarádem a oni jsou jeho pomocníky. Rozumějí si navzájem a pomáhají. Na otázku, jak to vypadá u nás, neodpověděl.

Bohužel jeho pracovní nasazení se projevilo na jeho zdraví. Jeho silný organismus, doposud vítězil

nad vážnou nemocí, přestože rada Vaňásek často vyřizoval služební záležitosti i na nemocničním lůžku. Koncem ledna 1938 propukla stará choroba, která byla provázena otravou krve a nakonec se k ní ještě přidal zánět plic a pohrudnice. V úterý, 8. února 1938, po 22. hodině zemřel vládní rada Josef Vaňásek na klinice profesora Prusíka.

Policista světoběžník se na svoji poslední cestu vydal v sobotu 12. února 1938 o půl páté odpoledne. Byla to cesta krátká, z kostela svatého Filipa a Jakuba na hřbitov na Malvazinkách do rodinné hrobky.

Obr. 3: Slavnostní odhalení pamětní desky. (Zdroj: NPC)

ODHALENÍ PAMĚTNÍ DESKY

Rok 2018, bohatý na osmičky bude bohatý i na oslavy významných výročí. My jsme si jedno výročí připomněli v listopadu 2017. Bylo to 140 let od narození vládního rady Josefa Vaňáska, prvorepublikového policisty, reprezentanta československé policie a od roku 1930 přednosty 4. bezpečnostního oddělení pražského policejního ředitelství. Pan rada bydlel převážně v Praze 5. Některé domy byly v rámci přestavby zbořeny, některá čísla byla přenesena na jiné domy. Spisovatelka Blanka Kovaříková oslovila úřad městské části Praha 5 s návrhem, na umístění pamětní desky, která by připomínala radu Vaňáska

jako obyvatele Prahy 5, a také jako předobraz rady Vacátka, ze známého televizního seriálu. Představitelé městské části Praha 5 s návrhem souhlasili a pro umístění desky byla vybraná adresa Štefánikova ulice č. 275/38. Její výrobou byl pověřen Jiří Číhal. Deska je z leštěné, české vahlovické žuly. Reliéf, tzv. plaketa, s portrétem rady Vaňáska, je odlitý z bronzu. Také všechna písmena jsou z bronzu.

Dne 1. listopadu 2017 ve 13 hodin zástupce starosty Lukáš Herold zahájil slavnostní odhalení pamětní desky. Věra Nerušilová zazpívala několik písniček ze seriálu Hříšní lidé a po krátkém projevu Lukáše Herolda a Blanky Kovaříkové byla deska odhalena.

Policisté z Národní protidrogové centrály si osobu vládní rady Josefa Vaňáska připomínají hlavně proto, že se v roce 1928 stal přednostou Ústředny pro potírání nelegálního obchodu s omamnými prostředky, která byla zřízena 22. září 1928 u Policejního

ředitelství v Praze a stala se součástí bezpečnostního oddělení. Zastupoval také československou policii na mezinárodních jednáních, kde se jednalo o nelegálním obchodu s látkami, které podléhaly mezinárodní opiové konvenci.

Obr. 4: Pamětní deska. (Zdroj: NPC)

mjr. v. v. Bc. Miloš Vaněček, e-mail: policejnrada@centrum.cz

Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7

Keywords:

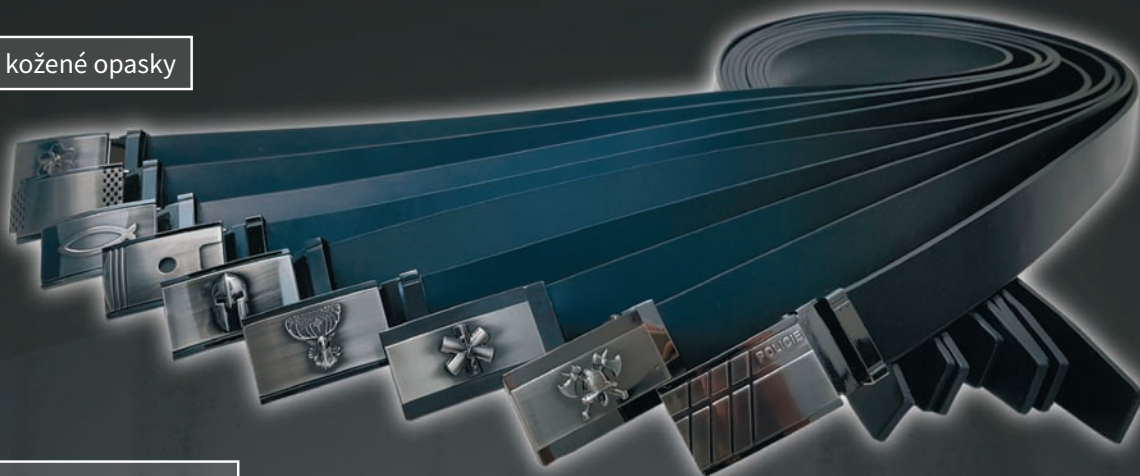
Josef Vaňásek; Security Section of the Prague Police Headquarters; Council of the Society of Nations; International Criminal Commission; memorial tablet

Abstract:

Mr. Josef Vaňásek, the Government Councillor, is an eminent personality of the Security Department of the Prague Police Headquarters. He represented the Czechoslovak Police in a lot of international meetings. From the year of 1930 he was the official representative of Czechoslovakia at the meetings of the International Criminal Commission. His personality was also remembered by the exposure of his memorial in Prague 5, Smíchov area, where he mostly lived.

ZAKÁZKOVÁ VÝROBA DÁRKŮ PRO POLICII

Luxusní kožené opasky

Textilní opasky s otvínákem

Nálepky

Přívěsky

Textil

Odznaky

VÝROBA DÁRKŮ PRO POLICII, HASIČE, ATD.

Jsme český výrobce kvalitních dárkových předmětů pro policii, hasiče, záchránáře a další skupiny zákazníků. Kromě maloobchodního prodeje vlastních výrobků jsme schopni navrhnout a vyrobit i dárky a propagační předměty na míru podle vaší poptávky.

Jsme na trhu již 18let. Policejními dárky se zabýváme 5 let a chystáme pravidelné rozšiřování současné nabídky. U všech výrobků klademe největší důraz na kvalitu zpracování a propracovanost detailu.

Klíčové přívěsky - www.reklamniprivesky.cz

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

ABSINTH A ÚČINNÁ LÁTKA PELYŇKU PRAVÉHO THUJON

PACIFIKACE OSOBY POD VLIVEM NÁVYKOVÝCH LÁTEK

MOŽNOSTI POLICEJNÍ SPOLUPRÁCE S VIETNAMSKOU SOCIALISTICKOU REPUBLIKOU PROSTŘEDICTVÍM STYČNÉHO DŮSTOJNÍKA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

SLOVNÍK – JAZYK RUSKÝCH NARKOMANŮ
VLÁDNÍ RADA JOSEF VAŇÁSEK – REPREZENTANT
ČESKOSLOVENSKÉ POLICIE NA MEZINÁRODNÍCH
JEDNÁNÍCH

12. CESTY BEZ NÁVRATU – Hanka Hosnedlová

Vrazil jsem do otřískaných dveří s naprosto nepřehlédnou mozaikou barevných skliček a hospoda mě olízla šedivým chundelatým jazykem, udeřila do tváře fláкотou pachů a vyšplíchla na mne škopek lidských hlasů, třískotu půllitrů a jásavě optimistické melodie z rozhlasového vysílání. Byl jsem dočista mokrý, z vlasů zmoklé nevábne provázky a v botách útulno jako v akváriu. Objel jsem pohledem lívance tváří, které se ke mně tázavě obrátily, a zoufale hledal známý obličej, který pro mne znamenal pro dnešek výhru. Nic...

Kolikátá už je tohle hospoda a kolikáté dveře? Všechny patřily nejméně do desáté cenové skupiny. Žaludek mi poskočil jako jojo na provázku, když sem průvan z kuchyně přicloumal sloup vůně vařeného zelí.

„Tak co je, mladej?“ zaduněl pivní sud v kostkovaném saku, jehož jediný knoflík vydržel neuvěřitelný tah přes vypuklinu břicha. Podařilo se mi jen zavrtět hlavou, až se kapičky vody rozlétly jako malá svatozář. Dveře zívly a vyplivly mě zase ven do šedivé ulice. Moje nohy s džínami přilepenými na stehna se znovu zapíchly do dešťové clony, přes kterou na mne mrkal vzdálený neon výškového hotelu Gomel.

Kolik ještě takových putyk může být na téhle trase? Kolikrát ještě mě vyfackuje zklamání a bezmoc za mnou přibouchne okopané dveře do zaplivaných hospodských chodeb? A čas už moc nezbývá...

* * *

Liva na mne čeká a utrpení prosakuje každou nově naskakující vteřinou jako mokvající rána. Dešť se zdál už takřka neprostupný a moje myšlenky se rozstříkávaly stejně jako špinavé bíče vody o kamenné kostky chodníku.

Tenkrát na mejdanu u Richarda jsem se chytil jako vyjukaný zajíc do oka. Ty velké šedozelené oči mi připomínaly masožravé rostliny a já ochotně skočil na lepkavou vějičku, vyhladovělý marnými touhami, otloukaný znechucením nad stále stejnými matčinými bolestinskými tirádami a rozdíraný nekonečným řetězcem neúspěchů i opovržením těch lepších a – šťastnějších. A ona byla taková křehoučká, takřka průsvitná, s modrou pulzující žilkou na spánku, naivní a vylekaná, snad jediný tvor pod sluncem, který potřeboval moji ochranu a pomoc. Moji pomoc! Tam to tehdy začalo...

* * *

Ani další špeluňka, která snad ani neměla jméno, nepřinesla konec mé bludné pouti po městských ulicích. Odpálkovala moje naděje jako zbloudilý tenisový míček a ochotná náruč deště mě zase přivinula na svou mokrou a studenou hrud'. Na konci ulice blikla světylka trolejbusu, z nádraží bylo slyšet hlas navádějící posunovače na pátou kolej. Nacucané botasky zamlaskaly

v kaluži jako při nedělním obědě a vyloudily několik kalných bublin u gumového ráfku. Tak zase dál...

* * *

V těsném sledu následovaly horečné dny, kdy se Liva plná vděčnosti chytala mé nabízené ruky a s radostí se podřizovala mým přáním, jako by celý svůj zpackaný život čekala na mne, předměstského kluka bez vyučení a se špatnou pověstí, jako na vysněného prince. A já byl šťastný, aspoň na chvilíčku šťastný, a máminy nářky a vydírání soucitu mi už tolik nevadily jako dřív. Vůbec nic už nebylo jako dřív. Konečně vyšlo slunce i pro mne...

* * *

Tentokrát mě za dveře špinavého začouzeného výčepu vyprovázela kromě zoufalství i stále se prohlubující a svírající beznaděj. Jen vzpomínka na Livin bílý uzlíček obličeje kladla mé nohy před sebe v automatickém pohybu kroků, které už snad tělo ani nevnímalo. Jak najít ve stotisícovém městě člověka, u kterého znám jen přezdívku a okruh oblíbených lokálů? Ale najít ho musím! Je to otázka života a smrti – jejího života...

Když někomu dají jméno Olivie a má paní na výchovu, člověk by řekl, že ho čeká něco víc než tohle. Ale já ji neopustím, kdyby celý svět, tak já ne...

* * *

A pak jsme začali s tím svinstvím. Vlastně – já začal. Já jsem udělal ten první krok. Abych si dokázal, že jsem chlap, abych svému okolí předvedl, že se nebojím a že jsem schopný stejných věcí, jako ti kolem mne. Abych se konečně stal kompaktní součástí party, na jejímž okraji jsem vždycky přešlapoval – odstrkovaný, vysmívaný a tiše trpěný. A Liva poslušně, bez zaváhání naskočila na můj tandem.

Mysleli jsme, že jsme objevili nebe, soukromý ráj, o kterém nám doma, ani ve škole nikdy nic neřekli, eden, ve kterém byl bohem vousatý potetovaný Patrik s horečnatým pohledem a zkaženými zuby. Náš učitel, dodavatel a naše prokletí. A zatím to byla přestupní jízdenka do pekla. I vstupné do ráje stoupalo od napůl vykouřeného jointu přes bílou kopičku na hřbetu ruky vtáhnutou rozežiranou nosní sliznicí až po lesklé kopí injekční jehly, nořící se do rozpíchaného předloktí, stehna, břicha...

Náš chvilkový pobyt v rajských zahradách byl vykupován stále draž. Obzor se nám zúžil na hrot injekční stříkačky a byly jen chvíle napětí před a chvíle úlevy po jejím hadím uškutnutí, které nás katapultovalo do jiných světů bez problémů a bez starostí.

Liva opustila ten svůj nablýskaný domovský přístav s nalinkovaným přísným režimem určujícím snad i délku úsměvu nebo intenzitu pohlazení po vlasech. Těch se ostatně Livě moc nedostalo. Snad jen ve chvílích, kdy byla v načančaných šatíčkách předváděná ná-

vštvám, které se nad ní rozplývaly, dokud zase poslušně neopustila místnost.

Raději se se mnou plavila na špinavé bárce opuštěného, upraveného sklepa, kam jsme se uchýlili poté, co nás oba máma vyhodila. Nesnášela Livu, nesnášela mne a špatně snášela i alkohol, který si naordinovala jako lék na zlomené srdce a pomuchlanou duši. Z bytu pomalu mizely obrazy, kusy nábytku i Livino oblečení a boty... A my jsme také potřebovali peníze na své vlastní vstupenky do lepších okamžiků dne.

Zůstali jsme jako dva plavčíci stížení morem, dva plavčíci bez kompasu a bez mapy na rozbouraném moři podivného přežívání. Dva nakažení, o jejichž infekci se mluví jen šepem a za zavřenými dveřmi.

* * *

V bufetu s pocintanými a dočerna osahanými umakartovými stolky jsem zahlédl Roberta, Patrikova kamaráda, a naděje ve mně blikla jako žárovička na vánočním stromku.

„Neviděls Patrika?“ cvakl jsem vypínačem naděje.

Robert zavrtěl hřívou měděných prstýnků, aniž vzhledl od talíře bledé dršťkové polévky, v níž se marně pokoušel najít kousíček něčeho, co by připomínalo dršťku. Blikající žárovička pohasla stejně rychle, jako se rozsvítila. Ale nevzdával jsem to, třeba ještě blikne...

„A kde bych ho moh najít?“

Kostkované pokrčení pod zrzavou přilbou mi vtlačilo hlavu hlouběji mezi promoklá ramena. Zmrzlé prsty stiskly v kapse igelitový sáček s kovovými mincemi – mým výkupným do dimenze bez paměti těhotné bolesti, strachem a beznadějí.

„Snad v Alžíru,“ vyplivl Robert společně s kusem nerozmíchané jíšky a rozmrzele cinkl hliníkovou lžicí o talíř. Věděl jsem, že se tak říká jednomu z barů, kam chodí studenti a také zneuznaní umělci a ztracení bohémové, kteří nedosáhli na sladké ovoce úspěchu. Takové doupe s červenými a zelenými světýlky, kam se místo kravaty nosí zatrpkllost a kde se přežvykuje protest – proti všem a proti všemu. Kromě alkoholu a drog...

Bylo to jen o pár bloků dál. Vyřítel jsem se ze dveří jako blázen a probuzená naděje mi točila a praskala bičem nad hlavou.

* * *

Liva ležela ve sklepe na uválené nafukovací matraci, přikrytá mým zimníkem. Zpoceně prořídle vlasy měla přilepené k promodralému čelu a tělo se jí zmítalo v podivném tanci zatracenců, jako by před něčím ošklivým utíkala. Ale nebylo kam.

Už několik dní byla bez dávky, zvracela každý doušek vody, který vypila. A já se vracel bez onoho prokletého a přece touženého šému, jenž by oživil její zakalené oči, které teď zabíraly snad polovinu toho bílého ztrhaného obličejíčku. Nepovedlo se mi sehnat peníze, na krádeže v obchodácích jsem byl už příliš nápadný, na prodávání sama sebe příliš poničený a taky špinavý. Kdo by chtěl mít sex se živou mrtvolou, s feťákem, jehož reakce a činy jsou nepředvídatelné? Nakonec jsem vypáčil kasičku na milodary v katedrále.

Stačilo by to tak na jednu dávku, na jednu dávku pro Livu... Věděl jsem, že dnešek je poslední šance, víc že už těžko unese. Alespoň jeden trip, aby se její obličej uvolnil v osvobozujícím pousmání, aby její ruce sebou přestaly škubat jako dvě dodělávající bílé myšky na hnědém žebrování zimníkové látky. Srdce se mi při pomyslení na ni svíjelo jako žížala na rybářském háčku.

Tunel do pekla byl probourán už dávno, a raději jsme nechtěli ani vědět, jak daleko jsme na téhle cestě došli. Občas jsem měl pocit, že plameny už nám olizují špičky bot.

Kdybych poslechl tenkrát Irenu... Byla sice všude, kde si označovali své teritorium ti, kteří nosili uprostřed čela neviditelný, ale přesto jasný cejch malomocných, ale zdála se být jiná. Jiná než všichni ti hadráci bez vůle, kteří se zmohli akorát tak na tvrzení, že mají drogu pod kontrolou a mohou přestat, kdy budou chtít, anebo na sliby, že ještě dneska si šlehnou a přestanou až zítra... Ale zítřek vlastně nikoho nezajímá. Byl tak vzdálený a tak nepodstatný. Důležité bylo teď a mít své jisté v malém bílém psaníčku, anebo ještě lépe už rovnou v žilách.

Ale Irena znala cestu zpátky a nabízela nám, že nás po ní povede. Netvrdila, že je to jednoduché, ale říkala, že je to možné... Jenomže moje vůle byla už jen kulička zmuchlaného papíru, a tak jsem do ní zabalil slovíčko zítra a hodil jí ho přes plot nabídky zpátky.

Už ani nevím, co bylo zítra, ale na schůzku s Irenou jsem nešel. Dokonce jsem o ní neřekl ani Livě. Taky proč jí přidělovat další bolest – a muka volby nepochybně bolesti jsou. Takhle to mělo být jednodušší, ale zdá se, že na druhou stranu zase těžší. Když jsem o tom včera blábolil v abstákové trýzni, která mi vysávala mozek a motala myšlenky do zašmodrchaných klubek, procedila přes okoralé našedlé rty s desítkami malých šupinek jedinou větou:

„Pro nás už cesta zpátky není...“

Okusoval jsem si nehty do masa a necítil ani bolest. Možná věděla víc než já.

* * *

V Alžíru bylo zavřeno, ale vyhazovač Roman mi okýnkem ve dveřích hodil almužnu několika slov:

„Patrik šel za tebou domů, někdo mu říkal, že ho naháníš. Před chvílí odešel...“

Srdce mi vyletělo nahoru jako pták z klece, ale pak se poslušně vrátilo mezi čtvrté a páté žebro. Rozběhl jsem se do neutuchajícího deště a mince v kapse mi chrastily jako astmatické šaškovy rolničky. Dneska se ale hraje drama, komedie už došly dřív než marjánka v koženém pytlíčku od Livy. A jehle komický žánr nesluší – k té patří fantazy a na konci pak – tragédie...

Vpadl jsem do tmavé místnůstky s plaňkovými dvířky, která se stala našim domovem s Kainovým znamením nade dveřmi. Liva ležela tichá a klidná pod těžkým kabátem, na bedničce vedle lůžka se blýskala injekční stříkačka a bílá ampulka s upilovaným hrdlem... Náš Ježíšek tady byl už přede mnou.

* * *

Opatrně jsem přistoupil ke slehlé hubené matraci a lehounce položil Livě ruku na čelo. Bylo lepkavé a podivně chladné jako umělohmotná tělíčka dlouhovlasých panenek, kterých mívala Liva doma plný pokojík. Vzal jsem Livu za ruku, a ta mi proklouzla nervózními mokřými prsty jako hadrová. Nevěřicně jsem se sesul vedle té drobné, bezvládné bílé ruky s modrofialovými skvrnami vpichů a roztrásl se jako ratlík.

Byl konec – tahle poslední Livina cesta do ráje byla už bez návratu. Do břicha mě tlačil pytlík s mincemi a od žaludku se mi udělalo zle. Zvracet ale už nebylo co.

Zůstal jsem zase sám... Sám, okradený o Livu, o budoucnost, o naději... Ještě slabší než dříve. A venku déšť neúnavně bubnoval svůj smuteční pochod.

Ten den snad slunce vůbec nevyšlo...

13. PROMĚNA – Lukáš Hrdlička

„Skoro nic si nepamatuju. V tom pokoji byla strašná tma.“

„Zkuste si vzpomenout na cokoli, pane Kindle,“ vybídl starého pána ležícího na nemocničním lůžku poručík Soumar. „Pomůže nám každý detail. Co měl na sobě?“

Kindl se zamyslel a na chvíli odvrátil zrak. Podíval se k oknu, ale jeho pohled nesměřoval ven. Mířil do minulosti. Do včerejšího večera, kdy ho přepadl zatím neznámý pachatel. Kindl ho načapal v obývacím pokoji, došlo k potyčce a muž utekl.

„Měl takový dlouhý kabát,“ řekl po chvíli Kindl. „Aspoň myslím, že to byl kabát. Mohla to být i bunda. Nevím, mám to všechno... zamlžené. Nemůžu si vzpomenout. Nezlobte se.“

„Nic se neděje, netrapte se tím,“ uklidňoval ho Soumar. „Třeba si vzpomenete zítra.“

„Nevím, v mém věku mi už paměť tolik neslouží. A proběhlo to příliš rychle. Ani jsem nestačil rozsvítit, takže byla v pokoji tma.“

Soumar přikývl a sledoval, jak z kapaček proudí anestetika do Kindlova těla. Díky nim nevnímal polámaná žebra, zlomenou ruku a mnohočetné podlitiny na obličeji. Bolest ustoupila, ale dostavila se malátnost, která zpomalila myšlení a zakalila paměť.

Kindl zavřel oči a jeho dech se zpomalil. Pro Soumara to byl jasný signál, že dnešní výslech skončil.

Ochladilo se. Dubnové nebe zahalily mraky a na zem se snesly první kapky deště, který měl zkrápět Prahu dalších pět hodin. Soumar dorazil na místo činu ve Vysočanech krátce po dvanácté hodině. Před třípatrovým činžovním domem stála dvě policejní auta a hlídkoval policista. Soumar mu pokynul a prošel vraty do dvora.

Byt oběti se nacházel v prvním patře a vcházelo se do něj z pavlače. Soumar vystoupal po schodech a pozdravil se s kapitánem Hoffmanem, který stál před rozbitým oknem vedoucím přímo do obývacího pokoje. V bytě stále pracovali technici.

„Jak to vypadá? Máme tady něco?“ zeptal se Soumar.

„Zatím nic. Na okně jsme žádné stopy nenašli. Pachatel rozbil sklo, otevřel si a prolezl dovnitř. V pokoji pak začal hledat cennosti.“

Soumar si důkladně prohlédl rozbitou okenní tabulku

a střepy vysypané na zemi. Na několika z nich se zachytila vlákna.

Hoffman ho pak zavedl vstupními dveřmi do malé předsině a do kuchyně. Právě tady našla přivolaná hlídka Kindla. Starý pán se sem dobelhal a zavolal si pomoc. Mobilní telefon ještě ležel na stole.

„Řekl ti Kindl něco?“ zeptal se Hoffman, když vstoupili do obývacího pokoje.

Dva technici se snažili zajistit stopy z otevřené skříně a věci rozházených po zemi. Židle byla převrácená a na koberci stopy krve. Ze dvou oken sem proudilo dostatečné množství světla, celé místo činu měli jako na dlani. Se všemi detaily.

„Ne, byl omámenější z léků proti bolesti. Chce to čas. Zřídil ho pěkně, bude trvat, než se z toho dostane. Žádný popis pachatele jsem z něj nedostal, tvrdí, že tu byla strašná tma.“

„Což ale moc neodpovídá, protože k napadení došlo kolem šesté večer a to je ještě světlo. Viditelnost nemohla být o moc horší než teď,“ podotkl Hoffman.

Soumar přikývl. „Taky se mi to nezdá, ale podle všeho se útok odehrál rychle. Kindl se vrátil z procházky dřív než obvykle. Do bytu vstoupil dveřmi a nevnímal si rozbitého okna, které je až o několik metrů dál. Odložil si věci v kuchyni a vešel do obývacího pokoje. Pachatel ho musel slyšet, ale nejspíš se nestačil dostat k oknu. Kindl na něj zavolal a pachatel ho několikrát udeřil. Použil přitom velkou sílu. Pak zmizel oknem.“

Hoffman přikývl. „Taky si myslím, že to proběhlo takhle. Zatím nevíme, jestli něco vzal, ale vyslechli jsme skoro všechny obyvatele. Jedna sousedka slyšela rány, ale nikoho neviděla.“

S Kindlem se dobře zná, až skončí technici, vezme se ji sem.“

Technici si začali skládat věci po deseti minutách a sdělili jim, že mnoho použitelných stop nemají. Jakmile odešli, Soumar si začal důkladně prohlížet místo činu. Pokoj byl zařízen starším nábytkem a bylo vidět, že si Kindl potrpěl na pořádek. Pachatel otevřel jen jednu skříň a z ní vyházel věci na zem.

V prosklené knihovně se stálo několik fotografií. Tři černobílé zachycovaly Kindla s manželkou, která před pěti lety zemřela. Na další stál Kindl s dospělým mužem a ženou. Podle podoby bylo jasné, že to je Kindlův

syn. Na poslední fotce Kindl se zhruba desetiletým klukem lepil model letadla.

„Tohle je paní Kratochvílová,“ vyrušil Soumara Hoffmanův hlas. „Bydlí ve vedlejším bytě a zná se s panem Kindlem přes třicet let.“

„Vlastně skoro čtyřicet,“ opravila kapitána starší paní a pokusila se zakrýt nervozitu úsměvem. „Nastěhovali jsme se rok po Kindlových. Syn se nám narodil taky rok po nich a můj manžel zemřel...“

„Řekněte nám, co jste včera slyšela,“ přerušil ji Hofman. „Kolem šesté.“

Žena se zarazila, pak přikývla a spustila. „Zaslechla jsem takový rány. Nejdřív jsem myslela, že Láďovi něco spadlo, ale pak jsem i slyšela bouchnout okno, tak mi to bylo divný.“

„A předtím jste nic neslyšela?“ zeptal se Soumar. „Třeba rozbíjení skla?“

Kratochvílová se zamyslela a pak zavrtěla hlavou. „Ne, až ty rány.“

„Mohl to sklo rozbít přes nějakou látku, aby ztlumil zvuk,“ poznamenal Hoffman ke kolegovi. Pak se obrátil k svědkyni. „A co bylo dál? Viděla jste někoho utíkat?“

„Když jsem šla na Láďu zaťukat, jestli je v pořádku, tak jsem tady nikoho neviděla. Ale to víte, už nechodím tak rychle jako dřív. Mám vyměněnou kyčel na levé noze a letos bych měla jít na výměnu té pravé.“

Hoffman přikývl a pak položil další otázku. „Nenapadá vás, jak se mohl pachatel dostat do dvora? Domovník nám řekl, že se vrata zamykají.“

Kratochvílová se ošila a pak se k detektivům naklonila. „Nechci na někoho donášet, pánové, ale Bureš má zrovna co říkat. Každou chvíli se vrací nalitej a zapomene zavřít. Stejně jako ostatní. Třeba ti jeho kamarádkové, co bydlí naproti. Je to tady jako průchoďák.“

Hoffman se Soumarem si vyměnili zklamané pohledy. Tohle situaci neulehčovalo.

„Paní Kratochvílová,“ ujal se slova Soumar. „Zkuste se tady porozhlédnout a říct nám, jestli něco nechybí.“

„To vám řeknu hned,“ odvětila Kratochvílová a na své problémy s kyčlemi až překvapivě rychle přešla k otevřené skříni a začala se prohrabovat papíry. „Láďa měl svoje úspory tady.“

V obálkách. Jednu na nájem, další na plyn... všechno to měl úhledně roztříděný. A ty obálky jsou pryč. Jinak to nevypadá, že by něco chybělo.“

„Kdo ještě kromě vás o těch penězích věděl?“ zeptal se Hoffman.

Kratochvílová pokrčila rameny. „Moc lidí asi ne. Chodí sem za ním syn, vnuk a pak taky lidi z domu. Nájem platí domovníkovi hotově. Taky si tady s ním občas připije, ale do hospody s ním nechodí. To zase ne.“

Soumar vyndal rodinné fotografie a ukázal je Kratochvílové. „Tohle je jeho syn?“

Svědkyni trvalo několik dlouhých vteřin, než si nasadila brýle na čtení a pak zaostřila.

„Ano, Zdeněk. S tím se ale Láďa moc nemusí. Je to takovej frajírek... nějaký manažer nebo co. Je to tak

měsíc, co tu byl a dost se pohádali. Láďa byl na něj sprostěj. To bylo snad poprvý, co jsem ho takhle slyšela nadávat.“

„A kvůli čemu se chytli?“ zajímalo Hoffmana.

„To nevím, to jsem nezaslechla a Láďa mi to pak nechtěl říct. Ale nemám toho chlapa ráda, podle mě to je gauner. Ještěže má Láďa Luboše,“ ukázala na kluka, se kterým pan Kindl lepil modely. „To je jeho vnuk... moc hodnej kluk. Nemá to v životě lehký, ale snaží se. Občas sem přijde a pomůže.“

Detektivové se zeptali ještě na několik detailů, poděkovali a rozloučili se.

Když Soumar s Hoffmanem vešli do chodby vedoucí k bytu domovníka, udeřil je do nosu zápach špíny, alkoholu a marihuany. Na zemi byl nepořádek, který zakrývalo jen špatné osvětlení. Osamocená žárovka stěží osvětlila chlapa opírajícího se o rám otevřených dveří. Živě diskutoval s mužem a ženou, kteří stáli ve vchodu do protějšího bytu.

Jakmile se detektivové přiblížili, všichni tři přestali mluvit a zvědavě si policisty prohlíželi. Žena se nervózně podrbala na zápěstí a pak rychle zmizela v bytě. Soumar s Hoffmanem ukázali průkazy.

„Vy jste domovník? Pan Bureš?“ zeptal se Hoffman a ukázal na staršího muže. Bylo mu přes padesát, potřeboval oholit a byl cítit alkoholem.

„To jsem já,“ pokusil se muž o úsměv. „Vy jste tady kvůli tý vloupačce, že jo? Už se mnou mluvil váš kolega, takovej ten v uniformě. Je to strašný, co se tady stalo. Snad bude pan Kindl v pořádku, je to fajn chlap.“

„Nevzpomínáte si, že byste tady včera kolem šesté viděl někoho podezřelého?“

„To jsem tu nebyl, seděli jsme tady s Jirkou v hospodě. Vrátili jsme se až po desátý.“

„Přesně tak,“ potvrdil druhý muž. Nebylo mu ani třicet let, dlouhé vlasy měl vzadu svázané. Aby zakryl nervozitu, zkrřížil ruce na prsou. Marihuana byla cítit z jeho bytu.

„A co vaše přítelkyně?“ chtěl vědět Soumar. „Ta tu byla? Taky s ní potřebujeme mluvit.“

„Ta tady taky nebyla. A teď jí není nějak dobře.“

„Protože je zhulená?“ šel rovnou k věci Hoffman.

Muž rozhodil ruce a pokusil se o úsměv. „Byl to jen jeden joint, chlapi. Máme to jen pro vlastní potřebu a je to ze zdravotních důvodů. Bolej mě nohy a jen ta tráva pomáhá.“

„No jasně,“ odfrkl Hoffman. „Máte u sebe občanku?“

„No tak, chlapi, bylo to fakt jen jedno brko,“ zkoušel to, ale přesto zalovil v kapse a vyndal občanský průkaz.

„Jiří Novotný,“ přečetl nahlas Soumar a jméno si zapsal. „Znáte se s panem Kindlem?“

„Ani moc ne, jen se občas pozdravíme. Občas ale pokecám s Lubošem, ten za ním chodí docela často.“

„A co byste nám o něm mohl říct? Má dědu rád?“

„Jasná věc. Ten kluk je v pohodě.“

„Má problémy s otcem, ale snaží se, jak se dá,“ doplnil Bureš. „Jestli chcete slyšet můj názor, tak

podle mě to udělali ty svině, co tady v ulici vykrádají auta. Každou chvíli je tu u nějakýho fára rozbitý vo-kýnko.“

„A hlásili jste to?“ zeptal se Soumar.

„Už několikrát, ale nic se neděje.“

„Podíváme se na to,“ odvětil Hoffman. „Díky za informace.“

Policisté se s nimi rozloučili a vrátili se na dvůr. Když zamířili ven na ulici, zjistili, že vrata zůstala nedovřená.

Uběhly dva dny a technici jim sdělili, že mají několik otisků prstů a pár vláken, ale jinak nic použitelného. Okruh podezřelých se nezúžil. Kapitán Hoffman prověřil alibi Bureše a Novotného. Podle všeho se opravdu nacházeli v hospodě několik desítek metrů od domu.

V rejstříku trestů měli několik přestupků, ale nic vážného.

Místní oddělení policie potvrdilo krádeže autorádií, ale žádnou konkrétní stopu nepřineslo. Detektivové pokračovali v pátrání a snažili se sestavit seznam osob, které měly do domu a do bytu pana Kindla přístup.

Poručík Soumar znovu vyrazil za Kindlem. Doktor mu sdělil, že se starému pánovi daří lépe, a tak Soumar doufal, že by mu mohl napadený sdělit důležité informace. Zatímco první den po útoku byl Kindl malátný a doslova jednou nohou v hrobě, dnes mu na tváři pohrával úsměv. Lékaři mu snížili dávky anestetik, což se příznivě projevilo na reakcích.

„Už bych šel nejrádší domů,“ pravil Kindl. „Ruku mám zlomenou, ale nohy v pořádku. Nevím, proč mě tu ještě chtějí držet.“

„Není dobré to uspěchat,“ odvětil Soumar. „A doma vám nic neutěče. Paní Kratochvílová vám dává na byt pozor. Má o vás starost.“

„Až moc velkou,“ poznamenal Kindl. „Někdy mi jde na nervy.“

„Škoda, že nezahledla útočníka. Nevzpomněl jste si na něco?“

Kindl zakroutil hlavou. „Nic si nepamatuju. Byla tam tma.“

„Byl jsem se ve vašem bytě podívat v šest hodin večer, kdy se útok stal, a v pokoji byla dobrá viditelnost. Asi tak jako tady,“ namítl Soumar a ukázal na okno, ze kterého proudilo jasné světlo. „Podle mě jste ho musel vidět dobře. Zkuste si vzpomenout!“

Kindl se na chvíli od poručíka odvrátil a tvář se mu stáhla napětím. Společně s podlitinami vypadala až děsivě. „Já fakt nevím. Nejspíš to byl nějaký zloděj, který potřeboval peníze.“

„Pomohlo by nám cokoli,“ nedal se Soumar. „Jak byl třeba vysoký?“

„Já nevím. Snad jako vy.“

Soumar si udělal poznámku a pečlivě sledoval Kindla. Byl teď hodně nervózní.

„Musí to být pro vás rána přijít o všechny úspory,“ začal pomalu Soumar. „V těch obálkách bylo prý kolem čtyřiceti tisíc.“

Kindl přikývl, ale neodpověděl. Smutkem zakalené oči obrátil k oknu. Snad aby načerpal sílu ze slunce.

„Myslíme si, že pachatel dobře věděl, kde máte peníze. Musel to být někdo, koho znáte. Prý k vám často chodil domovník, pak někdy syn a hodně vnuk. Nemohl to být nikdo z nich?“

Kindl se obrátil na Soumara, veškerá radost z obličeje zmizela. „Chtěl bych na to zapomenout,“ prohlásil Kindl slabým hlasem a sklopil oči k zemi.

Soumar vyčkával, tušil, že mu chce Kindl ještě něco říct. Nechtěl na něj ale příliš tlačit, protože potřeboval každou informaci. Kindl však mlčel.

„Hledáme i další svědky,“ zkusil to Soumar. „Nemohl by něco vědět vnuk? Luboš? Prý za vámi často chodil a pomáhal vám.“

Kindl se podíval na poručíka a dlouhé vteřiny mu trvalo, než promluvil. „Je to hodnej kluk, snaží se mi pomáhat, jak to jde. Syn hodně pracuje, tak na něj neměl čas. Luboš vždycky chodil za mnou a společně jsme spolu lepili modely nebo šli někam muzea. Je takovej citlivej, ne jako Zdeněk. Luboš potřebuje podporu.“

„A co teď dělá?“

„Na podzim ho vyloučili ze školy, a tak si hledá práci. Bylo toho tam na něj hodně, učitelé měli strašný nároky a Zdeněk mu vůbec s ničím nepomohl.“

Soumar přikývl. „Není to jednoduchý, sám si vzpomínám, jak jsem se školou bojoval. Potřeboval bych s ním mluvit, bydlí u rodičů?“

Kindl neodpověděl a znovu se otočil k oknu. Nakonec promluvil, aniž by se na Soumara podíval. „Není mi dobře, nechte mě prosím odpočívat.“

Soumar ho chvíli pozoroval, ale když Kindl znovu zopakoval, že chce být sám, rozloučil se a odešel. Byl si jistý, že se starému pánovi přitížilo.

Ale určitě ne tělesně.

„No, mohl by to být on,“ zhodnotil Hoffman, když se podíval na fotografii vyzábělého mladíka ve svém počítači. „Dvakrát zadržen za krádež a to je mu teprve devatenáct.“

„Třídní učitelka mi sdělila, že Luboš Kindla vyhodili, protože do školy nechodil,“ dodal Soumar.

Nacházeli se na policejní služebně a dávali dohromady zjištěné informace. Otisky prstů z bytu napadeného patřily kromě Kindla ještě Kratochvílové, Burešovi a dalším dvěma lidem, které se zatím nepodařilo identifikovat.

„Co na něj ale máme?“ položil zásadní otázku Hoffman. „Jedny z těch otisků můžou patřit jemu, ale chodil tam podle všeho pravidelně a na pozvání. Musíme dokázat, že Kindla napadl a okradl ho.“

Soumar přikývl, také si to dobře uvědomoval. „Potřebujeme ho najít. Byl jsem navštívit Zdeňka Kindla, který ochotně spolupracoval. Má se synem problémy už delší čas, protože Luboš jede v drogách. Doma se jim postupně začaly ztrácet cennosti.“

„Luboš je kradl, aby měl na fet,“ odušil Hoffman.

„Chvilí se ho zkoušeli dostat do léčebny, ale on nechtěl, a tak ho vyhodili. Neměli jinou možnost, jinak by jim to tam všechno rozkradl. Luboš pak začal chodit za dědou, kterého poštal proti tátovi. Kvůli tomu se taky oba pohádali.“

Hoffman se zamyslel a několikrát přikývl, zjištěné okolnosti do sebe začaly zapadat. Skládali dohromady mozaiku případu a už jim chybělo jen několik částí, aby dostali dokonalý obraz zločinu. Jen několik střípků a bude vše hezky vykreslené jako na plátně od Leonarda da Vinciho. Mistrovské dílo.

„Klíče od bytu má jen Kindl a paní Kratochvílová. Takže Luboš musel rozbít okno. Chtěl vzít peníze a zmizet, než děda přijde,“ uvažoval Hoffman. „Teď se někde skrývá, protože si myslí, že ho děda poznal a už na něj máme zatykač.“

„Netuší, že ho děda nechce udat,“ doplnil Soumar.

„Přesně,“ ukázal na kolegu Hoffman. „Musíme toho využít a doufat, že se přizná.“

Detektivové se zaměřili na Lubošovy kamarády a začali po podezřelém intenzivně pátrat. Během prvních dnů zjistili, že Luboš postupně obýval několik squatů po Praze, ale nikde se nezdržel dlouho. Squaťeři nebyli moc sdílní a policisté museli každou informaci ověřovat. Podle všeho byl ale Luboš někde na ulici, což pátrání ztížilo.

Nakonec na sebe Luboš Kindl upozornil sám. Jen pár set metrů od dědova bytu posprejoval dům banky a zachytila ho kamera. Policejní hlídce trvalo jen několik minut, než ho dostihla a přivezla na stanici. Když na služebně zjistili, že Luboše hledá kriminální policie, předali ho další den Hoffmanovi se Soumarem. Podezřelý ještě dopoledne skončil ve výslechové místnosti.

Luboš Kindl byl pohublý, takže na něm červená mikina plandala stejně jako sedřené džíny. Oči měl ztěžklé únavou po probdělé noci na policejní stanici, ale vnitřně byl neklidný. Pravou rukou si pořád tahal za rukáv mikiny, levou se drbal na bradě. A neustále se olizoval.

„Byla to blbost, chtěl jsem se jen někde zvěčnit,“ začal Kindl bez vyzvání. „Je to vlastně umění. Kromě toho tagu jsem tam chtěl nakreslit velkou růži. Kvůli umění mě přece nemůžete zavřít.“

„To vaše umění bude řešit okresek,“ vysvětlil mu Hoffman, „tady jste kvůli něčemu jinému. Kde jste byl osmého dubna?“

Luboš se zamyslel a pak rozhodil rukama. „To si nepamatuju. Asi někde na ulici. Nemám to teď lehký, protože mě otec vyhodil z domu. Pochopte to, on je psychopat, pořád mě jen šikanuje. To jeho byste tady měli mít, ne mě! Já se jen snažím dát svůj život dohromady.“

„Kolegové u vás našli několik gramů marihuany a ve vašem batohu byly stopy po pervitinu,“ udeřil na něj Soumar. „Takhle si snažíte dát život dohromady? Lítáte v tom až po uši, máme na vás držení drog.“

„To bylo jen pro moji potřebu,“ hájil se Luboš. „Občas si zahulím, to je pravda. Všichni mi jen hází klacky

pod nohy, jsem na tom psychicky špatně. Já ty graffiti vyčistím.“

„S tím se taky počítá, ale u nás jste kvůli něčemu jinému,“ pravil Hoffman a dopřál si dramatickou pauzu. „Tady jste kvůli krádeži a napadení.“

Luboš se zaklonil a zkřížil ruce na prsou. „Já jsem nic neudělal. Nikoho jsem nepřepadl.“

„Osmého dubna kolem šesté hodiny večer jste se vloupal do bytu svého dědy, ukradl mu peníze a pak jste ho napadl,“ zvýšil hlas Soumar. „Děda má několik zlomenin a leží v nemocnici.“

Luboš sebou několikrát trhl, pak se zarazil a nakonec začal kroutit hlavou. Všechny jeho pohyby byly přehnané. Několikrát si olízl pus a teprve pak promluvil. Nejdřív to vypadalo, že bude křičet, ale pak spustil tichým hlasem. „To nevím, že se dědovi něco stalo. Někdo ho napadl? To je hrozný! Vždycky jsem mu říkal, že to tam není bezpečný. Pořád tam někdo chodil. Pronásledoval ho. Mě taky furt pronásledují. Takoví chlapi v pláštích.“

„Děda vás viděl,“ řekl Hoffman. „Nemá cenu zapírat. Kde jsou ty peníze?“

Luboš se několikrát podíval na oba detektivy a pak sklopil hlavu ke stolu. „Děda špatně vidí. Několikrát jsem s ním chtěl jít na oční, aby...“

„Děda vidí dobře,“ přerušil ho Soumar. „V nemocnici mu dělali vyšetření kvůli zranění na hlavě. Přiznejte se a bude to pro vás polehčující okolnost!“

Luboš dlouhé vteřiny mlčel. Pořád se olizoval a drbal na předloktí. Když se znovu podíval na detektivy, jeho obličej byl znetvořený vztekem. „Já bych dědovi nikdy neublížil! Co to tady na mě do píči zkoušíte?! Nic jsem mu neudělal!!! Kecá. Je starý a hovno vidí.“

„Jen klid, mladej!“ téměř vykřikl Hoffman a vstal. Svou mohutnou postavu přesunul k podezřelému a položil mu ruku na rameno. Luboš ji odstrčil a snažil se co nejvíc odtáhnout. Pořád z něj sálal vztek, ale před Hoffmanem měl respekt.

„Nic jsem mu neudělal,“ prohlásil znovu Luboš, ale tentokrát už mírnějším hlasem. „Nechte mě být.“

Detektivové po něm dál chtěli, aby se přiznal, ale Luboš pořád opakoval to samé. Neustále tvrdil, že se děda musel splést a viděl někoho jiného. Dušoval se, že byl v daný čas někde jinde. Nakonec museli výslech přerušit a přemístili se do kanceláře.

„Nemáme na něj nic,“ prohlásil Hoffman.

„Kindl by ho musel identifikovat,“ doplnil Soumar. „Nechce o tom ale vůbec mluvit, veškeré popisy, které nám udal, jsou strašně obecný.“

„Nechce si přiznat pravdu,“ shrnul to Hoffman.

Obloha se opět zatáhla a začalo pršet. Aprílové počasí se vším všudy. Soumar pomohl starému pánovi z auta a vedl ho na služebnu. Kindl šel pomalu, protože ho bolela žebra. Doktoři ho dnes propustili do domácího léčení a poručík se nabídl, že ho doveze domů. Cestou se ale zastavili na policejní stanici, aby mohl Kindl podepsat protokol.

Alespoň tak zněl oficiální důvod návštěvy.

„Jsem rád, že je vám lépe,“ přivítal Kindla Hoffman a vedl ho k židli.

„Pořád to ale není ono,“ odvětil Kindl, když ztěžka dosedl. „Všechno mě furt bolí, ale ve špitálu už nechci zůstat. Mám tam pocit, že každou chvíli umřu.“

„Chceme vás požádat, abyste si přečetl výpověď, případně něco doplnil a pak nám to podepsal,“ řekl Soumar a předložil Kindlovi několik stran dokumentu. „Zatím jsme nikoho nedopadli. Chybí nám stopy.“

Kindl si nasadil brýle na čtení a bedlivě studoval zprávu. Když narazil na jméno svého vnuka, nepatrně sebou trhl. Detektivové si toho všimli.

„Byl tu váš syn,“ začal Hoffman, „říkal, že Luboš je závislý na drogách a v bytě jim ukradl cennosti. Neztratilo se něco i vám, když byl u vás na návštěvě?“

Kindl nejdříve dělal, že slova neslyšel, ale pak se přeci jen obrátil na kapitána. „Zdeněk je na něj přísnější. Luboš je hodnej kluk. Nemá to lehký.“

„Myslíme si, že to mohl být on, kdo vás napadl,“ poznamenal Soumar.

„To je nesmysl,“ reagoval až příliš přehnaně Kindl. „Luboš byl vždycky takovej citlivej kluk. Ten nikdy nikomu neublížil, vždycky se držel stranou rvaček. Když k něčemu ve škole došlo, radši šel pryč. To jsem na vlastní oči viděl. Je to hodnej kluk.“

„A kdy jste naposled viděl, že by se vyhnul rvačce?“ zeptal se Hoffman.

Kindl se zamyslel a pokrčil rameny. „Někdy na druhém stupni. Zdeněk pořád neměl čas, tak jsem pro Luboše chodil já. Něco mi doma pomohl, udělali jsme úkoly a lepili modely. Je na ně moc šikovnej, má jemný ruce.“

„Některé modely jsem u vás viděl,“ potvrdil Soumar. „Jsou moc hezký. Ale to už bude několik let, co jste je spolu lepili. Tak aspoň pět nebo šest.“

Kindl se na něj podíval a chvíli mu trvalo, než si vzpomněl. „Asi tak nějak. Pak už moc nechodil, ale teď zase začal. Zkusím mu navrhnout, že zase budeme nějaký modely lepit.“

„A nechtěl po vás ještě něco jiného. Třeba půjčit peníze?“ nadhodil Hoffman.

„Něco jsem mu půjčil. Úřady mu nechtěly nic poslat a Zdeněk mu taky nic nedal.“

Soumar s Hoffmanem si vyměnili pohledy. Luboš věděl, kde peníze v bytě jsou.

„Ještě pročtete ten protokol a pak ho podepište,“ vyzval Kindla Soumar. „Budeme pátrat dál. Ale kdybyste chtěl cokoli doplnit, tak to klidně řekněte.“

Kindl přikývl a začal znovu číst záznam. Hoffman se mezitím vzdálil.

Starý pán otočil na další stranu. Po několika řádcích se zarazil a otočil se na Soumara. „Luboš je moc hodnej. Jednou měl křečka a hezky se o něj staral. Opravdu moc hezky.“

Soumar přikývl a pak ukázal na druhý konec místnosti, kde právě dva uniformovaní policisté a kapitán Hoffman přiváděli Luboše Kindla. „Můžeme se ho na to zeptat. Taky je tady, aby nám podepsal výpověď.“

Když Luboš uviděl dědu, trhl sebou. Jako kdyby mu na okamžik přestalo bít srdce a umřel. Pak se začal rozhlížet okolo a neustále si olizoval rty. Oči těkaly ze strany na stranu. Jeho napětí doslova vibrovalo celou místností. Už dlouho neměl marihuanu ani pervitin.

Policisté ho dovlekli k vedlejšímu stolu do bezpečné vzdálenosti od starého pána. Ladislav Kindl ho dlouho beze slova pozoroval, než se odhodlal promluvit.

„Ahoj, Luboš. To jsem nevěděl, že jsi tady taky. Podívej, co se mi stalo. Všechno mě bolí. Právě jsme se o tobě bavili, vyprávěl jsem jim...“

„Nic jim neříkej, dědo!“ skoro vykřikl Luboš a začal si tahat mikinu. Na židli se ošival. „Pořád ti pomáhám. Copak jsem ti mohl ublížit? Pomáhám ti, jasný?“

Kindl byl na chvíli zmaten. Než stačil něco říct, předběhl ho Soumar. „Děda říkal, jak vám půjčoval peníze. Z těch obálek ve skříni. Dobře jste věděl, kde hledat.“

„Co to na mě zkoušíte?“ vyjel Luboš. „Co to na mě do píči zkoušíte? Kundy jedny vymrdaný!!!“

„Jen klid,“ vyzval ho Hoffman. „Tahle to proběhlo? Takhle jste se naštvál, když vás děda přistihl doma?“

Luboš několikrát zběsile zakroutil hlavou a olízl se. „Čuráci!!“ vykřikl a pokusil se vstát. Policisté ho pevně chytli a zatlačili zpět do židle. „Čuráci zasraný! Ten dědek je slepej. Hovno vidí. Pusťte mě vy svině!!!“

Luboš se znovu zvedl a tentokrát s větší silou. Vrazil do nejbližšího policisty a chtěl ho odtlačit stranou. I přes svou vyzáblou postavu měl hodně síly. Ale přesto to nestačilo. Během několika vteřin seděl zpátky na židli a nemohl se hnout. Policisté ho pevně drželi.

A Ladislav Kindl to všechno pozoroval. S otevřenou pusou. Téměř nedýchal.

„Vy šmejdi!!! Čuráci!!!“ křičel Luboš a vzpouzel se.

„Tak ho odveďte,“ nařídil Hoffman. „Zpátky do cely.“

Policisté vlekli vzpouzejícího a nadávajícího Luboše Kindla pryč z místnosti, ostatní je jen mlčky sledovali. Když zmizeli ve dveřích a zanikl i hluk z chodby, Soumar si vzal židli a sedl si vedle starého pána. Kindl byl v šoku. Pořád se díval na dveře, kterými odvedli vnuka, a nebyl schopen slova. Trvalo dlouhé desítky vteřin, než se obrátil na poručíka.

„Já ho nepoznávám,“ hlesl Kindl. „Tohle snad není Luboš. Byl to vždycky hodný kluk. Já ho nepoznávám.“

„Změnil se,“ konstatoval Soumar. „Už několik let bere pervitin a ten ho takhle poznamenal. Má toxickou psychózu, často je rozladěný, vztahovačný, má bludy a ztrácí kontakt s realitou.“

Kindl nechápavě zakroutil hlavou. Dál pozoroval dveře na chodbu a vstřebával informace.

„Zkuste si teď znovu vybavit ten útok,“ vybídl ho Soumar. „Nemohl být útočníkem Luboš?“

Kindl se pomalu obrátil zpět na poručíka a podíval se na něj smutnými očima. Pak několikrát přikývl. „Byl to on. Teď jsem si jistý. Byl to Luboš. Napadl a okradl vlastního dědu.“

„Je mi to líto,“ řekl Soumar. „Udělal jste pro něj ale

všechno, teď na sobě musí pracovat sám. Může se z toho dostat, možnosti léčby jsou.“

Soumar začal sepisovat Kindlovu výpověď. Když se dostali do poloviny strany, starý pán se na chvíli zarazil a dlouhé vteřiny mlčel. Potom se podíval na Soumara.

„Víte, co je nejhorší?“ zeptal se.

Soumar zakroutil hlavou a vyčkával.

„Já jsem to věděl. Od začátku jsem věděl, že to byl on. Jen jsem tomu nemohl uvěřit. Chápete mě?“

Soumar přikývl. „Tohle je někdy to nejtěžší.“

14. CESTA VZHŮRU – Lukáš Hrdlička (3. místo)

Ten den byl protkaný bolestí, utrpením a totálním ztracením. Cítil jsem se jako pytel sraček. Svět přikryla opona deprese a já nevěděl, jak se z ní dostat. Byla všude.

Všechno stálo za hovno.

Už třetí den jsem se potřeboval umejt, ale nedokázal jsem se zvednout z postele. Trvalo mi skoro hodinu, než jsem se doplazil aspoň na hajzl. Svou pobledlou tvář v zrcadle jsem nepoznával. Měl bych to chtít změnit? Mám se snažit? Vždyť to nemá smysl. Nic nemá smysl. Zbývá jediné cesta vzhůru, ta by mě mohla zachránit. Ta by mě mohla spasit.

A přitom včera vypadalo všechno tak skvěle. Život byl jedna velká party. Měl jsem plno energie a myslel jsem, že dokážu lítat celej den a celou noc. Jenže to odeznělo. Vždycky to odezní. Pár hodin se cítím skvěle a pak jde všechno do háje. Ráj se změní v peklo. Lusknutím prstu se smysl přetaví v chaos, radost v bolest a spása v prokletí. Stane se ze mě uzavřená troska s duší naplněnou sajrajtem.

Možná jsem už zašel vážně daleko. Příliš daleko. Ztratil jsem směr. Topím se v chaosu.

V pokoji bylo dusno a zapáchalo to tam. Mára pořád spal, Andy se už probudila a něco hledala v tašce. Bylo jí něco málo přes dvacet, ale vypadala na padesát. Vyschlá troska. Když jsem otevřel okno, udeřilo mě do očí jasné světlo. Byl jsem z něj úplně v prdeli. Jako kdyby přišlo z jiného světa. Z nějaký zkurvený alternativní dimenze. Totálně zvrácený.

Venku bylo horko. Polovina června. Všichni chodili v kraťasech, smáli se a jedli zmrzlinu. Taková blbost. Vždyť to je stejně o ničem, copak to nikdo nechápe?

Bylo mi děsně blbě a věděl jsem, že mně může pomoci jen jediná věc. Proklínaná a zatracovaná. Černá mana. Odstrčil jsem Andy od batohu a začal v něm hledat sám.

„Co děláš!?“ vyjela na mě a pokusila se mě odsunout.

„Kde to je!?“ vykřikl jsem na ni. „Kde je moje piko? Bylo tady. Kde je?“

„Už není, včera padlo poslední.“

„Jak poslední, kurva,“ vztekla jsem vysypal obsah batohu na zem. Mezi špinavým oblečením a dalším bordelem jsem ale nic nenašel.

„Musíme za Antonem,“ ozval se Mára, kterej vstal a posadil se. Jeho oči s nepřírozně rozšířenými zor-

ničkama mě pozorovaly. Nejradši bych mu jednu natáhl. „Máš love?“

„Nemám ani hovno,“ přiznal jsem, „všechno jsem dal za matroš včera.“

„Taky nic nemám, brácho, ale o něčem bych věděl. Ta večerka tam vzadu. Po desátý už tam skoro nikdo nechodí. Trochu toho čonga postrašíme a dá nám všechno.“

Mára to myslel vážně, poznal jsem to. Pokaždý nasadí takovej zvláštní tón hlasu. Chtěl to udělat, úplně se na to třásl. Pravou rukou si hrál s nožem. Takovým ošuntělým vystřelovákem.

„Snadný prachy,“ zdůraznil Mára a namířil na mě čepelí. „Nic zdoluhavýho jako nějaký prodeje do bazarů. Snadný prachy.“

Něco na tom bylo. Ale na druhou stranu...

„Desátá večer bude ale až za dlouho, a já to potřebuju hned,“ namítl jsem.

Mára vztekle zabodl nůž do podlahy. „To je kurva pravda. Tolik času. Všechno vždycky dlouho trvá. Půjďme za Antonem, třeba něco vymyslí. Třeba nám dá na dluh.“

„Ten ti nedá na dluh ani hovno,“ poznamenala Andy.

„To je fakt,“ přitakal jsem, „ten čurák je jen na prachy. Potřebujeme něco jinýho.“

„Taky bys jednou mohla nějaký prachy vydělat ty,“ opřel se Mára do Andy. „Když si šlapala, měla jsi prachů dost. Uděláš dva týpky a máme prachy na tejden.“

„Ses posral ne?“ vyjela na něj Andy a hodila po něm kabelkou. „Jeden zmrld mě naposledy málem zabil. Hajzl jeden sadistický. Jdi si šlapat sám, vždycky můžeš nastavit prdel na hlaváku.“

„Jdi do píči,“ reagoval Mára a mrštíł kabelkou zpátky. Trefila Andy do hlavy.

Bylo mi z nich na nic. Chtělo se mi blejt a začal jsem se trást. Potřeboval jsem piko. Potřeboval jsem se poveselit. Potřeboval jsem to strašně moc. A zároveň z toho ven. Snad ještě byla šance. Možná právě teď.

„Tohle je na hovno,“ prohlásil jsem. Hlas se mi chvěl, skoro jsem skřehotal. „Potřebujeme něco lepšího. Anton nám nedá, tak půjdeme rovnou za Sergejem. Znáš ho, je to tvůj kámoš. Budeme dělat pro něj, nepotřebujeme Antona.“

Mára se zamyslel a podíval se na mě svýma unavenýma očima. „Já ti nevím. Tohle není práce pro mě, je

to moc velké byznys. Já jsem ranař. Radši udělám elpíčko než něco prodávat.“

„Za el paso skončíš akorát v base a bude to stejně na hovno. Takhle bysme mohli mít matroš a ještě si něco vydělat.“

Mára pokrčil rameny. „Když já nevím.“

„Když to bereš, tak to můžeš i prodávat,“ přidala se Andy. „Znáš Sergeje dlouho, stačí ho jen poprosit.“

Mára vstal a začal zběsile chodit po místnosti. Jako kdyby mu hořelo u prdele. Špinavý hadry na něm vlály, v očích dýma. Zpocenej a smradlavěj. Dřív se mi z takovýchle lidí zvedal žaludek, teď jsem byl jako oni.

Mára se zastavil u okna a prudce se na nás otočil. „Na tohle já kurva nejsem. Jak mu to mám jako říct? Mě tyhle stresy serou!!!“

„Normálně se zeptáš,“ řekl jsem. „Znáte se dlouho, bereš od něj. Důvěřuje ti, chlape. Půjďme tam s tebou.“

„No jasně, čeho se kurva bojíš,“ přidala se Andy. „Nebudeš tam sám.“

„Když já nevím,“ opakoval Mára a znovu začal chodit po místnosti. „Mě zná dlouho, ale vás ne. Je strašně opatrněj.“

„Tak se zaručíš,“ nedala se Andy. „Lítáme v tom spolu už od detoxu.“

„Budou to snadný prachy,“ zdůraznil jsem. „A všechny ty týpky stejně známe, budou k nám chodit rádi. Budeme úplná karlínská spojka.“

Mára přestal pochodovat a opět se na nás podíval. „Tak dobře. Zkusím to domluvit. Musíte jít ale se mnou.“

Venku bylo na chřipnutí. Vedro jako v prdeli. Kdyby chcalo, bylo by to mnohem lepší. Aspoň by to ze mně spláchno trochu té špíny. Lidí proudili z jedné strany na druhou a všichni na nás civěli. Kokoti. Ty jejich zkurvený pohledy se do nás zadíraly jako nože. Bylo mi blbě. Celý tělo jsem měl jako v jednom ohni. Pálilo. Nebylo před tím úniku.

Zastavili jsme se na Karlínském náměstí před kostelem svatého Cyrila a Metoděje a Mára šel shánět Sergeje. Někde tu měl být týpek, kterej pro něj dealuje. Já a Andy jsme zatím čekali opřený o zábradlí.

Díval jsem se otevřenýma dveřma do kostela a nemohl jsem od něj odtrhnout oči. Pohlcoval mě. Jako kdyby to byl jediný pevný bod ve vesmíru. Jediná cesta pryč z tohoto pekla.

Představoval cestu vzhůru.

Viděl jsem svoje tělo. Leželo v rakvi před oltářem. Lidé k němu chodili, ale jakmile poznali, kdo tam leží, obrátili se a prchali pryč. Nakonec se otočil i kněz a já zůstal sám. Ve světle. Cesta vzhůru. Viděl jsem sebe sama, jak stoupám...

„Tak jdeme kurva,“ vykřikl někdo a zalomcoval se mou. Celý svět se najednou rozplynul, všechno zmizelo a pohltila to temnota.

„Seš hluchej,“ zařval Mára a znova se mnou zatřásl. „Jdeme!!!“

Zmohl jsem se jen na krátké přikývnutí a pak jsem se konečně odlepil od zábradlí. Zašel jsem už příliš daleko,

takže jsem si skoro přál, abych radši chřipnul. Možná to tak skončí, možná mě sledujou a až bude po všem, tak mi vrazí kudlu do zad.

Otočil jsem se a rozhlédl. Byl tam. Můj stín. Vystoupil z auta na druhé straně náměstí a pozoroval mě. Pečlivě zastřižená bradka a vlasy upravené na ježka. Nemohl jsem před ním utýct, ale zároveň jsem chtěl, aby tam byl. Třeba mě z toho dostane a pošle na cestu vzhůru. To bylo to jediné, v co jsem mohl doufat. Zprotivil jsem se mu, sešel jsem a nedokázal se mu podívat do očí.

Můžu to ještě odčinit? Pokusím se.

Hlasitá hudba mi rvala uši. Nějaký rap nebo co. Vzduch byl těžkej a štiplavěj, protože tu každě hulil. Nějaký maníci seděli na gauči v rohu a tupě nás pozorovali. Ty jejich klidný chladný oči snad nemohly patřit nikomu živému. Možná že jsou mrtví, napadlo mě.

Chlápek s vyholenou hlavou nám pokynul a ukázal na dveře. Ostražitě si nás prohlížel už od chvíle, kdy nás pustil do baráku. Mára se nejistě usmál a prošel dovnitř. Já jsem ho následoval, ale ta vyholená gorila mi zatarasila cestu svejma steroidama vyhoněnejma bicepsama.

„Neznáme se odněkud?“ zeptal se mě. „Seš mi povědomej.“

Zamrazilo mě v zádech. Chvíli mi trvalo, než jsem se podíval do jeho modrejch očí. Chtěl jsem něco říct, ale pak mě polila studená sprcha. Do prdele, vždyť já ho taky poznával. Už jsme se určitě setkali. A určitě to nebylo hezký střetnutí.

Týpek si mě měřil, ale nakonec jen zavrtěl hlavou. „Vy fetyky jste všichni stejný. Seš si jistej, že na to máš? Celej se třeseš. Sergej potřebuje pořádný chlapy. Spolehlivý.“

„To já budu,“ vyhrkl jsem, „dám se do kupy a budu. Kdykoli můžu přestat, kámo. Kdykoli. Chci jen vydělat prachy.“

Svalovec se usmál a postrčil mě dovnitř. „Padej!“

V Sergejově pracovně bylo dusno a šero. Okna halily těžký červený závěsy, takže to tady osvětlovalo jen několik bodovek na stropě. Sergejovi bylo něco přes čtyřicet, vlasy měl nagelovaný nahoru a na odhalený hrudi mu visely tři zlatý řetězy. Poslouchal, co mu Mára vykládá a skoro se nehýbal.

„...známe tady všechny. Chorvata, Jardu, toho jeho brácha a všechny další z té jeho party. Často jsou tak na sračky, že se ani sem do Karlína nedostanou. Nechceme nikomu nic přebírat, chceme rozšířit tvůj byznys dál, do novejšej rajónů.“

Sergej počkal, až Mára skončí a pak jen uznale pokývl hlavou. Zapůsobilo to na něj, to jsem poznal hned. Představovalo to pro něj větší zisk. Mára na to šel chytře.

„S těmahle bys do toho šel?“ ukázal Sergej na mě a Andy, která se opřela o stěnu. Byla bleďá a začala se třást. Taky to na mě šlo. Už jsme dlouho neměli. Kurevsky dlouho.

„Jo, s nima,“ odpověděl Mára. „Znám je už dlouho,

Seržo. Na ty je spolehnoutí. Můžeme se střídat. Když nebudu moci já, tak bude prodávat jeden z nich.“

„A můžeme začít hned,“ vyhrkl jsem. Nedokázal jsem se ovládnout. Byla to cesta k perníku a já ho moc potřeboval.

Sergej nereagoval. Několik dlouhých vteřin si nás jen prohlížel. Pak rozhodil rukama: „Proč ne. Dám vám nějakou matroš na zkoušku a uvidíme. Za všechno chci zpátky prachy. Zaplatíte mi každé gram, kteréj vám dám, a je mi jedno, jestli to prodáte nebo si užijete. Jasný?“

Mára rychle přikývl. „Jasný, Serži.“

„A jestli mi prachy nedáte, tak si vás Boris podá,“ dodal Sergej. Řekl to naprosto klidným hlasem. Úplně stejně jako cokoli jiného. Pro něj to byl všechno byznys. Drogy nebo lidi, nezáleželo na tom.

Boris nás vyvedl ven na dvůr a potom zamířil do domu naproti. Pokaždé, když se na mě podíval, tak se mi třáslы kolena. Matně jsem si vybavoval podrobnosti z našeho setkání. Vypadal jsem trochu jinak, ale stejně si mě mohl pamatovat.

Šli jsme pro matroš. Sergej nebyl blbej, a tak ho samozřejmě neměl ve svém bytě. Při šťáře by tam našli možná tak několik dávek pro osobní potřebu. Jinak úplný hovno.

Dostali jsme se do protějšího činžáku a já čekal, že tam bude sklad. Ale ani tady nebyl cíl naší cesty. Boris nám otevřel dveře na ulici a rázem jsme se ocitli na ostrém slunci. Udělalo se mi z toho vedra blbě. Boris na nás ale sral a už šel směrem ke stanici metra Křižíkova. S vypětím sil jsme ho následovali.

Už jsem byl blízko. Celej jsem se na to třásl. Převzeme zboží a pak si hned dáme. Těšil jsem se, až to přijde. Skoro jsem cejtíl, jak mi to koluje v žilách. Kurvááá!!! Už aby to bylo.

Na rohu ulice jsem se rozhlídl. Tentokrát jsem byl sám. Žádný stín. Nikdo. Měl bych za to bejt vděčnej? Spíš naopak. Snad jsem se ještě nedostal na úplný dno. Snad se ještě můžu osvobodit. Tak kde je?

Boris zatočil doleva. Rychle jsme šli za ním. Andy už sotva pletla nohama, myslel jsem, že se každou chvíli pobleje. Já na tom byl stejně. Zpíčený horko. Ještě chvíli a snad chcípne. Už jsem chtěl něco namítnout, když se Boris zastavil před jedním domem a rozhlížel se okolo. Tohle muselo bejt vono. Doufal jsem. Doplazil jsem se ke vchodu a dlouho si ho prohlížel. Boris mezitím zmizel uvnitř.

Pustil jsem Andy před sebe a otočil se do ulice. Byl jsem volný. Žádný stín. Nikdo tam nebyl. Žádná jistota. Do prdele. Teď jsem ho potřeboval. Teď jsem nemoh být sám, potřeboval jsem nějakou cestu, abych se z toho dostal. Nějaký impuls. Sám to nezvládnou, to jsem věděl.

Když jsem vešel do domu, do očí mi vhrkly slzy. V tom přítmí nebyly vidět a já je rychle otíral, aby si jich nevšiml Boris. Musel jsem vypadat silně. Šlo o kšeft a já ho potřeboval získat. Potřeboval jsem si dát.

Vystoupali jsme do druhého patra a Boris čtyřikrát

zabušil na dveře na konci chodby. Jediná žárovka sotva ozářila vchod a počmáranou zeď okolo ní. Páchlo to tady chcankama a blitkama. Někdo to hodil kousek od nás a neobtěžoval se uklidit. Musel jsem se hodně přemáhat, abych tam nepřidal.

Konečně nám otevřel týpek v černý mikině s kapucí a pustil nás dál. Celej krk měl pokérovanej. Samý divný nápisy, který mi nic neřikaly. Zavedl nás do pokoje a mně se roztráslы kolena. Měli to tam v rohu. Několik balíků! Chtěl jsem se na to vrhnout. Nejradši hned teď.

Na tom jediným mi záleželo.

Boris vyndal několik sáčků a dal je Márovi. „Prvo-třídná matroš. Sergej si cení, že lidi kupujou od nás, takže ať vás nenapadne to namíchat. Musíme si udržet zákazníky.“

„Jasná věc,“ prohlásil Mára a pokusil se nasadit drsněj výraz. Vyznělo to ale směšně.

„Zkontruluju si vás. Jestli to naředíte, urvu vám koule.“

Mára se teď zmohl jen na krátký přikývnutí. Boris si zapsal, kolik nám dal a pak nás poslal pryč. Z domu nás už nedoprovodil.

Sotva jsme vyšli ven, Andy se vrhla na Máru, aby se dostala k matroši. Drsně ji odstrčil, ale věděl jsem, že chce to samý. Potřebovali jsme si šlehnout. Nic jinýho nemělo smysl. Znovu jsem se rozhlédl a hledal svůj stín. Nebyl tam. Klidně jsem si teda mohl dát. Bez výčitek svědomí. Bez vysvětlování. Nic mi nebránilo. Na všechno ostatní jsem se mohl vysrat. Nikdo mi nic nikdy nedal. Tak proč se mám kurva starat já?

Vlezli jsme do prvního otevřeného vchodu cestou domů. Třásl jsem se na to. Kdysi jsem měl nějaký povinnosti, ale ty už dávno zmizely. Perník je rozpustil. Z povinností udělal jen rozbředlou kaši, který jsem nerozuměl. Proč bych měl jako něco dělat? Proč.

V kapse mi zavibroval telefon. Můj stín. Věděl jsem, že je to on. Přeci jen mám ještě šanci. Je tu pořád se mnou. Dohlíží na mě.

„Musím se jít vychcat,“ řekl jsem a zmizel ve sklepe.

Nechtěl jsem se zdržet dlouho. Jen jsem rychle vytáhl telefon a namačkal zprávu. Jen základní údaje, který by měly stačit. Na odpověď jsem nečekal, vypnul jsem telefon, aby se ke mně nikdo nedostal. Abych si mohl v klidu dát.

Můj život skončil tři dny na to. Můj stín mě dostihl a já za to byl rád. Nebo správně řečeno: má lepší část za to byla ráda. Zbytek se chtěl utopit v piku a na všechno ostatní se vysrat.

O zásoby jsme přišli celkem rychle. Tenhle systém měl svý výhody a já skoro litoval, že to netrvalo dýl. Když jste naspídaný, tak vám jde všechno rychle. I prodej perníku. Obešli jsme všechny kámoše a celkem snadno je přesvědčili, aby brali od nás. Cejtíli jsme se jako kingové. Byli jsme hustý dealeri drog, který vydělávaj pěknou škváru. Mára si představoval, že je jako Al Pacino ve Zjizvený tváři. Kurva. On si fakt myslel,

že je on. Už měl mozek tak na sračky, že nerozeznával realitu od fantazie.

Jenže tohle naše dealerský období rychle skončilo. Stalo se to, když jsme šli za Borisem pro další matroš. Když se ozvaly první rány, šel jsem podle dohody k zemi, zavřel oči a zacpal si uši. Pak už to šlo ráz na ráz. Vyražený dveře, ohlušující granáty, maníci v černém a se samopaly v rukách. URNA na nás vylétla a během několika vteřin měla celej prostor pod kontrolou.

Boris ležel s přeraženým nosem vedle mě. Ostatní si klekali a drželi ruce nad hlavou. Policisté jim nasazovali pouta a říkali jim jejich práva. Jeden si mi klekl na záda a já ucítil na zápěstí chladný kov.

„Toho ne,“ ozval se hlas, který jako by přicházel z jiného světa. V uších mi pořádně hučelo, ale přesto jsem ho dokázal identifikovat. A pocítil úlevu.

Policista vstal a otočil se po příchodím. Ve dveřích stál muž v civilu – tmavě modré kalhoty a zelená košile. Udělal několik kroků dopředu a já ve světle spatřil jeho tvář. Upravená bradka a vlasy na ježka. Major Tomeš.

„Ten patří k nám,“ vysvětlil policistovi ze zásahové jednotky. „Tohle je náš zdroj.“

Policista krátce přikývl a pak mě pustil. Tomeš přišel blíž a poklekl vedle mě. Nedokázal jsem se mu podívat do očí. Styděl jsem se. Kurevsky jsem se styděl. Zašel jsem daleko a on to věděl. Mohl jsem doufat jen v cestu vzhůru, ale i ta byla nejistá. Budu na ni mít dost odvahy?

Pršelo. Déšť klesal v drobných nitkách a zkrápěl suchou zem. Na loužích se objevily první kruhy. Roztahovaly se po celé vodní ploše, navzájem do sebe narážely a bortily se. Připomínaly mi mou existenci. Každý z těch kruhů představoval jednoho člověka v mém životě. Navzájem jsme se ovlivňovali, ničili hranice a spojovali svoje životy dohromady. Společně jsme tvořili obrovskou hladinu světa.

Jenže v mém případě byla voda zakalená a plná sajrajtu. Potřeboval jsem ji vyčistit. Potřeboval jsem odfiltrvat všechny nečistoty, aby byla moje existence zase krásná a jasná. Potřeboval jsem se zbavit kruhů, které ji poskvrnily. Napadlo mě, že o tom budu mluvit na další skupinové terapii. Náš budoucí život bylo téma, kterému jsme se nyní intenzivně věnovali.

Zbýval mi jen týden. Potom opustím bezpečí terapeutické skupiny a budu vržen do světa plného kalných

vod. Pokusím se jim vyhnout, budu se snažit ze všech sil, ale bude to stačit? Udržím se na správné cestě? Pochyboval jsem o sobě. Měl jsem jen jógu, která mě dokázala uklidnit, a jinak nic.

Ozvalo se klepání. Tři krátké rytmické údery. Potřeboval jsem několik vteřin na uklidnění, než jsem pozval návštěvníka dál.

Major Tomeš vešel dovnitř, pozdravil mě a přijal nabídnutou židli. Tentokrát jsem se mu už dokázal podívat do očí.

„Zvorál jsem to,“ přiznal jsem. „Neměl jsem do toho spadnout. Nedokázal jsem si udržet odstup, a proto jsem skončil takhle. Porušil jsem všechna pravidla.“

Tomeš krátce přikývl. „To je pravda. Zašel jsi příliš daleko. Nikdy to nemělo takhle skončit. Ale na druhou stranu musím říct, že tě obdivuju. I přes všechna porušení ses dokázal dostat dál než všichni ostatní.“

„Protože jsem se stal jedním z nich,“ připomněl jsem mu, „stala se ze mě fetka.“

Tomeš to přešel bez povšimnutí. „Nakonec jsi nás zavedl až do jejich skladu. Zabavili jsme rekordní množství drog. Díky tobě. Jen a jen díky tobě.“

Na chvíli mě to zahřálo u srdce. Na chvíli jsem cítil, že to mělo smysl.

„Už jsi uvažoval co dál?“

Podíval jsem se na něj. Musel vidět ten strach v mých očích. Tu kalnou vodu, která je všude okolo a špiní naše duše.

„Na tajný operace tě už určitě nepustíme,“ pokračoval Tomeš, „ale pořád s tebou počítáme. Udělal jsi obrovský kus práce a toho si ceníme. Dáme ti šanci začít znovu.“

Znělo to jako pohádka. Slova se proměnila v samet a já do něj zapadal. Po dlouhé době jsem byl šťastný. Cesta vzhůru se změnila. Už jsem nemusel zemřít, abych se z toho dostal. Teď jsem měl novou možnost. Nový směr, který dá mému životu smysl.

Chtěl jsem po té cestě stoupat. Vzdálit se co nejvíc od té bažiny drog a násilí. Chtěl jsem mít krásný život v čistotě. Dobře jsem ale věděl, že minulost potáhnu pořád s sebou. Jako těžký zapáchající balvan. Zanechalo to ve mě stopu. Zůstala jizva, která mi to bude na vždy připomínat.

Kéž bych nikdy to svinstvo nezkusil.

15. HRA MYŠI S KOČKOU – Antonín Jirotko

Chaloupka nad malebnou zátočinou Berounky byla stále stejná jako před lety, pro Váchala představovala druhý domov, asyl před rozeřvaným světem, místo klidu a pohody.

Když mladý Vláš přišel po automobilové havárii o otce, brával si ho sem na prázdniny, aby alespoň trochu ulehčil život upracované sestře.

„Co budeme dneska dělat, strejdo?“

Vymýšlel tenkrát nejrůznější zábavy a dobrodružství, například z jasanového dřeva vyrobil dva luky a společně vyráželi na lov. Aby to bylo atraktivnější, občas před výpravou koupil ve vesnici zabitého králíka, kterého ukryl ve větvích houštiny.

„Toho jsi ulovil ty.“

„Hurá,“ jásal nadšením chlapecek.

„Nezabíjej pro zábavu, zabíjej jen pro potravu,“ citoval strýček Kiplingův zákon džungle, pak zvíře stáhl a dlouhé hodiny opékal na malém ohýnku.

Byly to krásné časy a Vladimír rád zajížděl do chaloupky nad řekou i v časech dospělosti. Líbilo se mu tu pořád.

Tentokrát odevzdaně řezal metrové klády na špalky a občas si bílým hadrem utíral z čela pot.

„Odpoledne za mnou přijede kamarád.“

„Copak?“

„Potřebujeme se o něčem poradit. Tady nás nikdo nebude rušit.“

Chtěl na to téma cosi poznamenat, ale zvonící mobilní telefon ve Vladimírově kapse ho přerušil.

„Cože? No jasně. Počkej tam, uvidíme, co se dá dělat.“

„Copak se stalo?“

„Já mu říkal, že se sem autem nedostane. Uvázl na horní cestě.“

Oba pánové se vydali na pomoc.

Příliš nízký automobil se zachytil za spodek, chlapík za volantem vztekle klel.

„Počkej, to musíme vytlačit.“

Přestal zbytečně túrovat motor, vystoupil a připojil se ke svým záchranářům. Společně s namáhavým supěním odsunuli vůz z překážky a řidič si pochmurně prohlížel lesní cestu, kterou bude muset vycouvat. Váchal si všiml, že má pod rozepnutým sakem pouzdro s pistolí.

Kristepane, to je snad šílenec, pomyslel si. Proč si na obyčejnou návštěvu bere zbraň? To si hraje na divokého Billa?

Synovec si přisedl ke kamarádovi a odjeli společně. Vrátil se až navečer, ale našťastí sám.

„Co to bylo za zjev?“

„Honza Mráz. To je kolega.“

„Pistolník?“

„Prosím?“

„No, že měl pod paží bouchačku.“

„Toho jsem si nevšiml.“

„Tak buď rád. A už mi sem takový lidi netahej. Můžeš mu říct, že jsem tu šerif a veškerou střelbu přísně zakazuju.“

Nicotná příhoda, která by rychle upadla v zapomnění, ale přibližně o měsíc později se všechno vrátilo se znepokojující naléhavostí. To už se pan Váchal vrátil do civilizace a se stejným potěšením, s jakým vychutnával chalupářskou prostotu, se teď těšil z pohodlí pražského bytu. Například z pohodlného křesla, ve kterém se dalo krásně dřímat před televizní obrazovkou. Na chvíli opravdu usnul a tím pádem zmeškal i úvod pátrací relace.

„Kriminální služba žádá o pomoc každého, kdo by mohl přispět ke zjištění totožnosti mrtvého muže.“

Na obrazovce se objevila potlučená tvář.

To je přece on, uvědomil si Karel Váchal. To je ten Vladíkův kamarád.

Pokusil se tu novinku oznámit synovci, ale telefon jen marně vyzváněl, než se ozvala schránka na případné

vzkazy. Nevadí, řekl si, na špatné zprávy je vždycky času dost.

Druhý den se mládenec dostavil osobně. Zajímal se, zda je chaloupka u Berounky volná, rád by tam na pár dní zajel.

Asi má nějakou holku, napadlo strýčka, ale příliš se nevyptával.

„Mimochodem, ten tvůj přítel už to má za sebou.“

„Kdo?“

„No, ten chlap, co uvázl na horní cestě. Mráz se myslím jmenoval“

„Nesmysl,“ řekl synovec a velmi silně zbledl. „Včera jsem s ním mluvil. Byl živý a zdravý.“

Váchal pokrčil rameny.

„Tak dobře. Asi to byl někdo jinej.“

Synovec zamířil ke dveřím.

„Jo, prosím tě,“ poznamenal na rozloučenou. „Kdyby se na mne někdo vyptával, neříkej, kde jsem.“

Asi tam nějakou holku veze a před jinou utíká, pomyslel si starý pán. Ale je to jeho věc.

„Spolehni se,“ řekl.

„Vážně nevíte, kde je?“

O pár dní později se po něm přeptávali kolegové z práce. Strýc zavrtěl hlavou a bylo mu trochu trapné, že musí lhát.

Když synovce vyhodili z vysoké školy, uvědomil si, že jeho kvalifikace je prakticky nulová a za poslední peníze si proto rozšířil řidičák na nákladní automobily. Někdy čas kočíroval pekařský vůz a rozvážel po Praze chleba, potom si našel místo u odtahové služby. To už byla šoféřina téměř elitní, moc si své zaměstnání pochvaloval. Že by s tím jen tak bez omluvy seknul, se zdálo velmi nepravděpodobné.

Následující den se Karel Váchal do své chaloupky vypravil. Auto si nebral, pokud člověk nemá zavazadla, je cesta vlakem mnohem příjemnější, stejně se až ke stavení na samotě dojet nedá.

Bečení nádražácké trumpetky, skřípění brzd a boučání dveří.

Váchal vystoupil a vykročil ke svému domku. Střechu z červených tašek uviděl už z dálky, z komína se mírně kouřilo.

Je tam, uvědomil si s jistým ulehčením.

Z malé kůlny na dvorku se ozývalo rytmičké skřípění rámové pily. Váchal vešel dovnitř.

„Nazdar,“ řekl.

Vladimír se strašlivě lekl. Odhodil pilu a vytrhl ze špaluku těžkou sekeru.

„Co blbneš?“

Poznal strýčka a ulehčeně si odplivl.

„Promiň, mám nervy nadranc.“

„Proč?“

„To by bylo dlouhý povídání.“

„Ať, máme čas.“

Ve světnici uvařil Váchal na malém sporáčku grog a oba usedli k selskému dřevěnému stolu.

„Mám malér,“ řekl synovec.

„To jsem si všiml.“

„Těžkej malér.“

„Tak povídej.“

Všechno začalo před půl rokem, tehdy bylo jaro a příroda soutěžila v odstínech té nejsvěžejší zeleně. Na strakonické silnici, kousek před Prahou, havaroval stříbrný Peugeot.

Skřípění pneumatik, rána a exploze airbagů. Provoz byl zastaven, rychlá sanitka odvezla těžce zraněného šoféra do nemocnice.

„Volali mi,“ řekl Vladimír, „abych ten vrak odtáhl na parkoviště firmy. Tam je nějaký čas k dispozici pojišťovákům, případně i policajtům. Teprve, když je všechno vyřízený, začne se uvažovat o opravě nebo o likvidaci.“

Běžná rutinní záležitost. Jeřáb zatáhl rozbitého Peugeota na nákladní část odtahového vozu, chlapík v dopravní uniformě mávl na pozdrav, během hodiny bylo místo nehody uvolněné a kolem projížděla auta stejně plynule jako dřív.

„Na dvoře mi pomáhal Honza Mráz, kamarád, co mě do firmy přijímal. Když jsme auto sundali, odpadl kus pomuchlanýho předku. V odkrytém prahu byla dutina a v ní několik umělohmotných balíčků.“

Opatrně jsme jeden sáček propíchl, uvnitř byl jemný bílý prášek. Olízl jsem špičku jehly. Chutnalo to na hořklo a ztuhla mi celá huba. Byl to kokain, strejdo.“

„Ježišmarjá,“ zaúpěl starý pán a z lahve nalil do hrníčků neředěný rum.

„A dál?“

„Bylo to hrozný pokušení.“

Mládenci v montérkách schovali balíčky v přilehlé dílně, Vladimír zasedl k počítači.

O kokainu toho byla na internetu spousta, nejzajímavější se ovšem zdála cena. Milion za kilogram, to se ovšem týkalo už zpracované a naředené drogy, v čistém stavu dvakrát tolik. Tři kila, šest milionů.

„Jsme boháči,“ zajásal přítel Mráz.

Opojná radost se podobala nadšení z nějaké velké výhry v loterii, ten večer se oba přátelé bohatýrsky opili. Následující den byl šedivý a plný deprese z kocoviny. Kolem desáté dorazili na místo tři chlapíci a prohlásili, že jsou zástupci pojišťovny. To bylo poněkud podivné, pojišťováci chodili většinou po jednom, stačilo jim vrak vyfotografovat a bylo hotovo. Nikdo z pánů žádný aparát nevytáhl a zajímali se pouze o spodek vozu. Lekujícího Vladimíra zahnali do dílny, odtud je pozoroval špinavým malým oknem.

Jeden z údajných agentů přinesl z auta hydraulické pákové nůžky, kterými rozstříhl druhý, nenabouraný práh. V dutině nic nenašel.

„Hej, šéfe, pojďte sem!“

Vladimír vylezl na dvůr.

„Kdo měl k tomu autu po bouračce přístup?“

„No, nejdřív řidiči, co u havárie zastavili. Pak záchranáři, toho pomlácenýho chlápka museli pracně tahat ven. A samozřejmě taky dopraváci, ty přijeli vzápětí. Teprve potom zavolali mne.“

Jeden z chlapů nadzdvihl tmavé brýle a upřeně si

Vladimíra prohlížel. Pak ho zajímalo, kdo všechno má na parkoviště přístup. Mladý muž zatajil bezpečnostní kameru i ostrého vlčáka, kterého každou noc vypouštěli z kotce.

„Kde kdo,“ zalhal, „tady se to nedá uhlídat. To víte, o náhradní díly je zájem.“

Údajní zástupci pojišťovny se nacpali do svého auta a odjeli. Vladimír cítil, že se mu třesou kolena a košili na zádech má zvlhlou potem.

Pár příštích dní se nic nedělo a mladý muž se postupně uklidňoval. Balíčky s bílým práškem odpočívaly v nejspodnější zásuvce zámečnického ponku, na dvoře přibýlo několik nově nabouraných aut. Přítel Mráz slíbil, že zjistí, komu by se dal ukradený kokain prodat. Obcházel diskotéky, noční vinárny a herny, seznamoval se s lidmi dosti pochybné pověsti.

„Je to trochu o hubu,“ tvrdil pyšně.

Za dva tisíce korun si pořídil pistoli s vypilovaným výrobním číslem a po gangsterském způsobu ji nosil v podpažním pouzdře.

„Chovali jsme se jako absolutní pitomci,“ posteskl si synovec.

Strýček pokrčil rameny a lokl si kořalky.

„Potom se Honza objevil s tím, že už našel odbyt.“

Kolik, chtěl jsem vědět. Pět melounů, řekl. Připadalo mi to náramně slušný. Klidně bych bral i zlomek takový částky. Netoužil jsem po ničem jiném, než aby už byl ten zatracený koks z domu.“

Výměna kokainu za hotovost byla domluvená na opuštěném dálničním odpočívadle vzdáleném necelých dvacet kilometrů od hlavního města.

Vladimír s kamarádem dorazili o chvíli dřív a zaparkovali vedle hromady odpadků poblíž polorozbořeného záchodu. Po silnici uháněl nekonečný proud aut, nikoho dalšího však nenapadlo na tak nehostinném místě zastavit.

Teprve po půlhodině se objevily dva motocykly. Jezdci postavili stroje na stojánky, a aniž by si sundali přilby, zamířili k parkujícímu vozu.

Jan Mráz odjistil pistoli a opatrně vystoupil. Jeden motorkář přátelsky mávl rukou.

Vladimír vyndal ze zavazadlového prostoru plochý černý kufřík. Scéna připomínala oblíbené gangsterské filmy, chyběli jen zvukaři, kompars a bzučící kamery. Následovala výměna zavazadel. Zámečky na kufrech klaply, v jednom byly peníze, ve druhém balíčky s drogou.

Muži v přilbách byli spokojeni. Nasedli na své stroje a zmizeli za kvílivého zvuku přetočených motorů. Brzy bylo jasné, proč tak spěchali. V jejich kufříku byly nastříhané balíčky papíru, jen ta první bankovka na každém z nich byla pravá. Tři kilogramy čistého kokainu se tím pádem podařilo prodat za pouhých deset tisíc korun.

„Byl to debakl,“ řekl synovec, „ale já přesto cejtíl velký ulehčení. Lehce nabyt, lehce pozbyl, říká se. Svět se mi zdál zase stejnej jako dřív, měl jsem dobrou práci, hezkou holku, co víc si člověk může přát.“

Původní předpoklad, že pašeráci drog dostali své zboží zpátky, a dají si tím pádem pokoj, se však brzy rozplynul.

Jednou, když Vladimír doprovodil svou přítelkyni na strahovské vysokoškolské koleje a po osvětlených cestičkách Petřina se vracel dolů do města, zastoupili mu cestu dva svalnatci. Zatáhli ho do křoví a zbili jako psa. Když polykal krev a jazykem počítal vyražené zuby, ozvala se jedna z těch goril.

„Máš něco, co ti nepatří, chlapečku. Počítej s tím, že příště to bude horší.“

Vladimír se dopotácel na stanici tramvaje, doma si umyl rozmlácený obličej. Koneckonců, výprask mohl dopadnout i hůř, nic zlomeného neměl a modřiny se časem vstřebají. Horší to bylo s psychikou. Duši ovládl depresivní, všeobjímající strach. Ať svou situaci probíral z kterékoliv strany, zdála se beznadějná. Vrátit kokain nešlo, protože byl pryč. Gangy pašeráků spolu zřejmě příliš nespolupracují a historce o nepovedeném prodeji nikdo neuvěří.

„Vůbec jsem nechápal, proč to Honza bere tak lehkomyslně. Povídal, že pes, který štěká, nekouše.“

Jan Mráz, který se při pokusu o prodej kokainových zásob už trochu seznámil s pražským podsvětím, vycházel z toho, že ho gangsteři při návštěvě parkoviště neviděli, měl tenkrát zrovna výjezd. Neznají tedy jeho tvář, což umožňuje sehrát malé divadélko. Rozhodl se, že se bude vydávat za tajného policistu a nenápadně rozhlásí, že kokain v havarovaném autě našla protidrogová centrála, která se usilovně snaží o odhalení skutečných šéfů pašeráckého spolku. Pokud něco podobného vejde ve známost, bude jasné, že útoky na dvojici přátel jsou nejen zbytečné, ale především riskantní, a bude pokoj.

„Moc jsem tomu nevěřil, ale nic lepšího mě vážně nenapadlo,“ řekl Vladimír.

Strýček ztěžka povzdech. Vždycky synovce učil, že žádná životní situace není bezvýhodná, ale teď byla dobrá rada drahá.

Jan Mráz se vracel ze svých nočních výprav po podnicích nevalné pověsti celkem spokojený.

„Začali mě brát vážně,“ pochlubil se. „Dokonce už mi udávají své vlastní komplice. Hraju si s nima jako kočka s myší.“

„Nebo myš s kočkou,“ poznamenal tehdy pochmurně Vladimír.

O týden později přítel Mráz zmizel. Nepřišel do práce, nezvedal telefon, bytná, u které měl pronajatý pokoj, říkala, že už se tři dny neobjevil. Znejistělý synovec zašel za strýčkem do jeho pražského bytu, a tam se dozvěděl, že jeho přítel už nežije. Otřásl to s ním a do chaloupky v kopcích nad Berounkou se jel vlastně schovat.

„Co mám dělat, strejdo?“

Starý pán šel mlčky ke sporáčku vařit další dávku grogu. Trvalo téměř čtvrt hodiny, než promluvil.

„Myslím, že by ses měl obrátit na policii.“

„Ne,“ zděsil se Vladimír. „Vždyť mě okamžitě za-

vrou. Ukradl jsem tři kila koksu, a potom ho prodal dál. To je na patnáct let.“

„Lepší bejt zavřenej než mrtvej. Navíc máme v ruce jednu moc důležitou stopu.“

„Jakou?“

„Přece toho řidiče, co boural. To není žádný pěšák, co prodává psaníčka po hospodách. Představuje přímou spojnici s šéfy gangu. Prostě pomocnou ruku podanou poldům. Jestli se to povede a oni ty drogový špičky pozavíraj, nebudeš se mít čeho bát.“

Vladimír to tak jednoduše neviděl, ale přesto se mu ulevilo.

Strýček se vrátil do města a po nepříliš velkých obtížích se mu podařilo dostat do kanceláře policisty, který vyšetřoval Mrázovu vraždu.

„Myslím, že byste měl něco vědět,“ řekl starý pán tiše. Komisař ho vyslechl pozorně a bez přerušování, potom na počítači vyhledal záznam o automobilové havárii u zbraslavské odbočky a ověřil si, že zraněný řidič stále ještě leží v nemocnici, i když se jeho stav podstatně zlepšil.

„Kde je váš synovec?“

„To bych si zatím rád nechal pro sebe.“

Osady podél řeky i osamocené trampské chaty se vyprázdnily, okna byla zatlučená okenicemi, ohniště vyhaslá, volejbalové kurty rozblácené.

Ta nejdůležitější zpráva přišla krátce po Vánocích. V rozhlasovém zpravodajství hlasatel hovořil o úspěšném zásahu policie, které se podařilo rozbít organizovanou skupinu pašeráků drog.

Věta bez velkého konkrétního obsahu naplnila Vladimírovu duši radostí. Tak ono to přeci jen vyšlo, strejda je génius.

O pár dní později rádio informaci upřesnilo. Hlavou kokainové mafie je prý jistý doktor K., jehož plné jméno nedovolují zveřejnit pravidla o presumpci nevin.

O obviněných mafiánech se rozepsaly bulvární plátky, každý takový článek přinášel novou malou radost. Když soud rozhodl o uvalení vyšetřovací vazby na pana K., opustil Vladimír dočasný úkryt a vrátil se do hlavního města.

Místo u odtahové služby bylo sice už dávno obsazeno někým jiným, nicméně pražský dopravní podnik nové zaměstnance nabíral. Po krátkém zaškolení se mladý muž stal řidičem tramvaje.

Korunní svědek případu po několika reoperacích opustil brány nemocnice a byl převezen do rehabilitačního zdravotnického zařízení. Nevelký zámeček s nádhernou anglickou zahradou byl kvůli němu velmi přísně strážěn. Policisté hlídali park a jeden z nich pravidelně vysedával ve vstupní vrátnici. Marně. Pár dní před zahájením procesu pacient zemřel. Podle závěrů soudní pitvy došlo k podání nevhodného léku, a to v takové dávce, že by ji nepřežil ani naprosto zdravý člověk. Ošetřovatel, který to měl na svědomí, zmizel. Teprve později se ukázalo, že doklady, s nimiž se nepravý zdravotník o místo ucházel, byly falešné.

Soudní jednání trvalo celé tři týdny a v jeho závěru

byl pan doktor K. zproštěn obvinění pro nedostatek důkazů.

Synovec Vladimír byl zklamán, ale v tramvajové řídící kabině si připadal celkem bezpečně, cestující za zády působili jako ochranný štít, a kdyby se objevila nějaká parta násilníků, stisknutí nouzového signálu by přivolalo pomoc během několika minut.

V létě, kdy spousta kolegů odcházela na dovolenou, si bral dvojité směny, noci byly kratičké, město během nich téměř neusínalo. Strach, který ho tak dlouho svažoval, pomalu opadával, ostražitost se snižovala. To byla chyba. Z motolské vozovny rád chodíval domů do Košíř pěšky, potřeboval si trochu rozhýbat tělo ztuhlé dlouhým sezením.

V polovině července ho při takové pouti srazilo těžké terénní auto, které vjelo na chodník a bez nejmenšího

pokusy o zastavení pak dál pokračovalo v cestě. Těžce zraněný Vladimír krátce po převozu do nemocnice zemřel.

Řidiče ani vražedný automobil se nikdy vypátrat nepodařilo.

Karel Váchal zanevřel na svou chaloupku nad řekou Berouňkou, vzpomínky, které se k ní vázaly, ho zbytečně rozteskňovaly. Nakonec se rozhodl, že to malebné stavení prodá. Když vyklízel své věci, narazil na půdě na jasanový luk, který kdysi vyrobil. Jak je to dávno, co se maličký synovec domníval, že právě touhle zbraní ulovil předem koupeného králíka? Kuš! Pokud si má člověk uchovat zdravý rozum, musí koukat dopředu. Pan Váchal luk rozlámal a jeho zbytky nacpal do plechového sporáčku.

16. TUNEL – Jiří Karafiát

Tak dneska jsem byl u Ferka naposledy. Fakt naposledy. Kolikrát už mi ten zmrď prodal místo pika nějakou naředenou sračku. Kolikrát jsem si říkal, že už se na to vyseru. A kolikrát jsem mu zase volal, když jsem potřeboval svoji dávku. Ale dneska to bylo naposledy. Nesu si od něj posledního půl géčka. Potřebuju bejt přes noc vzhůru. Potřebuju bejt fit a svěží. A když všechno klapne, bude si Ferko pro matroš chodit ke mně. Hajzl. Už se těším, jak se bude kroutit a smlouvat. Nepovolí. Natáhnu ho tolikrát, co on mě, když mi bylo blbě. A ještě víc. Návod jsem si nastudoval. Chemky mám nakoupený už dlouho. A tablety dorazily včera. CIRRUS. Kámoš dal v Polsku do kupy celý kilo. To je asi 200 géček, když nic neposeru. A já určitě nic neposeru. Nejsem vůl. Vařej i horší týpci, tak proč né já.

Valím domů. Jsem tak natěšený, že skoro běžím. „Čau mami“, zdravím bez zájmu a mířím ke schodům do sklepa. „Kdes byl celej den?“ zastavuje mě máma. Už to zase začíná. Výslech. „Jsem byl u Honzy“, trouším první nesmysl. „U Honzy? Fakt? A proč tě tu sháněl?“ Sakra. Blbec. Co tu chtěl. „My jsme se pak potkali a šli k němu pařit na kompech.“ Další nesmysl. „Jo. Jasně.“ Je jasný, že mi to moc nebaští, ale nechává to plavat. Hurá. „Dole smrdí nějaký ředidlo, či co. Co to tam kutíš?“ Mámě nic neujde. A to jsem se snažil větrat. Mysli. Za ty roky jsi jí toho už nalhal tolik. O škole. Brigádách. Kámoších. Holkách. Teď to prostě prasknout nesmí. „Já jsem si koupil nějakou barvu. Chtěl bych natřít ten malej stolek, víš. Mělo to bejt překupko“, vařím z vody. Dívám se jí do očí. Podezíravost vystřídalo překvapení. Její výraz změkkl. „Vážně?“ Mám ji. „Tak tam hlavně nebud' zavřenéj dlouho, ať se ti neudělá blbě.“ Odchází do kuchyně. Ještě, že je to taková naivka. Ještě, že mě má tolik ráda. Bejt to jen na tátovi, tak mě za všechny ty průsery už dávno z baráku vyhodil. Až zejtra prodám první géčko vlastní

výroby, koupím jí kytku. Pořádnou. A tátovi pak budu téma prachama mávat před ksichtem, abych ho naštvál. Ten bude čumět.

Směju se a schody do sklepa беру po dvou. Táta si barák stavěl sám. Sklep máme jak atomovej kryt. A jednu místnost jsem si zabral já. Ani nevím, co tady bylo původně. Já tomu říkám trucovna. Máma brloh. Hlavně, že mi sem nikdo neleze a nahore není ze sklepa slyšet vůbec nic. Zamykám za sebou. Výbaluju si nádobíčko. Musím ještě tak 2 hodinky počkat, než půjdou naši spát. Nechci je zbytečně dráždit. Pak začnu. Konečně začnu.

Vytahuju návod. Mám ho z netu. „Vařte s láskou. Výsledný produkt vám všechnu trpělivost a lásku mnohonásobně vrátí,“ píše autor na začátku. Mamlas sentimentální. Pro mě je to kšeft. Přeskakuju na seznam surovin. Mám všechno. Kontroluju vařič. Sklo. Teploměr! Sakra! Na ten jsem zapomněl! Co teď? V krámě už mají zavřeno. Doma máme tak akorát lékařskej. Do 45 stupňů. To nestačí. Koupím ho zítra. Zítra. Zítra už jsem chtěl mít hotovo. Zítra jsem chtěl poprvé vyzkoušet pořádněj matroš. Vlastní matroš. Procházím návod. Všude se měří teplota. 107 stupňů. 127 stupňů. Zchladit na 70 stupňů. To bez teploměru nedám.

Sklesle si zalézám do křesla. Koukám na stůl. Všechno tu mám. Všechno. Skoro. Sakra!

V kapse mě páli pytlík od Ferka. Dám si? Měl být poslední. Ale když si dám teď, budu za ním muset zase zítra. Var trvá celou noc. Nesmím u toho usnout. To bez pika nedám. Jenže dnešní večer taky ne. Naposledy jsem měl včera. Ruce už se mi třesou. Přijde to na mě kolem půlnoci. A do rána mi bude blbě. A celej den taky. Kašlu na to. Holt dám Ferkovi ještě jednou vydělat. Fakt už naposledy.

Vytahuju balíček. Držím ho proti světlu. Není toho moc. A ani to nijak extra nevypadá. Malý nažloutlý

krystalky. A přitom za to tolik lidí platí takový prachy. A už za pár dní budou ty prachy platit mě! Alobal. Trubičku. Zapalovač. Ještě otevřít okno. Zatím ještě žádný jehly. Jehel se bojím. Čím dál míň. Sedím v křesle. Škrtám zapalovačem. Vdechuju výpary. Pomalu se nořím sám do sebe. Není nikdo a nic. Jen já. Já. Budoucí drogový boss.

Teploměr. Taková prkotina. Mizerná skleněná trubička se stupnicí a troškou rtuti. Jen to mě brzdí. Znovu vytahuju návod. Dyť to musí jít i bez toho. Prostě musí. Pár stupňů sem nebo tam. To přeci nemůže hrát takovou roli. Nebudu vařit ze všeho. Zkusím napoprvé jen trošku. To vyjde. Musí. Znovu se mi vrací nálada. Chut'. Nadšení.

Začínám přepočítávat chemky na menší množství. Koukám na hodinky. Ordinance skončila před půl hodinou. Všichni už určitě spí. Můžu začít. Odsypávám a odlévám potřebná množství. Zapínám vařič. Míchám. Návod jsem četl snad tisíckrát. Vím přesně, co přijde. Jako bych to už dělal tisíckrát. Čas utíká. Jde mi to pěkně od ruky. Přimíchat. Rozpustit. Přihodit. Bacha na teplotu. Jasně!

Proč to...? Tolik...? Záblesk. Ochromující rachot. Bolest. Strašná bolest. Ruce. Ksicht. Krk. Nic nevidím. Jen jasné bílé světlo. Jen světlo a bolest. A pak už nic.

Píp... píp... píp... Co to tady pípá? Budík? Že bych usnul? Píp... píp... píp... Ale tohle není můj budík. Zkouším otevřít oči. Zdá se mi to, nebo můžu otevřít jen jedno? Bílý strop. Zářivky. Tohle není u nás doma. Kde to jsem. Zkouším pohnout hlavou. Nemůžu. Zvedám ruku. Bolest. Proč mě bolí ruka? Zvedám pravačku před obličej. Obvazy? Spousta obvazů. Plná různých skvrn. Něco je s tou rukou špatně. Myšlenky se mi plaší. Zase bolest. Všude. Registruju pohyb. Naklání se nade mne nějaká mladá žena. „Položte tu ruku,“ nařizuje mi. „Jdu pro doktora“. Doktora? Proč? Jakýho? Panikařím. Snažím se ji zavolat zpátky. Nejde to. Něco je špatně. Hrozně moc špatně. Zkouším se rozhlédnout po místnosti. Stále to otravné pípání. Jen o něco rychlejší. Přístroje. Zástěny. Bílo. Puch dezinfekce. Snažím se přesvědčit sám sebe, že nejsem v nemocnici. Snažím se vzpomínout, co se stalo. Co se kurva stalo?

Někdo se ke mně znovu sklání. Muž v bílém plášti. „Nezkoušejte mluvit. Nepanikařte. Jste v nemocnici. Utrpěl jste vážná poranění. Jste poleptaný a popálený.

Držíme vás už několik dní na hromadě prášků. To nejhorší máte za sebou. Snad. Teď musíte být v klidu. To je hlavní.“

„Pane doktore?“ slyším ženský hlas. Muž se odvrací. „Ano?“ „Jsou tady z kriminálky, chtějí s ním mluvit.“ „Dobrý den,“ vnímám další hlas. „Jmenuji se Koch. Tohle je kolega Hekler. Musíme s ním mluvit.“ „To ale ještě není možné,“ říká doktor. „Ještě není ve stavu, aby se s vámi mohl bavit.“ Hlas toho policajta se mi vůbec nelíbí. „Pane doktore, ten barák shořel do základů. Jeden člověk uhořel. Dva se přiotrávili kouřem. A jeho našli ležet na ulici. On je prostě jediný, kdo mohl být v místnosti, kterou nám hasiči označili jako ohnisko požáru. On jediný ví, co se tam stalo. Musíme s ním mluvit.“ „Nejde to, pánové, věřte mi,“ říká mu doktor. „Nemůže mluvit. Má poleptaný krk. Poškozené hlasivky. Plíce. Dýchá jen díky přístrojům. Výživu má nitrožilně. Přišel o oko. Vlasy. Několik prstů na rukou možná budeme muset ještě amputovat. Většinu těla má poleptanou nebo popálenou. Bere tolik prášků proti bolesti, že nás nejspíš vůbec nedokáže vnímat. Musíme ho znovu uvést do umělého spánku...“

O kom to proboha mluví? O mně? To přeci... Oko? Prsty? Amputace? Požár? Mluvil o tom, že někdo uhořel? Ale... ale... vždyť... Vzpomínky se začaly pomalu drát na povrch. Střípky. Obrazy. Záblesky. Byl jsem ve sklepě. Naši spali. Ségra se už určitě vrátila z klubu. Musela spát v pokoji nad trucovnou. Vařil jsem piko. Zkoušel jsem vařit piko. Jo, to jo, ale pak... Něco se muselo posrat. Kurevsky posrat. Ale jel jsem podle návodu. Krok za krokem. Až k jodu... Jód! „Přisypávejte po malých dávkách. Reakci vzniká teplo... odfoukávejte...“, tak to bylo v návodu. Četl jsem to tolikrát.

Pípání se zase znatelně zrychlilo.

Jenže já ho tam nasypal všechn najednou...

„Pánové vypadněte,“ zaslechl jsem ještě doktora jakoby z dálky.

A pak mě zase pohltilo bílé světlo. Tentokrát to ale bylo mnohem příjemnější. Veškerá bolest pomalu ustupovala. Hluk a zmatek se vytrácel. Myšlenky se uklidnily. Zase jsem normálně viděl. Po obvazech ani památky. Šel jsem pomalu vstříc tomu světlu.

Vypadá to tu jako v nějakém posraném tunelu...

Kam asi vede..